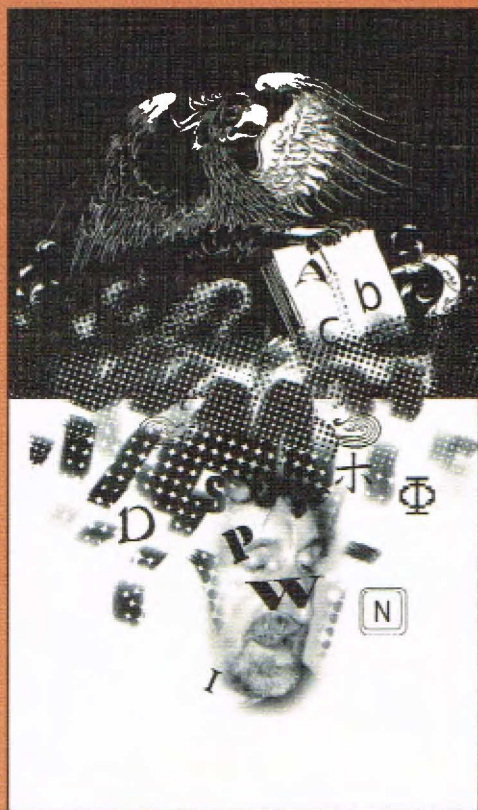

Johan Veenstra

Wonder boven wonder

ni'je Stellingwarver volksverhaelen

Johan Veenstra

Wonder boven wonder

ni'je Stellingwarver volksverhaelen

Disse uutgifte wodde wat de centraosie angaot mit meugelik maekt deur een subsidie van de perveensie Frieslaand.

SSR-103

Niks uut disse uutgifte mag opni'j drokt en/of eupenbaor maekt woden op wat veur meniere dan ok, zonder dat daor van te veuren schriftelik goedvienen veur geven is.

No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author.

© 2002 Johan Veenstra, Ni'jhooltpae
omslag en illestraosies : Peter Lazarov, Grunningen
DTP : Trijnie Telkamp, Kiel Windeweer
drok : Drokkeri'je Van der Meer, Oosterwoolde

ISBN 90 6466 115 4

Vertical line on the left side of the page.

Inhoud

Gustaaf	7
Wat in et duuster brocht...	15
De vrouw in et blauw	20
De peerdekolke	26
De wonderbrille	33
Reuzen mit de braand in de huid	39
De oele in de Weembos	45
De Hannemannen van De Haule	52
De ballade van Jenne	58
Iene dag knecht	63
De boerinne die niet slaopen kon	69
De honneman	74
De toverknikker	79
De keizer en de koekevreter	86
De jonker en de meulebaos	91
Zooltene boonties	97
De ongelokkige zeemeermin	104
Haantienbakken mit de bakkiesman	109
De wraoke van de griffioenen	116
De witte juffers van Schoterziel	122

Gustaaf

Et is al hiel lange leden dat d'r an de zunnekaante van et Wiede van de Lende een klein boerebedoeninkien ston. En op dat boerespullechien woonden Berend en Akke. Mit 'n beidend. Want ze hadden gien kien-der. Dat was wel een betien een zeer stee, mar ie konnen de netuur now ienkeer niet ofdwingen wat de netuur niet geven wol. En Akke was al veertig, dat et zol ok wel niet meer wat wodden. As ze et weten wollen, hadden ze et vanzels best wel goed tegere. Een peer koegies op 'e potstal, wat hokkeboel mit een stokmennig varkens en een toom kiepen, een hoekien bouw. En gien cent schuld. Mar ja, veurdat een meenske echt tevreden wezen kan en et leven nemt zoas 't d'r bi'j ligt, moet d'r eerst meerstal hiel wat waeter deur de Lende.

Et was op een zundag in een uutzunderlik zaachte haast dat Berend bu-tendeure op et potrak zat, in de zunne, mit de rogge tegen de mure an. Et pattien naor de weg toe was wit zaand op stri'jd. Akke was in de keuken an 't koffiezetten. De zunne was zuver nog scharp veur de tied van 't jaor. De zulvergrieze basten van de riegel birken naost huus blikkerden d'r van. D'r ston gien zochien wiend. Dat et waeter van et Wiede lag d'r zo glad as een ekkel bi'j. In de wal tokkelden de kiepen en klauwden mit de poten in de roegte omme. Mar Berend zag dat allemaole niet. Berend zat mit de ogen dichte zwaor te prakkeseren.

We weten vanzels allemaole wel dat kerels, as ze zo tussen de veertig en de vuuftig zitten, op een geveerlike leeftied kommen en gauwachtig wat beginnen te prakkeseren.

Is dit et now, docht Berend. Now bin 'k dommiet al vuvvenveertig en a'k gelok hebbe zitten d'r lichtkaans nog twintig, vuventwintig jaor veur me in 't vat. Mar die bin in een zocht omme. En wat he'k dan allemaole beschript? Och, ik wete wel dawwe 't goed hebben en gien cent schuld en Akke... Akke is een best wief en ze helpt aachter mit melken en as de motte biggen moet, is ze d'r ok bi'j, mar... ze is niks niet aeventuurlik. En dat het ze ok nooit west. Ze is altied mar in de weer. Ze het gien zit in 't gat. Ze zal d'r now nooit es gezellig bi'j zitten gaon. As ik heur morgens nog wel es ankroepen wil, klautert zi'j al over me henne de bedstee uut om smooltbroggen toe te maeken. Et is altied etzelde. Morgens smooltbroggen, middags stampot en soepenbri'j en

aovens weer smooltbroggen. Et leven is altied etzelde. En ze maekt heur ok nooit es mooi veur me. Ze lopt d'r mar wat slodderig bi'j in heur oolde jakkien, een oolde wollen rok van heur mem an, de breiden hozen op 'e slompe, een schölk veur en et haor op een rulegien. En ze begint teren en reenfels te kriegen. En dan die wratte bi'j heur op 'e kin. Et is krek as die groter wodt deur de jaoren henne. En de drie haorties die d'r uutkommen langer. En awwe nog al es wat ommedonderjaegen dan vuul ik die wratte de hieltied meer...

'Ie kunnen wel zitten te prakkeseren, Berend,' zee een helder stemmegien.

Berend schrok wakker.

'Bliksems ding, wat maek ie me kel!'

Veur him ston een oolde keboolter.

'Neffens mi'j kom ie van de Blesdiekiger Heide,' zee Berend.

'Dat klopt as een zwillende vinger,' zee de keboolter, 'mar et is zoe'n biesterbaorlik mooie haastdag, dat ik dochte bi'j mezels: ik kuiere een aentien omme. De vrouw het vandaege heur zuster uut Stegerde op vesite, dat die kun et zonder mi'j ok wel roer holen. Mar... is d'r wat, Berend? Wat zit ie hier toch te pratten? Et is krek as zit ie in een verkeerd vel. Ie kieken toe as een wintervarken. Toch gien zwaorigheden ma'k hopen?'

'Och,' zee Berend, 'ik wor over een schoffien vuvvenveertig en...'

'O, is dat et,' zee de keboolter, 'en now daenk ie: is dit et...'

'Ja,' zee Berend, 'mar hoe weet ie dat?'

'Dat hebben alle meenskekerels van tussen de veertig en de vuuftig,' zee de keboolter wies. 'Wat zoj' graeg aandere in 't leven hebben willen, Berend?'

'Et is mal zeggen.'

'Doe et toch mar.'

'Ik schaeme me dood, mar ik zol zo graeg een mooi, jong, aeventuurlik wiefien hebben willen waar wat meer slinger an zit as an Akke.'

'Bliksem Berend,' zee et kirrige mannegien, 'ik was half en half al schoftig dat et die kaant uitgaon zol.'

Hi'j zat Berend even stief an te kieken.

'Aj' dat echt hiel graeg willen, is daar misschien wel wat an te doen.'

'Ja?'

'Ja, mar ie moe'n et echt hiel graeg willen, want et is niet niks.'

'Ik wil et echt stomme graeg, keboolter.'

Berend zien ogen fonkelden d'r van.

'As et op et kotst van de daegen is,' zee de keboolter, 'komt d'r hier

ieder jaor een koppel Zweedse keuningsgaanzen. Gien meenske het ze ooit zien, mar wi'j keboolters hebben weet van zoks. Ze kommen as 't duuster is en veurdats et morgens lochtig wodt, bin ze al weer vot. Die iene naacht in 't jaor huzen ze hier vlakbi'j op 'e Ruskekaampe bi'j et Wiede van de Lende. En dit is de raod die ik je geve, Berend, ie moe'n midden in de naacht naor die gaanzen toegaon en dan moej' naor Gustaaf vraogen. Dat is een gaanze mit blauwe veerties om de hals. En dan wist alles him vanzels. Mar now moe'k maeken da'k votkomme. Ik verpraote de tied weer es en aansen krie'k nog pruttels van de vrouw.'

En vot was de keboolter en op etzelde stuit kwam Akke om de hoeke van 't huus.

'De koffie is bruun, Berend. Et was krek a'k je mit iene praoten heurde. En d'r is niks! Zeker oolderdom.'

Ze leup schuddekkende veur Berend uut et huus in.

De winter batste d'r dat jaor half december ommeraek in. Et vreur dat et kraekte. In twee nachten lag de Lende dichte. D'r ston een gemiene wiend uut et oosten die je dwas deur alles hennegong. Op 'e kotste dag van 't jaor begon et te sni'jen. Dikke, dreuge vlokken. En de wiend haelde nog meer an. Et sni'jjachte dat zowat dee. Die naacht krummelde Berend over de bedsteepaanke.

'Wat zij'j toch?' krimpeneerde Akke.

'Even bi'j de koe kieken die op kalven staot.'

Hi'j scheut de kleren an, struupte zien duffelse jekker an en dee voesthaansken an. Butendeure benam de wiend him haost de aosen. Deur de sni'jdunen henne banjerde hi'j naor de weg toe. Daor bleef hi'j even staon en luusterde. En doe heurde hi'j et! Gaanzen! Et gegak van een koppel gaanzen. Pal tegen de wiend in en mit de sni'j in de leerzens beinselde hi'j op et geluud op 'e Ruskekaampe of. En doe hul et wonder boven wonder inienend op mit sni'jen. De maone en de steems kwammen deur een glop in de wolkens veur 't locht. En daor zatten ze! Wel honderd Zweedse keuningsgaanzen. Kwaolik te onderscheiden in de sni'j. Berend hadde nog nooit van zien leven zokke grote gaanzen zien!

'Ik zuke Gustaaf,' zee hi'j een betien schrutel tegen de eerste gaanze die hi'j veurbi'jkwam.

'Gustaaf zit altied in de midden,' zee de gaanze.

En inderdaod: midden in de koppel zat de aldergrootste gaanze en die hadde as ienigste een kraanze van blauwe veerties om de hals. Berend gong veur Gustaaf staon en beug even.

‘Ik bin Berend en ik komme om jow wat te vraogen.’

‘Dat ha’k al docht,’ zee Gustaaf, ‘de keboolter van de Blesdiekiger Heide het je hier zeker hennestuurd?’

‘Ja.’

‘Now, vertel me dan mar waj’ graeg willen en dan moe’n we mar es zien awwe een betien akkederen kunnen.’

En doe vertelde Berend wat hi’j ok an de keboolter verteld hadde. Dat Akke altied zo warkerig was en d’r zo oolds en voege bi’j leup en dat hi’j zo stomme graeg een mooi, jong, kruderig wiefien hebben wol. En een zeune... De gaanze keek him an doe Berend uutpraot was.

‘Zit ie tussen de veertig en de vuuftig, Berend?’

‘Ja,’ zee Berend verbaosd. ‘Hoe kuj’t zo raoden?’

‘Meenskekenis,’ zee Gustaaf. ‘Gao naor huus, Berend, ie vernikke-len hier nog in de koolde. Dommiet kieperen je de hanen dat zowat dot en hej’ gien gevulde meer in de ti’jen. Kiek morgenvroeg mar es naost je in de bedstee.’

En de grote gaanze stak de kop tussen de veren.

‘Het de koe al kalfd?’ mummelde Akke half in de slaop, doe Berend weer naost heur onder de gewatteerde deken kreup. ‘Man, wat bi’j’ toch stienkoolde. Te moe’n je ok niet zo beklumen laoten, onverstaand daj’ binnen. Kom mar tegen me an liggen, dan waarm ik je wel op.’

En even laeter vuulde hi’j Akke heur waarme lief tegen him an, hi’j vuulde heur aarms om him henne en... hi’j vuulde de dikke wratte op heur kin mit de drie haorties en hi’j griezelde...

Aanderemorgens lag de sni’j tot de veensterbaanken an toe, doe Berend wakker wodde. Et was al lochtig. Blikstiender nog an toe, docht Berend, de koe kan al wel kalfd hebben en Akke is nog niet iens van bedde. Die het nog niet iens een smooltbrogge veur me toemaekt. Die ligt hier werachies nog naost me mit de aarms om me henne. Doe dee Berend de ogen los en... hi’j hapte naor aosem, want stief tegen him an lag et aldermooiste maegien van de hiele wereld mit lang, stroblond haor.

‘Wie bin ie?’ fluusterde Berend.

Ze dee de ogen los en lachte.

‘Mar Berend toch, bin ie nog een betien in de soeze? Ik bin Miranda ommes. Kroep nog mar even lekker tegen me an, Berend, en doe de bostrok uut. Aansen kriej’ een plakkien bolle mit witte suker van me, mar eerst wi’k je nog even dichte bi’j me hebben.’

En Berend docht niet meer an de koe die op kalven ston en an de

smooltbroggen van Akke. Even docht hi'j nog al an Gustaaf, de grote Zweedse keuningsgaanze. Doe leut hi'j him de bostrok uutstrupen. Ze reuk naor wilde limoenen en et was krek as wodde hi'j mitzeugen deur de hoogste golven van et Wiede van de Lende.

Et leven veraanderde slim veur Berend. Eerst vuulde hi'j him as een wilde pinkebolle in de ni'jweide mar... Miranda wol niet aachter helpen. Melken en biggevangen? Gien daenken an! En et was wonder mar Berend kon nao verloop van tied bi'jtieden snakken naor een smooltbrogge in plak van al die flutterige plakgies bolle mit witte suker. En et was verwonderlik hoe'n anloop as ze kregen! Miranda hadde van alles an de hakken hangen. Binnen de kotste keren was et boerebedoeninkien een husien van hool-an veur ommestrunende mollevangers en muddejaegers. Loslopende kerels hielemaole van aachter Paoslo weg. En om 't hottien kwam d'r een bakkiesman et pattien op. En Miranda kocht gien heidebuunders en stopgaoren zoas Akke, mar flessies lodderein, kaanten busdoekies en een speltien mit gleensterende stienties. En aovens kwam d'r nog wel gauw es een koppeltien jongkerels van Ni'jtriene te pandoeren. Kerels die een stok jonger weren as Berend. En starker en mooier... En Miranda pandoerde volop mit en schonk intied oolde klaote en fladderak as was 't regenwaeter. En as Berend om negen ure de ogen zowat niet meer losholen kon en de bedstee inkreup, kaortten Miranda en de Ni'jtrienster jongkerels lustig deur. En in de eerste slaop vernam Berend nog half en half dat ze ok wel es an 't gekjaegen weren en mekaander maltaepelig naozatten om de taofel henne.

De haast was weer lieke zaachte as et jaor d'r veur. Dat Berend zat op een zundagmorgen weer in de zunne op et potrak te sloegen. Miranda lag nog op bedde. De kaemertaofel ston vol smerige koppies en reumelties van de veurige avond.

'Dag Berend,' zee inienend een helder stemmegien. 'Ik wol d'r even naor vernemen hoe as 't leven d'r hier veurstaot.'

Berend schrok.

'Dag keboolter van de Blesdiekiger Heide. Het je vrouw heur zuster uut Steggerde weer op vesite?'

'Ja,' zee de keboolter, 'dat ik dochte: ik lope nog es even bi'j Berend an. En ik moet je zeggen: ie lieken me nog niet vule fleuriger toe. En now hej' waj' zo graeg hebben wollen: een mooi, kruderig, jong wiefien waor slinger an zit.'

'Tevule slinger, keboolter, ze het me al een koe kost.'

En doe vertelde Berend van alle mollevangers, muddejaegers, bak-kiesmannen en jongkerels van Ni'jtriene die bi'j heur over de heerd kwammen. En dat Miranda eins een betien een klitse was. En hi'j vertelde van de plak kies bolle mit witte suker, de fladderak en de oolde klaore.'

'Ja,' zee de keboolter, 'een mooie vrouw...'

'Hej' nooit allienig,' zee Berend.

Dat is vanzels een klisjee van heb ik jow daor, mar et is wel oe zo waor.

'Ik misse Akke zo,' zee Berend, 'en heur smooltbroggen en de stampot en dawwe tegere biggevongen.'

'Tsjaj,' zee de keboolter, 'ie zollen et op 'e kotste dag van 't jaor ne-tuurlik nog es perberen kunnen. Ie weten waor aj' wezen moeten en ie weten de tied.'

Ok dat jaor begon de winter halverwege december en de sni'jdunen laggen zowat nog hoger as et jaor d'r veur. En tegen middernacht van de kotste dag van 't jaor toffelde Berend weer naor de Ruskekaampe toe. Hi'j leup riegelrecht tussen de aandere gaanzen deur naor et mid-den van de koppel.

'Dag Gustaaf,' zee Berend en hi'j beug weer even.

'Bin ie daor now ál weer?' vreug Gustaaf zuver een tikkeltien gre-mietig. Wat is d'r nów weer te reddden?'

'Ik wil Akke zo graeg weeromme,' zee Berend. 'Ik bin zo vanwendig van heur.'

En hi'j vertelde Gustaaf wat hi'j de keboolter ok allegeer verteld hadde. Dat Miranda een grote pronkstat was en dat ze altied vlocht op 'e kooi hadde.'

De grote Zweedse keuningsgaanze poeste een betien.

'Kerels,' zee hi'j, 'd'r is gien malder goed as kerels. Ie zollen d'r be-roerd van wodden. Henne-en-weer as de wiend. Mar goed, ik zal je nog ien keer matsen. Mar dan ok nooit weer. Gao naor huus, Berend, en kiek morgenvroeg dan mar weer naost je in de bedstee aj' wakker wod-den.'

En hi'j stak de kop weer tussen de veren.

'Wat bi'j' toch koold,' foeterde Miranda, doe hi'j weer naost heur liggen kwam.

'Kom mar lekker tegen me an liggen, grote knuffelbeer van me.'

En ze sleug de arms om him henne.

Doe Berend aanderemorgens de ogen losdee reuk hi'j gien lodderein en wilde limoenen meer. Akke lag naost him. Ze wodde krek wakker. Ze hadde et haor niet meer op een rulegien, de wratte was zowat vot en ze hadde een naegelni'j naachtjak an.

'Ik hebbe et gevulde as he'k een jaor slaopen,' gaepde ze.

'Ikke ok,' zee Berend.

'Och, kroep me nog mar even an, je, ik maeke je dommiet wel een smooltbrogge toe. Wat zuwwe d'r ok zo betied of in de winter...'

De aandere haast, et was weer krek zoe'n mooie, zaachte haast, zat Berend vergenoegd op et potrak in de zonne.

'Alles kits, Berend?' vreug een helder stemmegien. 'Ie kieken een stok fleuriger toe.'

De keboolter van de Blesdiekiger Heide ston weer veur him. Berend lachte een betien verlegen.

'Alles kits en de bok vet. En ik zal 't je nog starker vertellen: Akke het wat onder de schölk. Ik hebbe ze in de bluui. Et poppien komt om de kotste dag henne.'

'Bliksem Berend,' zee de keboolter, 'oolde pikeur daj' binnen! Ik hope daj'm d'r jaoren en jaoren plezier van hebben meugen. En ie weten wat je te doen staot op 'e kotste dag van 't jaor.'

'Ja,' zee Berend.

En vot was de keboolter.

Die winter stroffelde Berend veur et dadde aachterienvolgende jaor op 'e kotste dag midden in de nacht deur de hopen sni'j naor de Ruskekaampe.

'Dag Gustaaf,' zee hi'j tegen de Zweedse keuningsgaanze mit zien blauwe veerties om de hals.

'Dag Berend,' zee de gaanze.

'Ik wol je even zeggen dat Akke en ik vandemorgen een jonge zeune kregen hebben en... dat hi'j van Gustaaf hiet.'

'Berend toch,' zee de gaanze, 'now pak ie me zuver even bi'j 't hatte.'

Hi'j hadde de gaanze-ogen inienend vol traonen staon.

'Dat et mar een gezonde, gewoepste jongkerel wodden mag, Berend! En now moej' naor huus gaon, naor je vrouw en je zeune, en wees in 't vervolg een betien tevreden mit wat aj' hebben.'

En hi'j stak de kop tussen de veren.

Wat in et duuster brocht...

Een peer honderd jaor leden ston d'r een aentien zudelik van Bekhof-tille een kaptaole boereplaetse. Now is d'r niks meer van te zien, mar ie kun d'r wisse van wezen, aj' daor in de grond an 't greven gaon zollen, koj' grif nog diggels en stienen van oolde fonnementeboel tegen.

Op dat boerespul woonde een noodnaegel van een kerel. Een alder-aekeligste inklauwer die alleman tekot dee behalven himzels. En die boer was ofkomstig uut de buurt van Tjerkwerd, boven op 'e Friese klei. Mar daor hadde hi'j krek een betien te vule op himzels toerekend. En al hoolt alle hoge volk mekeer meerstal de haand wel boven 't heufd, de grond was him daore wat al te hiete onder de voeten wodden doe hi'j de dochter van de grietman een betien te nao an de huud kommen was. Dat zodoende was hi'j op die kaptaole boereplaetse bi'j Bekhof-tille te lane kommen. Veer van huus. Van de Friese klei naor et zaand van de Stellingwarven. Op et volk dat d'r woonde, de Stellingwarvers, keek die stienrieke Friese boer vanzels huzenhoge daele. Hi'j achte himzels duzend keer zo belangriek as die kleine griemerds van boerties; die bekrompen aarmoedszi'jers mit heur brieke praot. Et was dus een grote lillikerd van een kerel. Een malle, gruusaordige klofferd. Een min stokkien vreten. Rindert Roorda. Zo hiette de man. Mar de meensken zeden altied van Ropse Rindert, omdat hi'j vrat as een turfgrever en zeup as een tempelier.

En laot die kerel now ok een ellendig mal snarre van een wief hebben. Ok boven van de Friese klei. Et eigenwize meraokel was te beroerd om een slag te doen. Overal hadde ze een meid veur en die mar bestellen en kommederen. Pierkje Salverda. Zo hiette ze. Mit et bried goolden oorierzer op zat ze elke middag veurnaem en belangriek te wesen in de pronkkaemer. In ien woord: een sekreet! Soort zuukt soort en geld trouwt geld, zeggen ze wel es. En dat klopte in dit geval van alle kaanten.

Et sprekt dat Rindert en Pierkje nogal es wat verloop in de knechten en meiden hadden. Allienig Koert, die was d'r al jaoren. Koert was as jonge jonge bi'j Rindert Roorda in huus kommen. Koert zien heit was takkemaeker op 'e Fochtel en zo gauw as 't kon, hadde die Koert inder-tied uutbesteed as duvelstoejaeger en koehudertien. Dat schilde weer een eter, want de takkemaeker en de vrouw hadden een hokke vol jon-

gen, dat ze zatten niet barre ri'j in de stri'jinge.

Koert hadde een goed verstaand en et was een in- en ingoeie jonge. En Koert was blikber in staot om et zolange bi'j zokke gierige pinters uut te holen. En.... hi'j was goed in zien wark. Dat Koert was al lange gien koehudertien meer, mar volweerdig boereknecht die alle wark mit et grootste gemak ankou.

Mar ja, hoe hej' dat mit gezonde Stellingwarver jongkerels: Koert kwam op een leeftied dat de broodkrummels him ommeraek begonnen te stikken. En dan moej' as jongkerel zien daj' an je gerak kommen en toehappen aj' een kreers jonk bezetten en nao verloop van tied beflappen kunnen. Dat Koert hadde al rap wat an 't haantien. Want op Berkoper Mark was hi'j in de kunde kommen mit Grietien Liest, de dochter van ien van de Berkoper bakkers. Grietien was een mooi en helder jonk en nao hiel wat potties vri'jen in de bakkeri'je weren ze wel aorig wisse van heurzels.

Dat et was op een zundag in jannewaori, de negentiende om percies te wezen, op et ies, dat Koert vreug as Grietien zien vrouw wodden wol. Now en dat wol ze! Dat van poere alteraosie gooide Koert een schoffien laeter een volle cent naor Tjerk Biel, de baenveger. En nog een schoffien laeter zat Grietien bi'j him op 'e kni'je poeiermelk te drinken en ze behaffelden ieder een beste hiempe stieve koeke.

'Awwe now es een klein spullegien veur oonszels beginnen konnen,' zee Koert, 'zoj' dan wel achter helpen willen, Grietien? Ie bin een bakkersdochter en weten niks van et boerewark, mar zoj' d'r wel aorig-hied an hebben om kalfies te weteren en helpen te roggebienen op 'e bouw?'

'Och, mien jonge toch,' zee Grietien, 'een eigen bedoeninkien, dat is veur oons toch niet weglegd.'

'Mar,' hul Koert an, 'ik hebbe altied flink speerd en now staot et husion van Albert Hendriks te koop mit aanderhalve bunder laand d'r bi'j. A'k de boer now es vraoge om mi'j, wat ik te kot komme, te lienen. Wat donkt je?'

'Rindert Roorda vret zien centen nog liever op as dat hi'j d'r een aander mit gerieven kan,' zee Grietien. 'Mar ie kun et perberen. Ik zal je niet tegenholen. Mar ie zullen zien daj' de kop stoten. En lillik ok!'

Aandredaegs, nao et wekelikse stattewasken, zee Koert: 'Ik wol de boer aenlik graeg wat vraogen, boer.'

Hi'j hadde de pette d'r bi'j ofzet en tiepelde daor wat zenewaachtig mit omme. Ropse Rindert keek zien knecht verbaosd an.

‘Ik luustere,’ zee hi’j kotof.

‘Now, kiek boer,’ zee Koert, ‘Grietien en ikke wollen zo staorigan wel es trouwen en an een huusholing beginnen. En now staot et husien van Albert Hendriks te koop en ik bin altied oe zo zunig west, boer, mar ik hebbe vanzels bi’j lange nao niet genoeg centen en koop et pollegien. En now docht ik: as de boer mi’j et tekot now es lienen kon. De boer moet mar zeggen hoevule a’k jaors an rente en oflossing betaelen moet. Grietien en ikke zullen d’r veur vrotten, boer. Daor kan de boer van op an. En lichtkaans da’k de boer ok nog wel wat haandlangen bliieven kan.’

Rindert Roorda hadde zien knecht even ankeken en was doe zo onbedaorlik begonnen te lachen dat de dakpannen op et huus d’r van henneen-weer dinderden. Hi’j zien goeie geld uutlienen an die kroempraoter van een knecht! Hoe as Koert et in de hassens haelde om zoks onbetaomeliks te vraogen, beulde hi’j. Hi’j mos verdikkeme mar vlogge de bessem aachter de gröppe langes holen, aanders kon hi’j drekt ok wel opstappen. Knechten zat! En mit die dochter van dat kleine bakkertien uut Berkoop mos hi’j him mar zien te redder. Geld lienen an een knecht! Et gewone volk begon ok almar bertaoler en bertaoler te wodden vandaege-de-dag. Waor as dat op ’e duur op an mos...

Doe Koert de ere zundagaovend op Berkoop an zol om Grietien te vertellen hoe as ’t oflopen was, kwam hi’j Smoesterige Sjouk tegen die deur de weke altied mit heidebuunders sutelde. De meensken zeden dat Sjouk mit de helm op geboren was en dat ze meer zag as de gewone meensken. Pattie volk schouwde heur d’r omme, mar de meeste meensken zeden dat et gien verkeerde Sjouk was, dat die kochten wel gauw es een peer heidebuunders van heur. En d’r zette ok nog wel es iene et pad uut naor de hutte van Sjouk op et Oosterse Veld onder Noordwoolde om een brouwseltien veur kochelderi’je, wienderighied of zwulderi’je op te haelen.

Vlak veur de Sunderklaos, doe ze veur een bakker mit sunderklaosgoed bi’j de streek was, was ze deur Ropse Rindert van et hiem ofjacht.

‘Maek daj’ mien hiem ofkommen, vieze tadde daj’ binnen,’ hadde hi’j raosd, ‘of ik laote je deur de hond van et hiem ofbeinselen.’

Even hadde ze him ankeken en heur donkere ogen spatterden as koolties vuur.

‘Je moe’n ien ding goed bedanken, boer,’ hadde ze zegd, ‘wat in et duuster brocht, zal in et duuster haeld wodden.’

‘Opsodemieten, oolde hekse,’ hadde Rindert raosd, ‘zok volk as

jow, daor zit de duvel in.'

Ze hadde him nog even ankeken mit heur fonkelende ogen. Doe hadde ze de omslagdoek steviger om heur henne sleugen, hadde heur ommedri'jd, was et pattien oflopen en hadde docht an een weekmennig leden doe ze Rindert over 't mad kommen was bi'j Bekhofschaans. Et was lochte maone west, et grös wit beschosseld, de grond al wat haddig en et was heurig over 't veld. Hi'j hadde heur niet zien. Zi'j hadde him wel zien. En ze hadde zien wat hi'j uutspeekt hadde. Ze gnees een betien in heurzels doe ze mit de körf mit taoipoppen en sukermannegies et pattien ofstapte naor de weg toe.

'Zo Koert,' zee Smoesterige Sjouk, 'ie zullen grif naor Grietien in Berkoop.'

'Ja,' zee Koert zuver een betien ongelokkig.

'Now, mar kerel dan toch,' zee Sjouk, 'as zoe'n keite jongkerel as ieje naor zoe'n kruderige jongemeid zal, dan loop ie daor toch mit de kop in de wiend, vief en fleurig op an. Mar ie zakkebanen d'r henne as een oolde, oftaanse kerel van in de tachtig. En ie kieken toe as haj' een levendig liek zien.'

'Ik vule me zo slop as mosterd waor de kracht uut is,' zee Koert.

En doe vertelde Koert van de droom van Grietien en van him om een eigen spullegien te beginnen en dat hi'j best wel flink speerd hadde, mar vanzels lange niet genoeg centen bi'j mekeer gadderd hadde om zoe'n pollegien kopen te kunnen en dat de boer him gien cent lienen wol. En now mos hi'j Grietien vanaovend vertellen dat et allemaole niks wodden kon en dat hi'j veur iewig en altied wel boereknecht bliiven moeten zol.

'Kiek es an, mien jonge,' zee Smoesterige Sjouk, 'wat in et duuster brocht, zal in et duuster haeld wodden. Gao naor Bekhofschaans, neem een schoppe mit en greef een gat drie meter noordelik van de dikke ekelboom. En leef dan je leven, Koert, mit Grietien op et boerespulle-gien waj' binnenkot hebben zullen.'

En doe leup Smoesterige Sjouk zonder nog ien woord te zeggen vot. Koert ston heur verbaosd nao te kieken. Mos hi'j doen wat Sjouk zegd hadde? De meensken zeden dat ze mit de helm op geboren was en meer zag as een gewoon meenske. Of zol et allemaole hokus-pokus wezen?

Mar zoas meerstal mit et meensdom wun de ni'jsgierighied et. Koert leup stiekem weeromme naor de boerderi'je, nam een schoppe uut et waegenhokke mit en een goed kertier laeter begon hi'j drie meter noordelik van de dikke ekelboom op 'e Bekhofschaans een gat te greven. Al riekelik gauw stotte hi'j op wat hads. Een iezeren kissien. Hi'j

gooide et gat weer dichte, stampte de eerde an en strij'de d'r wat oold, half vergaon blad en takkies over. En mit de schoppe en et kissien onder de arm zette hi'j op Berkoop an. Daor brakken ze in de behaegelik waarme bakkeri'je et kissien los en zaggen mit ogen as paanties toe wat as d'r in zat: hanen vol goolden tienties en zulveren daelders!

'Een geschink uut de hemel,' reup de bakkerinne uut, die slaafs godsdienstig was en d'r op 'e kni'jen bi'j daele vul.

Een weke laeter zee Koert tegen Ropse Rindert dat hi'j een borg vunnen hadde, dat hi'j et spullegien van Albert Hendriks kocht hadde en dat de boer mit meie ommekieken mos naor een aandere knecht.

Diezelde dag kwam Smoesterige Sjouk Ropse Rindert onder de aovend deur et dollen henne tegen in de buurt van de Bekhofschaans. De ogen bloeddeurlopen, et schoem op 'e mond, de hanen zwat van et klauwen in de grond.

'Ze hebben me besteulen, smerig vodde van een wief,' raosde hi'j, 'ze hebben me besteulen!'

Even stonnen ze tegen mekeer over op et zaandpad. Sjouk keek him recht in de ogen. Heur ogen fonkelden zo glundig as koolties vuur.

'Wat in et duuster brocht, zal in et duuster haeld wodden, boer,' zee ze.

Doe dri'jde ze heur omme en ze leup zuver een betien bongelende mit de heidebuunders de kaant van Boekelte op.

De vrouw in et blauw

D'r was es een mooie, jonge schipper die op een naozoemerdag mit zien schip vol turf naor huus veerde. Van de Kuunder of de Schipsloot daele naor Wolvege toe. De jonge schipper was best op schik: zien schip zat bastende vol turf veur de burgers van Wolvege, hi'j verdiende d'r een flinke stuver an, hi'j hadde gien cent schuld, et schip was zien eigen en et was mooi naozoemerweer. Dat hi'j ston fluitende an et roer en bi'tjieden zong hi'j luudkeels et lied over de beide keuningskiender, die niet bi'j mekeer kommen konnen omdat et waeter dat tussen heur in lag vusen te diepe was. Zien zingeri'je schalde over et waeter henne en een stokmennig koenen, die ni'jsgierig an de kaant van de Schipsloot stonnen, steuven mit de statten in de hoogte van schrik beulende et laand in.

Hiel staorigan begon et te schiemen. As 't wat mitzat dan kon hi'j krek veur donker in Wolvege wezen. In et laeste locht van de dag daansten ontelbere moggies boven et waeter. Hier en daor kwam hiel lichies al wat grondmist opzetten. Een reiger ston doodstille tussen een stok of wat varkentiespollen en scheut doe inienend mit de kop onder waeter. En de mooie, jonge schipper zong zien lied. Broezende van de levenskracht van de jonkhied. Hi'j was de keuning van zien schip!

Et was in Ni'jlaemer dat hi'j heur zag. Veur de deure van ien van de vervenershusies die daor op een riegeltien bi'j de Schipsloot langes stonnen. Een wonderbaorlik mooi maegien. Ze was dichte genoeg bi'j om dat nog zien te kunnen! Ze hadde lang, krulderig haor en een blauwe jurk an. Ze klopte onophooldelik op 'e deure van ien van de woninkies. Mar d'r kwam gieniene bi'j de deure. D'r was gieniene die de deure veur heur losdee. Dat was wonder. Zol ze de sleutel vergeten hebben? Waoromme dee gieniene de deure los? Was d'r lichtkaans gien meenske thuus? Mar waoromme bleef ze dan mar deurkloppen? Waoromme gong ze dan niet vot?

Bliksem, hi'j mos de kop d'r evenpies goed bi'j en et roer recht hollen. Dommiet zat hi'j nog mit de kop van et schip in de wal. En dat al-
lemaole omdat hi'j naor dat maegien ston te kieken! Hi'j gnees in himzels. Aansen vergong et him nog krek zo as de schippers die heur deur de Lorelei de kop gek maeken leuten. De Lorelei van Ni'jlaemer! Hi'j gnees weer.

Hi'j kreeg et schip weer recht, mar as deur een magneet wodden zien ogen weer naor et maegien toe trokken. Zol hi'j van dag roepen?

'Hoj!'

Krek as et lied dat hi'j zongen hadde, schalde zien groet over et wae-ter. Ze kon et makkelik heuren, mar ze keek gien mement achteromme zien kaant op. Ze bleef an ien stok deur op 'e deure van et husien kloppen en.... de deure bleef dichte. Hi'j veerde langzeman veerder en keek even wiederop nog es achteromme. Ze ston d'r nog altied...

Et was omtrent donker doe de schipper et schip in Wolvege anlegde. Thuus bi'j zien mem vullen him de ogen nao et eten zowat dichte.

'Ik kroepe vroeg in 't nust,' zee hi'j, 'ik bin zo mu as een hond.'

Mar et was gek, die naacht dee hi'j haost gien oge dichte. De hiele lange naacht zag hi'j dat maegien veur him. Ze maelde him algedurig in de kop omme. Hi'j zag heur haorschape. Et ranke feguurtien, et mooie gezichien, et lange, krulderige haar... Alles hadde de jonge schipper van Wolvege: een goeie gezondheid, een mooi schip, gien cent schuld, mar nog gien mooi maegien... Hi'j vuulde een wellustig gevulde in him opkommen. Et was eerst tegen de morgen dat hi'j in de soeze raekte. En doe droomde hi'j van heur. Ze veerden mit 'n beidend de Schipsloot uut.

Ereweeks was hi'j de hiele weke van huus. Hi'j veerde mit turf naor Berkoop en De Gediëk. En percies een weke laeter veerde hi'j weer de Schipsloot daele op Wolvege an. Et was nog altied mooi naozoemerweer. De wereld lag d'r krek zo henne as veur een weke. En doe zag hi'j heur weer. Ze zag d'r percies zo uut, ze ston weer op 'e deure van etzeldde vervenershusien te kloppen en.... hi'j raekte haost weer mit de kop van et schip in de wal. En weer keek ze niet omme doe hi'j van hoj reup. Ze gaf hielendal gien sjoechem. Et was krek een droom die hi'j al eerder droomd hadde. Was et aenlik wel waor wat hi'j zag? Hi'j knipperde een keermennig mit de ogen. Mar et was wel zo. Et maegien mit heur lange, krulderige haar ston nog altied in heur blauwe jurk op 'e deure te kloppen. Staorigan kwam d'r weer wat mist opzetten. Et was wonderbaarlik hoe'n lange riete mooi naozoemerweer as ze now al hadden. Zo min as de zoemer west hadde, zo mooi was de naozoemer. En et aende was blikber nog niet in zicht. In et westen gong de zonne bloedrood onder.

Die aovend mos de schipper onder et eten de hieltied an dat maegien in heur blauwe jurk daenken.

'Wat bi'j' stille, mien jonge,' zee zien mem inienend. 'Toch gien on-

gemakken mit et schip of zo?’

Ze keek him indringend an.

‘Nee mem, de boot lopt as een liere.’

‘Mooi. Now ja, ik docht: ie zitten zo te prakkeseren. Dat is aanders niks veur jow. Aanders bi’j’ altieten lieke praots en now kan ’k haost gien woord uut je kriegen. As d’r wat is, moej’t zeggen, heur. Daor bin ’k ja veur.’

‘D’r is niks, mem.’

‘Dan is ’t goed.’

Hi’j at zien bod leeg, stak nao et eten een piepe op, en leup de kaemer een peer keer op-en-daele. Zien mem hul him zo kwieskwaans weg in de gaten.

‘Ik daenke da’k et dörp nog even ingao, mem, even om me henne kieken en zo.’

‘Doe mar, mien jonge, as ’t laete wodt gao ’k op bedde. De achterdeure is altied los.’

Zonder dat hi’j d’r euvelmoed in hadde, keek ze him nao en ze zag dat hi’j de kaant van Ni’jlaemer uutzakkebaande. Ze glimkte. Hi’j hadde d’r zo staorigan de jaoren veur.

Et wodde mistiger en mistiger doe de mooie, jonge schipper naor Ni’jlaemer leup, mar hi’j kende et pad uut de kiek. Zo now en dan heurde hi’j een voegel die opvleug uut een sloot en een koe die him tegen een hekkepaol ston te schuken. Veerder was et doodstille.

Inienend weren de verlichte raempies van de stokmennig vervenershusies an de Schipsloot vlakbi’j. Hi’j leup et pattien van et twiede husien op. Et hatte sleug him wel twee keer zo hadde as aanders. Ze ston d’r niet. D’r ston gieniene op ’e deure te kloppen. D’r was niet iens een hond die ansleug en al hielemaole gien maegien in een blauwe jurk mit lang, krulderig haor. Mar hadde hi’j dan verwaacht dat ze d’r now nog staon zol? Hi’j wiefelde even. Wat haelde hi’j him now toch op ’e hals? Waoromme was hi’j hier aenlik? Wat spoekte hi’j hier uut? Misschien was ze wel trouwd! Lichtkaans dat ze al kiender hadde! Stel dat ze daolik de deure losdoen zol en ze een peer kleinjongen bi’j heur hadde. Of dat d’r een vrende kerel bi’j de deure kwam! Dan ston hi’j toch faliekant veur gek! Mar doe vermande hi’j him en klopte op ’e deure. Krek as hi’j et maegien doen zien hadde. Even laeter heurde hi’j iene omme-schosselen die de grundel votscheuf en de deure losdee. Veur him ston een vrommes dat omtrent de leeftied van zien mem hadde. Even wus hi’j niet wat hi’j zeggen mos. Et was grif de mem van et maegien dat hi’j zien hadde. Ze keek him vrundelik an.

'Zeg et mar,' zee ze, 'a'k me niet verzinne bin ie de schipper van Wolwege die me hiere vandemiddag nog veur de glaezen langes veerd is mit een vracht turf.'

'Ja,' zee hi'j staemerende. 'Ik weet niet zo goed hoe a'k d'r mit veur 't locht kommen moet.'

'Perbeer et toch mar.'

'Ja, now ja, ik daenke da'k veur jow dochter komme.'

'Mien dochter... Ie daenken daj' veur mien dochter kommen?'

'Ja, ik daenke temeensen dat zi'j jow dochter is. Ik bin d'r vanzels niet hielemaole wisse van.'

Hi'j kreeg d'r een rooie kop van, zo haffelde hi'j d'r in omme.

'Now ja, ze was, ze is zo mooi, dat ik dochte onder de aovend: ik stappe d'r gewoon mar es henne om te vraogen as et lichtkaans goed is da'k... Jow begriepen et wel...'

Hi'j veegde him et zwiet van et veurheufd. Dit was verdikkeme vri'j-wat dreger wark as een schip vol turf laeden.

'Mien dochter,' zee ze, 'ken ie die dan?'

'Nee, mar ik heb heur vandemiddag zien. Hier veur de deure. Ze klopte op 'e deure.'

'Mar dat kan niet, mien jonge.'

'Et is ongeleugen waar!'

'Ie moe'n je echt verzind hebben. Ik wone hier allienig. Vandewinter al een jaar.'

'Ik hebbe me niet verzind. Ik hebbe heur zien. En vleden weke ok. Omtrent om dezelde tied. Een maegien mit lang, krulderig haor mit een blauwe jurk an.'

De vrouw schrok en d'r glee een pienlike uitdrukking over heur gezichte.

'En ze klopte hier op 'e deure?'

'Ze klopte an ien stok deur op 'e deure, mar d'r wodde niet eupendaon. Lichtkaans dat ze twie keer an de deure west het en daj' krek even vot west hebben. Dat kan toch?'

'Ik was thuus,' zee ze. 'Beide keren. Ik hebbe de grundel altieten op 'e deure. Ik bin een betien benauwd, hier zo allienig an et waeter. En zeker onder de aovend in twielochten. Dus ie hebben mien dochter zien?'

'Ja, ik daenke van wel, ja.'

'Zag ze d'r goed uut?'

'Ja! Ze was prachtig! Now ja, vandaor da'k dochte van: ik maeke es een slag naor Ni'jlaemer.'

De vrouw glimkte.

‘Kom d’r mar even in, mien jonge, ik laote je mar butendeure staon. Dat heurt niet zo. Et begint zuver wat huverig te wodden zo bi’j de deure. Kom me mar nao, dan vertel ik je et verhael van Lonneke.’

Even laeter zatten ze tegenover mekeer bi’j de taofel in et kleine kae-
mertien. Deur de raemen henne koj’ overdag zo de Schipsloot uitkie-
ken. D’r ston een klokstel op een oold kassien. Et klokkien d’r van
hadde een hadde tik. Ze keek him an.

‘Aj’ een piepe opstikken willen, maj’ je gang wel gaon.’

Hi’j schuddekopte.

‘Lonneke is dood,’ zee ze doe inienend.

Hi’j keek heur ongeleuvig an.

‘Mar ik hebbe heur vandemiddag nog zien. En vleden weke ok. Ze
klopte hier op ’e deure. Ze was zo levendig as wat.’

Ze nikte.

‘D’r bin meensken die zokke dingen bi’jtieden zien kunnen. Ik ge-
leuve je wel. Ze het jow blikber uutzocht, zodat ie heur zien zollen en
an mi’j zeggen zollen dat ze d’r in wol. Misschien om alles nog es een
keer te bekijken en veurgoed in heur op te nemen. Om kleine dinkies
anraeken te kunnen. Om ofscheid nemen te kunnen en om op die wieze
eindelik ruste te kriegen in et leven nao dit leven. Zodat ze niet langer
meer omme hoeft te dolen.’

‘Mar ie willen toch niet beweren dat ik die beide keren een... geest
zien hebbe?’

Ze nikte weer.

‘Lonneke is verdronken mit schaetserieden. Et wodt vandewinter een
jaor. We woonden hier nog mar krek. We kwammen van de Grachte in
Munnikeburen. Mar doe Batteld daor uut de tied raekte, mossen we et
huus uut. Daor kwam de ni’je arbeider in. Dat doe bin Lonneke en ikke
hier te lane kommen. An de Schipsloot. Ik warke veur meensken uut
Wolvege. Et is gien vetpot, mar ik redde me.’

Ze hul even op mit praoten.

‘Lonneke was een mooi maegien. Ze hadde lang, krulderig haor en
ze hadde inderdaod een blauwe jurk. In die jurk heb ik heur vandewin-
ter begreuen. De grafgrever kon haost gien graf greven, zo zat de vost
in de grond. Et vreur dat et kraekte.’

Buten was een voegel te heuren die mit hoge galpen veur de raemen
van et husien langes vleug.

‘Ze hadde een kammeraod. Brand. Een kreerze timmerknecht van
Ooldelaemer. Een flinke kerel mit een sterke ropperd. Et was et doel

dat ze ankem meitied trouwen zuld hadden. Hi'j zol een flinke vrouw an heur kregen hebben en zi'j een flinke kerel an him. Ze weren stae- pelgek op mekeer en ze weren hatstikke gek op rieden. Och, et jong- volk zicht meerstal gien geveer. Et was op een zundagmiddag dat ze as ien van de eersten de Schipsloot uutzetten. Ik hadde heur nog zo waar- schouwd, et hadde nog mar een naacht of wat goed vreuren. D'r ligt ja nog mar een vlusien op et waeter, zee ik. Mar ze lachten me uut. Mem altied mit heur bezwaoren. Wil mem dan dawwe mit dit schoondere winterweer wat bi'j de kachel zitten bliieven te naegeldreugen? Hi'j zee al mem tegen me. Ze zaggen allebeide gien geveer. Zo is de jonkhied now ienkeer. Driest en overmoedig. Pattie volk zette gister de Kuunder al uut, zee Brand. En Lonneke zee da'k me niet altied zo ongerust mae- ken mos. Ze wollen naor een breur van him op 'e Kuunder. Even in een goeze henne-weer-denne. Dat ze bunnan hier veur 't huus op en zi'j te- gere de Schipsloot uut. Best de streek d'r in. Hi'j veurop, zi'j d'r aach- teran. Die aovend bin ze niet thuuskommen. Eredaegs hebben ze ze vunnen. Halverwege bin ze in een wak raekt en onder et ies scheuten. Ze konnen d'r niet meer uutkommen.'

Et was stille. De jonge schipper wus niet wat hi'j zeggen mos.

'Ik bin bliede daj' kommen binnen,' zee ze doe. 'Ik zal de grundel in 't vervolg niet zo vaeke meer op 'e deure doen. Dan kan ze d'r in kom- men en nog wat ommesnuuien.'

Doe hi'j een schoft laeter et pad weerommeleup naor Wolvege toe, kwam de wassende maone achter de wolkens weg. In et laand zag hi'j koenen zonder poten bi'j een hekke staon.

Zien mem was nog niet op bedde doe hi'j thuuskwam. Ze vreug nar- gens naor en hi'j zee niks. D'r bin dingen in een meenskeleven daor aj' zomar niet vri'juut mit een aander, ok al is et je mem, over praoten kun- nen.

Doe de mooie, jonge schipper een weke laeter weer deur de Schipsloot op huus an veeerde veur et Ni'jlaemster vervenershusien langes, zag hi'j dat de deure op een kiere ston. De vrouw was om huus doende mit een raegebolle. Doe ze him en zien schip geweer wodde, stak ze de hand op. Hi'j zwaaide weeromme. Van et maegien in de blauwe jurk was gien spoor te bekenen.

De peerdekolke

Et is al herwerts jaoren leden dat d'r in Makkinge een bescheiden boerespul ston op et plak daor now de Prikkedam is. En op dat bescheiden boerespul woonde een boer mit vier deksels mooie dochters: Antien, Jantien, Eltien en Jeltien. De ooldste dochter was achttien en de jongste twaelf. De vrouw van de boer was bi'j de geboorte van de laeste dochter in et kraombedde sturven. Dat was vanzels een hiele treurige geschiedenis, mar zoks gebeurde in die oolde tiden om 't hottien. Meerstal trouwde zoe'n man, die de vrouw verspeuld hadde, dan al rap weer. En naor al te vule mooiighied wodde dan vaeke niet keken. Dat et wodde nogal gauwachtig es een wedevrouw mit een klein gebrek of een schoonzuster die overscheuten was. As de huusholing mar deur de tied hulpen wodde, as de kleinjongen heur gerak mar kregen, as et wark in huus mar daon wodde. Dat was et veurnaemste.

Mar disse Makkingester boer was nooit weer an de vrouw raekt. Gieniene kon naor zien idee et plak innemen van de vrouw daor hi'j zo in- en in-gelukkig mit west hadde. Dat daoromme was zien mem bi'j heur in huus kommen en die hadde de kiender in alle ere en deugd grootbrocht. Totdat zien mem d'r op een dag ok zomar inienend bi'j wegroegeld was. Mar doe weren de ooldste dochters al op een leeftied kommen, dat ze mit et grootste gemak et spullegien dri'jende holen konnten. Heur beppe hadde heur et ni'jen en verstellen leerd en ze wussen sekuur hoe ze de intaaste uut een kiepe haelen mossen en van de varkenkop heufdkeze maeken mossen.

En ja, hoe hej' dat, omdat et zokke blinders mooie meiden weren, schoelpiepten d'r vanzels ok wel es jongknaopen in de buurt van et boerespul omme. Mar de vrouwluden gavven gien sjoechem.

'Pas op, maegies,' hadde heur beppe heur altied veurhullen, 'ie kun een kere! nooit allienig laoten mit de flesse en mit de maegd. Ze willen allemaole mar ien ding as 't d'r op ankomt. En as 't je al es ontkomt en ie raeken, veurdaj' trouwd binnen, mit een man de bedstee in, zorg d'r dan altied veur daj' een peer ni'je klompen klaor staon hebben waor et touwgien nog in zit. En aj' dat ni'je peer klompen d'r bi'j anholen moet et al reer wezen wil je d'r as vrommes wat van overkommen.'

Mar de ni'je klompen hoefden tot dusveer niet bruukt te wodden, de maegies taelden niet naor manluden.

Heur heit was een goedmoedige, degelijke kerel, die veerder best wel tevreden was mit et leven zoas dat d'r hennerruulde op et Makkingester boerespul. Ze hadden et niet riek, mar d'r was altied eten en drinken zat en ze leupen allemaole fesoenlik in de kleren. En dat was al hiel wat in die tied. Fleurig en op schik was hi'j op et laand an 't vredigen, trok hi'j een kalf van de koe en stak hi'j turf in een petgattien aachter et huus uut op 'e Kuunder an. En zo hadden ze mit mekeer mit et grootste gemak daor nog jaoren en jaoren woond hebben kund as et leven niet zoe'n malle giesel maekt hadde dat heur hiele rustige bestaon d'r deur overhoop haeld wodde.

Alle meensken hebben wel wat onvolmaekts. An de iene kaant is dat vanzels oe zo mooi. As elkeniene zo goed as koeke wezen zol, zol et ok een malle, vervelende wereld wezen. Dat gelukkig zit d'r an elk meenske wel een roepstikkerig plakkien. En meerstal bin die plakkies niet zo groot daj' d'r niet op een al te onbeheurlike wieze mit deur et leven hennescharren kunnen. Mar mit de heit van de vier zusters leup et krek even aandere.

De boer hadde ien verschrikkelijk groot verlangst: een tilberie mit twee glaanzende, zwatte Friese peerden d'r veur. Dat leek him et aldermooiste toe wat d'r in de hiele wereld te bezetten was. Hi'j wus netuurlik wel dat hi'j zoks van zien leven nooit bestuveren kunnen zol. Hi'j zol him nooit gien rieder'je en peerden antugen kunnen. Mar hi'j droomde d'r wel over. En dan zag hi'j himzels in zien dromen al op 'e tilberie mit de peerden d'r veur naor Berkoper Mark toerieden. De peerden in et mooiste tuug. Mit opkneupte statten zodat ze niet vertiesd rackten in et leide. Pasja en Kasja! Zo zollen ze hieten. Zien peerden!

Och, ieder meenske het zo zien dromen en aj' je daor mar niet al te vule deur mitslepen laoten, dan kan et in de regel weinig kwaod. Aj' et mar veur jezels holen. Mar dat dee de boer niet. Die vertelde zien dromen an elkeniene die et mar heuren wol. An de scheerbaos, an de kastelein, an de bakkiesman die mit negosie an de deure kwam. En dan maek ie kaans dat d'r op et laeste iene op lopt om misbruuk van je te maeken aj' niet al te stevig in de klompen staon.

Et was op een middag in meie dat d'r een netties heerschop et pad naor et boerespullegien daeklekam. Een man van een jaor of vuuftig. Een laekens pak an, een hoed op, een stok mit een zulveren knoppe in de hand.

'Et liekt wel een doomnee,' fluusterde Antien tegen heur zusters. Deur de koeruties beloerden ze de man die op heur heit toeleup. De

man begon een praotien te maeken zonder drekt mit zien bosschop op 'e lappen te kommen. Hi'j zee dat et al een hiele riete mooi weer was en vreug as de boer ok kopzichte onder et vee hadde. En hi'j zee dat de eerpels al mooi in de riegel stonnen. Doe keek hi'j de boer inienend stief an.

'Ik hebbe op 'e streek heurd dat ie zo graeg een tilberie mit een span Friese peerden hebben willen zollen, boer.'

De boer keek et heerschop mit een rokkien an en zien ogen begonnen te fonkelen. Dat zag et heerschop mar al te goed. Mar de boer zag spiechtig genoeg niet hoe de ogen van et heerschop fonkelden.

'Och man,' zee de boer, 'dat is mien grote droom. Mar oons soort volk staot de beurs daar niet naor. Mar ik zol d'r alles veur over hebben.'

'Alles?' vreug et heerschop, en hi'j klakte even mit de tonge, 'alles is een hiele protte, boer.'

Hi'j gnees een betien.

'Ik zal et goed mit de boer maeken. Ik hebbe een veurstel en as de boer op mien veurstel ingaot, dan kan ik de boer wel gerieven. Dan kan ik d'r veur zorgen dat de boer hier over drie daegen een tilberie mit een span Friese peerden op 'e dam staon het.'

De boer vul de mond los van verbaozing.

'Mien ie dat?'

'Ja, dat mien ik. Mar d'r staot vanzels wel wat tegenover. Veur niks gaot de zonne op. En ie zeden zokrek daj' d'r alles veur over hebben.'

'Mar man, ik hebbe zowat gien cent te verstrieken,' zee de boer moedeloos.

'Ik hoeve gieniene rooie cent van je, boer, ik wil je ooldste dochter.'

'Antien?'

'Ja, dat moet een mooi jonk wezen en ik hebbe nog gieniene die mi'j de bri'j kookt en et bedde waarm hoolt. Ik brenge jow over drie daegen de tilberie mit et span Friese peerden en ik neme Antien mit. Dan verliedekeren we de boel drekt. En as de riederi'je jow goed bevaalt, maj' et spul holen en dat gelt veur mi'j ok. Mar we praoten drekt ien ding of: gaot zi'j op 'e loop, dan gao ie ok op 'e loop! Now, wat donkt jow? Gaot et an, boer?'

Et heerschop hul zien rechterhaand op. Even wiefelde de boer nog. Doe zag hi'j himzels al op 'e tilberie deur Makkinge rieden mit et span Friese peerden d'r veur.

'Et gaot an, heerschop!'

'Ze doen grif haandel,' zee kleine Jeltien permantig aachter ien van

de koeglassies.

‘Tot over drie daegen, boer!’

‘Tot over drie daegen!’ zee de boer.

En et deftige heerschap dri’jde him omme en leup in zien laekense pak et pad of naor de weg toe.

De boer veegde him et zwiet van de kop en stapte et huus in.

‘Wie was dat?’ vreugen de vier zusters allegere toegelieke.

De boer keek ernstig.

‘Now moe’n jim es even hiel goed naor jim heit luusteren. Antien gaot mit die man trouwen.’

‘Nee toch, heit,’ reup Antien hielendal overstuur. ‘Mar die kerel het al een oolde kop! Die kerel is wel dattig jaor oolder as dat ik bin. Hi’j is minstens lieke oold as heit. En ik ken die man niet iens. Ik wil niet mit die vremde kerel trouwen.’

‘Stille,’ zee de boer, ‘ie kieken de meensken tegen de kop an mar d’r niet in.’

‘Heit het een vremde locht an him,’ zee kleine Jeltien inienend.

‘Stille zee ik,’ zee de boer, ‘en dat gelt ok veur jow, klein frabbe daj’ binnen.’

Hi’j keek Jeltien gremietig an.

‘Die man die hier krek was, is een goeie en nette kerel. Ie zullen et goed bi’j him hebben, Antien. Daor bin ik wel wisse van. En dat hi’j een jaormennig oolder is, hoeft et niet minder omme te wezen. Dat gebeurt wel vaeker. Hi’j is gek op je en as ie niet zo kienderachtig doen en je d’r veur eupenstellen, kun ie ok best genegenhied veur him vulen gaon. Zoks moet gruuien. En daor moej’ m jim beidend de tied veur gunnen. Butendat zit die man aorig in de sloppe was. Ie zullen je dommiet een protte permitteren kunnen, Antien, vule meer as hier bi’j heit op ’e polle. Die man was zo verhipte bliede dat ik mien goedvienen geven hebbe, dat hi’j heit over drie daegen een tilberie en een span Friese peerden kedo dot. En dan nemt hi’j jow mitien mit, Antien.’

‘Over drie daegen al?’ jammerde Antien.

‘Ja, mien kiend, dat pak je rieten koffertien alvast mar in. En as andaenken an je mem geef ik je heur string mit bloedkralen mit. En now praoten we d’r veerder niet over. Et gaot zoas heit zegd het.’

En d’r wodde veerder ok niet over praot. De boer hadde slim gezegelijke dochters. Kom daor vandaege-de-dag es omme! Ie kun tegenwoordig beter een kroje mit kikkers huden as iene jongemeid!

Op ’e kop of drie daegen laeter kwam d’r een tilberie, mit een pracht-

span Friezen d'r veur, et hiem oprieden. De man in et laekense pak sprong van et rietuug en sleug de boer op 'e schoolder.

'Veur jow, boer!'

Spraakeloos keek de boer naor dat wat as hi'j zien hiele leven al zo stomme graeg hebben wild hadde. Doe drokte hi'j Antien mit heur rieten koffertien naor veuren.

'Veur jow, heerschop!' zee hi'j simpel.

De ogen van et heerschop gleensterden doe hi'j et maegien zag. Hi'j pakte et koffertien an.

'Pak me mar in de aarm, mien maegd, dan kuieren wi'j tegere staorigan op Zorgvlied an. Daor woon ik.'

Hi'j keek de boer an.

'Ros de peerden even of, boer, en geef ze voer en drinken. En perbeer de riederi'je dan over aanderhalf ure mar es uut. Mar niet eerder!'

En doe leup hi'j mit Antien de menninge of naor de weg toe.

'Die kerel het een malle locht an him,' fluusterde kleine Jeltien, mar mit hadde ze al een kniep in de aarm van heur heit te pakken.

Bi'j de weg keken Antien en et heerschop nog een keer omme en ze zwaaiden. En de boer en de drie aandere dochters zwaaiden weeromme. Doe begon de boer fluitende de peerden of te rossen, te voeren en te weteren.

Goed aanderhalf ure laeter hadde de boer him verstruupt in zien beste kleren.

'Heit gaot de riederi'je uutperberen,' zee hi'j tegem de drie maegies.

'Ik riede eerst even aachteruut op 'e Kuunder an en as dat goed be-teert, gao 'k mitien Berkoop even omme.'

En daor ree de boer henne. Op zien tilberie mit zien span Friese peerden d'r veur.

Op etzelde ogenblik dat de boer mit de tilberie votree, stapten Antien en et heerschop over de drumpel van et huus midden in de bossen van Zorgvlied. Hi'j zette heur rieten koffertien daele.

'Zo,' zee hi'j, 'en now doe'we beidend oonze kleren uut. Ik wil votdaolik wel es zien hoe'n mooie vrouw as ik kregen hebbe.'

Antien trilde d'r van. Et was krek as ze zwevel en bokkelocht reuk. Zol kleine Jeltien dat reuken hebben? Mit een kleur as vuur begon ze heur de kleren uut te strupen.

'Te meugen wel naor me kicken, Antien,' zee et heerschop, doe ze heur tot an de onderkleren an toe uutrokken hadde.

Ze keek zien kaant op en mit stoekte heur de aosem in de keel. De man hadde, krek as een bok, een stat van aachteren en hi'j hadde hoorn-

ties op 'e kop! Et was de duvel! Ze was in et huus van de duvel! Ze greep zo hadde as ze kon een haandvol kleren en steuf al raozende en galpende de bossen van Zorgvlied in.

Op percies etzelde ogenblik dat Antien bi'j de duvel de deure uutsteuf, raekten de beide Friese peerden op 'e kletter. De boer raosde en scheurde an et leide dat zowat dee. Mar et hulp gien spatter. Ze biesden mit et broes op 'e bek, as deur de duvel bezeten, recht op 'e alderdiepste kolke in de Kuunder of. Dwas deur hekken, stekken en vredigeri'je henne. D'r was gien holen an veur de boer die zo graeg een tilberie mit Friese peerden hebben wol en daor in wezen zien dochter veur inruild hadde. Doe diezelde dochter mal raozende deur de bossen onder Zorgvlied draefde, gong heur heit mit de hiele santemekliek koppien onder in de kolke die zo onmetelike diepe was, dat ze van et hiele spul laeter hielemaole nooit meer wat weerommevunnen hebben.

Jaoren en jaoren het die kolke in de Kuunder de naeme *Peerdekolke* had en et boerespul hiette jaorenlaank *De vier zusters*. Now bin die naemen deur de meensken al lange vergeten. Och, de meensken... De meensken vergeten heur eigen geschiedenis, heur eigen verhaelen. Ze vergeten zo staorigan wie ze zels binnen...

De wonderbrille

D'r was es een boertien in Buil dat op een dag een betien dom was. Zoks overkomt vanzels alleman wel es. Een boer krek zo goed as een preens. Och, now ja, dom was aenlik niet iens et goeie woord. Hi'j was een betien te goed van vertrouwen en aj' dat binnen, loop ie de kaans daj' nog wel es bedonderd wodden in disse malle, roege wereld. Now kwam et misschien ok wel mit deur et feit dat hi'j krek trouwd was. Dat hi'j leup vanzels mit et heufd in de wolkens, hadde de kop niet goed bi'j de gewone daegelikse dinkies van et leven en dan wil 't netuurlik nog wel gauwachtig es dat ze je mal te vieter hebben.

Auke, zo hiettedat boertien, was op een middag allienig thuus, zien vrouw was even op 'e flitter, doe d'r een koopman an de deure kwam die brillen te koop hadde. Now hadde Auke eins hielendal gien brille vanneuden, mar de koopman was een haandige bliksem die zien kaans reuk en drekt niet opgaf. Dat boertien leek him niet al te snood toe. Aj' ok mar een betien koopman weren, moj' daor toch een brille an slieten kunnen!

'Ie weten niet waj' schieten laoten,' zee hi'j tegen Auke. 'Ik snappe ok wel dat ie overdag nog gien verlet hebben van een brille. Butendat heb ie wel wat aandere te doen as daegs zitten gaon te lezen.'

'Daor moej' mar wel op rekenen,' zee Auke, 'et mag mi'j niet beuren en gao d'r overdag bi'j zitten.'

'En ie bin een sekure kerel in 't wark,' zee de koopman, 'dat he'k al lange bekeken. Et ligt d'r hier allemaole lieke netties bi'j. Dat maek ik wel aandere mit!'

'Dat zal wel.'

'Aj' bi'j de streek binnen zoas ikke dan weej' bi'jtieden niet waj' zien. Ongeleugen waar! Wat proest pattie volk d'r mal in omme! Mar ie willen aovens, aj't melken en voeren daon hebben, lichtkaans de kraante nog wel es even deursnuuien. En ik weet niet aj't van mi'j an-nemen willen, mar onder de pietereulielaampe zitten te lezen: et is een bedarf veur de ogen. Een groot bedarf! Daor hebben de ogen van te lie-den en niet een betien ok. En now heb ik een brille, boer, die is in 't bie-zunder veur et lezen onder de pietereulielaampe. Een brille veur flink, warkzem volk zoas ieje.'

'Tsjonge,' zee Auke, 'now ja, laot mar es zien.'

De koopman grabbelde in een grote deuze omme, die hi'j veur op 'e pakkiesdreger staon hadde, en pakte d'r een brille uut.

'Kiek, dit is now echt een brille veur jow, boer.'

Hi'j langde Auke de brille an. Die zette him voutdaolik op, keek es om him henne, pakte et briefien van et melkgeld dat hi'j toevallig in de buse hadde en leesde et. Doe zette hi'j de brille of en keek weer op et kladdegien. Niks gien verschil.

'Ik zie zonder brille liekegoed as mit dat ding van jow op.'

Hi'j wol de brille weerommegeven an de koopman.

'Mar hi'j is ja ok niet veur overdag, boer. Wat he'k je krek zegd! Hi'j is veur onder de pietereulielaampe. Kiek es an, et maekt mi'j niet uut as jow de ogen vroegtiedig bedarven willen. Et bin jow ogen en mienes niet. En et gaot ok niet om mi'j. Ik verkope d'r zat van. Ik verdiene mien broggien wel. Et gaot me om jow! Ie zollen es zien hoe makkelik as zoks je an de ogen wezen zol. Mar zoa'k al zee: et bin jow ogen en ie hebben et volste recht om ze te verknoeien aj' dat willen.'

'Hoevule kost zoe'n ding, koopman?'

'Vuventwintg gulden.'

'Bliksem nog an toe!'

'Ja, et is niet veur niks, boer, mar daenk now veural niet da'k beginne te pingelen. Die brille is et meer as weerd. Et is gewoon graeg of niet!'

Och now ja, docht de boer, et mag me vanzels ok wel beuren. De laomer hebben de veurige weke een flinke pries maekt. En waaromme zol ik ok niet es wat veur mezels kopen. De vrouw komt ok wel es thus mit spul dat in mien ogen onnut goed is. Hi'j wiefelde nog even.

'Now, toe dan mar.'

'Daor doe' goed an, boer, dit is een slimme zet van je. Gelok mit de brille!'

'Gelok mit et geld,' zee Auke.

En zo akkedeerden ze of.

Even laeter fietste de koopman et hiem weer of. Auke legde de brille op 'e keukentaofel henne. As 't now mar gien miskoop was...

'Wat hej' now toch kocht?' vreug Joukien, doe ze thuuskwam.

'Een brille. Dat ziej' toch.'

'Mar waar heb ie een brille veur neudig? Ie hebben ogen in de kop as een oele!'

'Et is ok gien brille veur overdag, mar veur onder de pietereulielaampe. Lezen onder de pietereulielaampe is een bedarf veur de ogen, zee die brillekoopman.'

'Ja, dat zal wel, mar dit is grif gien bedarf veur zien beurs. Man, die

kerel het je bi'j de bok daon! Hoe kuj' zo dom! Hoe zag die kerel d'r trouwens uut?'

'Now gewoon een kerel op 'e fiets mit een deuze mit brillen veur op 'e pakkiesdreger.'

'Et zol mi'j niks gien ni'je doen as et dezelde kerel is die ok wel op marken staot mit die rommel. Want rommel is 't! Zet him vanaovend mar es op onder de pietereulielaampe. Dan zuj't wel marken! Die kerel het je een oor anni'jd. Hoevule hej' d'r veur betaeld?'

'Vuventwintig gulden.'

'Dan haj' die vuventwintig gulden krek zo goed in de sloot gooien kund. En now zeg ik d'r gien woord meer over, aandere maek ik me nog lelk ok!'

Aovens dee blieken dat Joukien et bi'j et rechte aende hadde. As Auke de kraante now mit of zonder brille leesde onder de pietereulie-laampe, de letters weren en bleven lieke groot. Hi'j zette de brille of, legde die in de taofellae, en keek Joukien an.

'Wanneer is 't Gediekster Mark, Joukien?'

'Over veertien daegen.'

'Dan gaon wi'j daor tegere henne en dan zal ik je bewiezen dat ik niet zo dom bin as ie vandaage daenken. Op bedde praoten we d'r aanst wel veerder over.'

Hi'j gnees een betien kwaodaordig.

Op Gediekster Mark was et dat jaor uutzunderlik zaachte veur de tied van et jaor. Auke scharrelde de mark een keermennig op-en-daele. D'r was in de veerste veerte gien brillekoopman te zien in de mennigte volk. Hi'j foeterde in himzels. Zollen ze dan veur niks kommen wezen? Mar op een rustiger stokkien van de mark, ja heur, daor leup de koopman mit zien negosie. Auke zette de brille op, dee een stap hadder, en even laeter tikte hi'j de koopman op 'e schoolder. Die schrok d'r zuver van en dri'jde him rendend omme.

'Ie zullen mi'j wel niet meer kennen,' zee Auke, 'mar ik hebbe les-send in Buil een brille bi'j jow kocht.'

'O, dat kan wel,' zee de man, 'dat wee'k zo niet meer, heur. Ik hebbe zovule klaanten, die kan 'k allegere lange niet van gezicht ontholen. Mar ik kan 't now aenlik niet waachten en verpraot mien schoondere tied.'

Hi'j wol deurlopen, mar Auke hul him staonde.

'Ik wol jow aandere nog bedaanken.'

'Bedaanken?'

‘Veur de brille. Man, ie hebben mi ’j een wonderbrille verkocht!’

‘Een wonderbrille?’

‘Een wonderbrille, ja. Ja, wat lezen anbelangt he ’k d’r niks an. A ’k him now wel of niet opzette onder de piereulielaampe, de letters blieden lieke groot. Dat was hulderi ’je van je indertied. Waor of niet? Geef et mar toe! Mar a ’k him overdag opzette, dan zie ’k dingen die ’k anders nooit zie!’

‘Zoas?’

‘Ik zie vanuut de veerte al as argens geld ligt dat meensken verleuren hebben. Now en ie kun van mi ’j annemen dat et meensdom wat votmoest en wegsleeft. Now telt et ok weer niet zo hadde an... Hier een stuver, daor een dubbeltien. Mar die vuventwintig gulden krieg ik d’r wel weer uut!’

De koopman keek Auke verheerd an.

‘Mien ie dat? Of neem ie een lopien mit me?’

‘Now en of ik dat miene! Man, et het de koop van mien leven west! Woj’ een hassebassien van me hebben? Zuwwede harbarg even in tegere? Om iene op ’e koop te nemen.’

De koopman wiefelde.

‘Now moet et trouwens niet malder wodden,’ zee Auke inienend.

Hi ’j zette de brille of, keek naor de kaant van de vaort, en zette de brille weer op.

‘Ja, now zie ’k et weer. Daor ligt wat glimmends tussen de straotklinkers!’

Mit grote treden leup hi ’j op ’e vaort of. De koopman kwam him ni ’jsgierig aachternao.

‘Mar moej’ now toch es kieken!’ beerde Auke.

Hi ’j peuterde een zulveren rieksdaelder tussen de stienen weg.

‘Een zulveren rieksdaelder ha ’k docht! Nog even en ik hebbe die vuventwintig gulden d’r weer uut, koopman!’

Glunderende wreef hi ’j de rieksdaelder schone mit de mouwe van de jekker.

‘Dag Majesteit,’ zee Auke tegen de kop van de keuninginne, ‘ik bin bliede da ’k jow ok es op Gediester Mark tegenkomme!’

En doe stak hi ’j nog lieke glunderende de rieksdaelder in de buse. De koopman keek mit grote ogen toe.

‘Ja, en dat is nog niet alles,’ fluusterde Auke. ‘Weej’ waj’ mit disse brille ok zien kunnen?’

‘Now?’

Auke begon nog slimmer te fluusteren.

‘As vrouwluden wat mit je willen.’

‘Verroest! Et is niet waar!’

‘Et is ongeleugen waar. Ja, ik begeve me zodoende wel es wat op glad ies. De vrouw moet et vanzels niet geweer wodden!’

‘Nee, netuurlik niet!’

‘Mar ik hebbe al een keermennig een rirappien had!’

‘Je mienen et!’

Auke nikte en kreeg de man bi’j de arm beet.

‘Ziej’ die drie vrouwluden die daor ankommen? En now gaot et me niet om de veurste twieje, dat bin doedelties, dat kuj’ zo zien. Mar die daor achteran lopt. Dat mooie, kruderige wiefien. A’k et wil he’k die zo plat.’

‘Je mienen et!’

‘Ik hebbe ze deur de brille al een schoffien in de peiling had. En ik zegge jow ien ding, koopman. Dat smerige fladde van een jonk is zo willig as wat. A’k dat wil, kan ’k ze wel mit de haand voeren. Moej’ opletten! Ik blieve stief deur die wonderbrille hennekieken en dan moet ie es zien wat d’r gebeuren gaot.’

En de koopman zag dat et kreerze vrommesien een betien lachende en mit de heupen dri’jende op heur ofkwam.

‘Zo, wie hewwe daor?’ zee Auke, doe ze vlakbi’j was. ‘Zoe’n mooie jongemeid as ieje en dan allienig op stap? Ie heuren toch al lange wat an ’t haantien te hebben?’

Et vrommesien giechelde wat en dri’jde om Auke henne as een wapse om een sjerppot.

‘Kan ’k jow altemet wat anbieten in de harbarg? Een fladderakkien? Een advekaotien? Zeg et mar! Dan kuwwe tegere even bekommen van et gebongel over de mark. En lichtkaans... dawwe wat ofpraoten kunnen veur vanaovend as ’t donker is...’

Et vrommesien giechelde nog slimmer.

‘Loop alvast mar veur me uut,’ zee Auke, ‘en waacht mar op me bi’j de deure van de harbarg. Ik komme je zo nao. Ik moet nog even wat mit disse man ofhaandelen.’

Et vrommesien leup mit et gat dri’jende op ’e harbarg an.

‘Now brekt me de klompe!’ zee de koopman en hi’j klauwde him onder de pette.

‘Ja,’ zee Auke, ‘he’k et je zegd of niet? Zo willig as wat! En zo gaot dat now iederkeer de laeste tied. En toch moe’k daor vanzels een keer mit opholen, want ik hebbe de vrouw wel thusszitten en die bedonder ik netuurlik mal op disse wieze. En dat kan aenlik niet, mar ja, aj’ al dat

mooie goed zo veur 't griepen hebben! Hool je dan mar es in aj' een deur en deur gezonde kerel binnen! Mar toch, hen, bi'jtieden wo'k toch wel da'k die brille mar nooit van je kocht hadde. Et gefe een meraokelse protte onrust in 't leven.'

'A'k him now es van je weerommekope,' zee de koopman. 'Ikke de brille en ieje de vuventwintig gulden weeromme.'

'Dat kuj' krek daenken! Nee, dan hool ik him. Man, zoe'n wonderbrille is vule meer weerd as vuventwintig gulden! Wat maek ie me now! Die is wel honderd gulden weerd!'

Et was even stille.

'Verkocht,' zee de koopman.

Hi'j gaf Auke honderd gulden en Auke gaf him de brille.

'Gelok mit de brille, koopman!'

'Gelok mit et geld, boer!'

En doe gongen ze ieder een kaant op. Auke leup mit vlogge treden op 'e harbarg an. Et kruderige vrommesien ston bi'j de deure op him te waachten.

'Kiek es, Joukien,' zee Auke, 'hier hej' je rieksdaelder weeromme! En et liekt me et beste toe da'k disse honderd gulden, die 'k krek beurd hebbe, zels mar hole! En now nog ien ding: zeg me now in 't vervolg nooit meer dat ik een domme boer bin!'

Reuzen mit de braand in de huud

Een protte reuzen hebben d'r in et verleden nooit in de Stellingwarven woond. Et bekendste bin de twieje wodden die tegere de Lende greuven hebben. Vanof de Zuderzee naor et oosten toe, totdat ze oold en versleten in de buurt van Tronde deur de kni'jen zakt en doodgaon binnen. Dat zodoende is de Lende nooit veerder kommen as dat schietेरige gröppien onder Tronde.

Vule minder bekend as disse beide grevende en vrottende reuzen bin de twielingbreurs Gofferd en Klofferd, die in de oolde tiden op een zaandhoogte midden in et Fochteler Vene woonden. Overal om heur henne laggen grote vlakten hevetillen en zompig laand mit venedobben en poelen d'r in. Gien meenske die daor bi'j heur kommen kon. Now weren d'r in die tiden zowat ok nog gien meensken en de inkelde die et al waogen zol om et vene in te gaon, zol sebiet deur de hevetillen henneploemst wezen, naor beneden zeugen wezen de onmetelike diepte in, verdrongen wezen en as veenliek in laetere ieuwen mit et turfmaeken letterlik en feguurlik weer boven waeter kommen wezen. Gofferd en Klofferd hadden hier en daor een stap maekt in et verraoderlike vene, dat et was veur die beide kerels, die vanzels ok geweldig grote treden maeken konnen, mar een haenetree om uut et vene weg te kommen.

De beide reuzen weren in wezen oe zokke gemoedelike kerels. Zo goed as koeke. Zo op et eerste gezicht zat d'r gien krummeltien kwaod in. Op heur zaandhoogte in et vene hadden ze van boomstammen een kaaste van een huus bouwd. Dat moet vanzels ok wel aj' reus binnen. Overdag gongen ze buten et vene op 'e jacht om in heur levensonderhoold te veurzien. Ze zetten strikken om hatten en knienen te vangen en Gofferd was d'r slim bedreven in en schiet mit een allemachtig grote propeschieteer ente- en snippeboel uut de locht weg. En as ze zo heur daegelikse maol bi'j mekeer scharreld hadden, maekten ze de boel boven een vuur toe en atten ze heur zat. Een mingel of wat lekker vene-waeter d'r bi'j om et eten vot te spulen, ie zollen zeggen: wat woj' as reus aenlik nog meer!

An eten hadden ze trouwens gien gebrek. Et wemelde in die tied in de Stellingwarven nog van et wild. De vossen konnen et in de veerste veerte niet behappen. Dat ie konnen je as reus mar zat eten. En al naor

gelang de tied van et jaor weren d'r appels, blekbers, brummels, neuten en wilde merellen. En as ze et maol op hadden en allebeide ommeraeck in de zae weren, gavven ze heur laankuut daele. In de winter op een flut roegte in et grote hoolten huus, in de zoemer butendeure onder de bomen. En dan snorkten ze in kotte tied zo alderschrikkelikst dat et volk et tot in Berkoop heuren kon. Slaopen, eten en drinken, ie zollen inderdaod zeggen: wat woj' as reus nog meer!

Mar Gofferd en Klofferd wollen stomme graeg nog wél wat meer. Want mit allienig mar slaopen, eten en drinken hool ie de soort niet mit in staand. Aj' dát willen moet d'r nog wel wat aandere gebeuren en uut de wege zet wodden. Eins hadden ze d'r mit 'n beidend nooit over praot. Krek as dat bi'j de meensken et geval is, praotten reuzen niet zo makkelik over de intieme dingen van et leven. Mar ze hadden allebeide een geweldig groot verlangst naor een reuzevrommes. En et vuulde niet altied makkelik in de huud as de broodkrummels je van tied tot tied stakken dat zowat dee. Totdat Gofferd d'r op een naacht hadop over droomde en in zien slaop alderhaande slim erotische, pikante en aeventuurlike dingen begon te kreunen en te roepen.

'Ie hebben ok droomd,' zee Klofferd doe Gofferd wakker scheut.

Gofferd keek zien breur verbaosd an.

'Niet da'k wete, breur.'

'Toch wel,' zee Klofferd. 'Over vrouwluden, wilde vrouwluden, en over seks. Ie hebben droomd over wilde, woeste seks, breur. Ie hebben droomd daj' graeg een vrommes beflappen willen zollen.'

'Bliksem,' zee Gofferd en hi'j veegde him de slaop uut de ogen.

'Ie bin d'r an toe, hen?' vreug Klofferd.

'Meer as! En ieje dan?'

'Ikke ok! Ik hebbe d'r elk mement van de dag en de naacht wel nocht an. Et liekt me nog lekkerder en smaekeliker toe as ries mit rezieneen.'

'Mi'j ok, breur!'

En zoks wol netuurlik wel wat zeggen, want de beide breurs weren staepel- en staepelgek op ries mit rezieneen. Dat was een gaastmaol veur heur.

'Dan zuwwe d'r wel es op uut moeten,' zee Gofferd, 'hoe moe'we aandere an een vrommes kommen?'

'Dat zal 't beste wel wezen,' zee Klofferd. 'Hier in de buurt hewwe ze niet veur 't griepen.'

Mar ja, zo simpel was dat in die oolde tieden niet veur reuzen. Ze hadden al wel es om heur henne keken, mar zovule reuzevrouwluden weren d'r niet. En een gewoon meenskevrommes, dat kon vanzels niet,

al zaggen de beide breurs best wel dat daor ok hiele mooien tussen zatten. Mar dat paste now ienkeer niet. Op bedde ok niet.

Now hadden ze d'r wel es praot van heurd dat Grutte Pier een dochter hadde. Dat mos wel een aorige lange lijs wezen, mar et was vanzels gien reuzinne. En butendat mos et een betien een kringachtig geval wezen. En om dat slimme Fryskzinnige jonk de hiele dag naozeggen te moeten van: *Buter, brea en griine tsiis, wa dat net sizze kin is gjin opruchte Fries*, daor hadden ze veur gien spat nocht an. As oprechte Stellingwarver reus zoj' dat netuurlik ok tot in de iewighied verpoffen!

Dat ze kwammen in Drenthe te lane, want daor woonden heur kollega's Ellert en Brammert. Zokke beroemde reuzen dat ze die tot in oonze daegen ofbeelded hebben bi'j de ingaank van een eupenlochtmuseum daore. En dat is vanzels euliedom van de Drenten, want Ellert en Brammert weren grote beroerlingen. Ze deugden veur gien meter. Watte! Ze deugden nog veur gien iene schietmillimeter! Et weren malle, vieze, gloeperige reuzen die hiel gemien en aachterbaks een jong maegien perbeerden te pakken. Et is vanzels nao al die tied op gien inkelde meniere meer te bewiezen, mar et hoeft je niet in et minst te verbaozen as die Ellert en Brammert pedo's west hebben. En ie hoeven gieniene te diskrimineren, mar dat soort typen beeld' ie niet of bi'j een eupenlochtmuseum daor bi'j de zoemerdag daegs wiethoevule kiender kommen. Drenten bin toch een tikkeltien appat in dat soort dingen.

Mar goed, et gong Gofferd en Klofferd, oonze deur en deur gezonde Stellingwarver hetero-reuzen netuurlik niet om die beide misbaksels van een Ellert en Brammert. Nee, gieniene wet et praktisch, mar Ellert en Brammert hadden ok nog een zuster: Hopsteiger. Inderdaod, een toepasselijke naeme veur een reuzinne. Ze woonde op heurzels in Runen. Ze was al jaoren leden bi'j heur beide breurs weggaon. In et begin dat ze in Runen woonde, wodde d'r een schoffien tunteld over incest, mar et waore verhael is nooit boven waeter kommen en dan moej' d'r vanzels veerder ok niet in omme beginnen te reuren hoe et allemaole misschien wel niet gaon is. Feit was dat ze op heurzels woonde.

Dat Gofferd en Klofferd gongen op een dag onderwegens naor Runen. Daor leupen ze zo es wat kwieskwaans weg veur et huus van Hopsteiger langes, verreusden heur doe, stapten et hiem op en vreugen, naod dat ze van vollek reupen hadden bi'j de aachterdeure, as ze elk wel een peer slieven waeter hebben mochten, want et was oe zo brodsig die dag en ze verraegden bi'jkaans van de dust.

En ja, van et iene komt vaeke et aandere. Dat et wodde gewoon een

oergezellige dag daor in Runen. Hopsteiger was een pracht van een vrommes: knap, donker haor, witte tanen, mooie volle bosten en bienen daor as je as hetero-reus de kriebels van deur de liesken trokken. En ze schonk nao de slieven waeter ok nog rejaol ooldeklaore en beloofde dat zi'j aandereweeks op een middag op 'e Fochtel kommen zol.

Zingende leupen de beide reuzen onder de aovend weer op huus an. Et bulderde over de Kaele Dunen bi'j Appelsche: *Hopsteiger is een meid die waegenloops vri'jt*. En dan staorigan schunniger, viezer en voeger vanzels, krek as meenskekerels meerstal doen as et om vrouw-luden gaot en ze krek een betien te diepe in 't glassien keken hebben.

'Ik vule me hiel licht in 't heufd, breur,' zee Gofferd.

'Ikke ok, breur,' zee Klofferd, 'en et kriebelt me algedurig onder in de boek. Ik hebbe me nog nooit zo vuuld as da'k me now vule.'

'En ik heure wel duzend vielen een wiesien speulen,' zee Gofferd superromantisch. 'Ik zol d'r wel op daansen willen.'

En daor zweefde die grote, sterke sjolem van een reus henne! Dwas over de lappen heideveld op huus an.

Aandereweeks kwam Hopsteiger d'r vroeg in de middag al an lopen. Behendig zette ze die mooie bienen van heur in de stappen in et vene. Et was krek as zweefde ze over de hevetillen, poelen en et zompige laand henne. Ze gaf beide breurs elk drie tuten op 'e stiekelige wangen.

'Hopsteiger mag naost mi'j zitten,' zee Gofferd, en hi'j bedudedde heur een grote hoop benten en adderveren.

'Nee,' zee Klofferd naodrökkelik, 'Hopsteiger zit hier vandemiddag naost mi'j!'

En hi'j wees op een minstens zo hoge hoop benten en adderveren.

'Ze zit naost mi'j!' raosde de iene.

'Ze zit naost mi'j!' raosde de aandere.

En doe kregen de beide reuzen toch zoe'n alderheiseliksten spul!

'Ik bin verliefd op heur!'

'En ikke ok, ik hebbe elke naacht van heur droomd!'

'En et kriebelt mi'j al een weke laank onder in de boek as ik an heur daenke!'

'En ik daenke ok algedurig an heur en d'r kriebelt mi'j nog vule meer as dat d'r bi'j jow kriebelt!'

'Te bin een gemiene rotreus!'

'Teje ok! Ie perberen mi'j mien maegien te ontfofselen!'

'Vieslak daj' binnen!'

'Woj' een pak op 'e peinze hebben, tarpentienmieger daj' binnen!'

‘Kom mar op aj’ durven, dan pak ik je mit de kloeren bi’j de huud en dri’j ik je een aarm uut et lid!’

En doe wodde et echt oorlog! Ze begonnen mekeer te bekoegelen mit dikke balstienen. Gofferd raosde et uut van de piene doe hi’j d’r iene vol op ’e neuze kreeg. Et bloed spatterde alle kaanten op. En Klofferd jankte et uut doe hi’j iene midden op ’e ti’jen kreeg en hi’j vleug krepelende en galpende op Gofferd of mit een balstien die hi’j him liek op ’e briede, groffe kop an pulver sleug. Et batste d’r over! Gofferd schuddede de kop een keermennig henne-en-weer. In Jardinge, Klaozinge en Schrappinge kwammen de boerties tot de huzen uut stoeven en begonnen as gekken te vrotten om et huj an ’t zwil en in de bult te krieggen, omdat ze mienden dat et in de veerte begon te rommelen en d’r zwaor weer op til was.

Mar op et ogenblik dat Gofferd die balstien mit een dreun op ’e kop sleugen wodde deur zien hitsige breur, kwam Hopsteiger tussenbeide.

‘Reuzen die mekeer ofzeumen om een reuzinne,’ raosde ze. ‘Jim zollen toch wiezer wezen moeten! As bi’j jim de hormonen beginnen op te speulen, is jim verstaand blickber hielendal op ’e rittel en hebben jim gien grip meer op jimzels. Jim mit jim primitieve hormonebroezende oergedrag. Mar now is ’t gebeurd! Leg daele die balstien!’ balkte ze tegen Klofferd die krek weer toeraomen zol.

En verduld, hi’j dee et.

‘Naost mekeer staon gaon en luusteren wa’k jim te zeggen hebbe, rauserds daj’m binnen!’

En mak as laomer gongen de beide reuzen as een peer onbehulpen bingels, nog een betien naopruttelende, naost mekeer staon.

‘Ik hebbe now zo staorigan best wel in de smiezen kregen dat jim allebeide beheurlik wild op me binnen en as ik eerlik bin, kriebelt et mi’j ok ommeraeck in de huud omme a’k jim zie. Mar ik zol beslist niet weten wie van jim beidend a’k nemen moeten zol. Ik bin staepelgek op jim allebeide, dat ik zal kot en bondig wezen: ik zol mit jim allebeide de lappek wel in willen. En lao’we now ok drekt mar in ien keer deurpakken, dat is de kotste klap. We kun wel an een maondenlange verkering beginnen, mar dat is wat veur meensken. We vulen alle drieje wawwe vulen en daor is niks mis mit, dat lao’we dan ok drekt mar toehappen. Et liekt mi’j gewoon et alderbeste toe dawwe hier mit ’n drienend wonen gaon, dan zeg ik et zwikkien in Runen op en dan gooien we de boel hier bi’j mekaander. En dan meugen jim omstebourten bi’j mi’j op ’t rikke en van de slikkeri’je pruveu. Wat donkt jim daor van?’

En zo akkedeerden ze of en zo gebeurde et en ze leefden alle drieje nog slim lange en slimme gelokkig. En ze kregen een hiele tritse jonge reusies. En wie keers percies de heit was, zeg et mar. Mar de jonge reusies bin d'r laeter nooit ok mar iene tel psychisch van in de knoei raekt. Ze hadden gewoon twie heiten en iene mem. En daor vuulde elk him wel bi'j.

Now bin d'r al lange gien reuzen meer in de Stellingwarven, mar aj' op Berkoper Mark lopen, ziej' bi'jtieden nog wel es zoe'n lang aende boven alleman uutstikken. En et zol best kunnen dat zoe'n lange linter nog ofstamt van Gofferd of van Klofferd, die beide deurgaons zo goedmoedige Stellingwarver reuzen....

De oele in de Weembos

Honderden jaoren laank moet d'r schieve tegenover de Weembos in Ni'jhooltpae een grote karkeplaetse staon hebben. Eerst in oonze daegen is die grote boerderi'je sloopt. Mar veer veur de tied van Napoleon wodde daor al boerkt deur een boer die een Westfaalse arbeider hadde die van Hans hiette.

Et gebeurde in die tied een protte dat d'r warkvolk vanuut Duutslaand disse kaant opkwam om hier een stokkien brood te verdienen. Ie hadden lappiespoepen, blaospoepen, timmerpoepen, zoerkoolsnieders, hannekemi'jers en wat al niet meer. En Hans kwam hier om te mi'jen. Hans was iene van de Hollandgänger. Mit een koppeltien aandere kerels was hi'j lopende vanuut de buurt van Münster kommen. Drekt nao de pinkster weren ze hier op anzet. Een zende over de schoolder. Een plunjezak op 'e rogge mit eteri'je veur onderwegens: joekels van rogenbroden, wosten, flutten hadkookte eier en beste hiempen spek. Over modderige wegen en heidevelden kwammen ze disse kaant op.

En nao wat omzwarvings was Hans in de Stellingwarven terechte kommen. Op die karkeplaetse in Ni'jhooltpae schieve tegenover de Weembos. Eerst was et de bedoeling dat hi'j allienig bliieven zol om te mi'jen, mar et voldee van weerskaanten van et begin of an zo meraokelse best, dat Hans daor hangen bleef. Hans was vri'jgezel, dat hi'j kon doen en laoten wat as hi'j zels wol. En de boer van de karkeplaetse zat eins wel verlegen om een goeie arbeider en Hans hadde d'r niet allienig slag van om in de Goorakker staon te mi'jen, mar alle boerewark lag him ommeraeck. Dat ze pasten mekeer. En zo kreeg Hans de bedstee op 'e stal, wodde arbeider in de Stellingwarven en stuurde bericht an zien oolden in Westfalen dat hi'j veureerst in Hollaand bleef.

De boer van de karkeplaetse hadde gien opvolger. Hi'j en de vrouw hadden allienig een dochter: Annegien. Een mooie, heldere wikel. Zo op et oge een geboren boerinne. Heur heit hadde et niet hoge in 't heufd. Et was een deur en deur betrouwbere kerel die niks hebben mos van grootsighied en anstelderi'je. En as hi'j Annegien en Hans zo tegere doende zag om de koenen te melken, dan docht hi'j wel es bi'j himzels: wat zol et aenlik mooi wezen as dat wat wodden kon mit die beide. Om him hoefde ze niet mit een dikke boerezeune thuus te kommen. Hans was him nao verloop van tied zo eigen as wat wodden en as

hi'j eerlik was, vertrouwde hi'j de boel an gieniene beter toe as an die flinke hannekemi'jer uut Westfalen. Mar hi'j paste d'r wel veur op om d'r wat over tegen Annegien te zeggen. Dat zol allienig mar verkeerd uutpakken. Tegen de vrouw had hi'j et d'r wel es over.

'Ik zol et heufd eerst rustig daeleleggen kunnen, vrouw, a'k wus dat Hans en Annegien hier laeter boer en boerinne wodden zollen. Zol et gien iewig mooi stellegien wezen?'

'Ja man,' zee die, 'mar d'r bin now ienkeer dingen in 't leven die wi'j meensken niet in de haand hebben. As de Alderhoogste et wil, dan zal et gebeuren.'

Mar ja, mit de Alderhoogste is 't vanzels altied mar ofwaachten... En niks wees d'r tot dusveer op dat d'r bi'j de beide jongeluden meer an de haand was as dat ze mekaander gewoon aorig vunnen.

Op tweede pinksterdag, een jaor naodat Hans vanuut zien dörpien in de buurt van Münster disse kaant opkommen was, was Annegien mit heur heit en mem en een kammeraodske naor Schotermark toe west. De beide maegies hadden heur meraokels vermaekt.

'Durf ie naor de waorzegster, Annegien?' vreug et kammeraodske.

'Ik durve alles,' zee Annegien, driester as ze in wezen was. 'Zuwwe et doen? Mar niks tegen heit en die zeggen, heur. Die holen niet van zokke fratsen.'

In de waegen van de waorzegster was et halfduuster. D'r hong kledeboel an de kaant, een pappegaai in een keuperen kouwe reup zo now en dan een onverstaonber woord. De waorzegster zag d'r uut zoas waorzegsters d'r uut heuren te zien: bonte, kleurige klereboel, lang zwat haar, rinkelende oorbellen en aarbanen en een protte ringen om de vingers. Veur heur op 'e taofel ston een glaezen bolle en d'r lag een spul kaorten.

'Geef je rechterhaand es an, mien maegd,' zee ze tegen Annegien, doe die et geld betaeld hadde wat et vrommes veur heur waorzeggeri'je hebben mos.

Annegien legde de haand op 'e taofel en de waorzegster nam die in heur beide hanen. Ze keek naor de lijnen in Annegien heur haand, ze keek in de glaezen bolle, goechelde wat mit de kaorten omme en keek weer naor Annegien heur haand. Ondertied reup de pappegaai een keer. De maegies schrokken d'r zuver van. Buten heurden ze et lewaa van de mark. Koopluden perbeerden heur goed an de man te brengen. De waorzegster kwam in de bienen, hong een doek over de pappegaai-ekouwe, gaf heur weer daele, pakte Annegien heur haand weer en

schuddede een peer keer mit et heufd. Dat duurde zo een hiele tied. De maegies begonnen et zuver een betien griezelig te vienen in et half-duuster van de woonwaegen. Doe keek de waorzegster Annegien inienend rempend an.

‘Ik zie jow, mien maegd,’ zee ze, ‘ik zie een mooie jongkerel uut een aander laand en ik zie een grote boerderi’je tegenover een lappe bos.’

De huvers gongen Annegien d’r van over de rogge.

‘En ik zie,’ gong de waorzegster veerder, ‘dat ie een prachtig leven hebben kunnen mit de wereld an veurspoed en gelok aj’ je hiele leven mar an ien ding daenken blieven. En dat is...’

Ze waachte hiel even veurdat ze veerder wat zee.

‘En dat is, mien maegd, dat ie nooit, mar dan ok nooit en te nimmer midden in de nacht om twaelf ure hadop de naeme van een dier zeggen moeten. Want as d’r op dat mement een man bi’j jow is, zal die op datzelve ogenblik in zoe’n dier veraanderen. Dat is et wa’k je te zeggen hebbe, mien kiend, daenk de rest van je leven an mien woorden. Al besef ik dat et een toer wodden zal, ik hope veur je dat et je lokt om veur altied zo gelukkig te blieven aj’ now binnen.’

Doe gaf ze de maegies een teken mit de haand dat zovule bedudedede as dat de waorzeggeri’je oflopen was. Ze kwam overaende, trok de doek van de pappegaaiekouwe en leut de maegies butendeure.

Achter heur heurden de maegies de pappegaaï weer een hiele riegel onbegriepelike woorden roepen. Et locht van de zonne dee heur zuver zeer an de ogen. Ze keken mekeer es an. Doe lachten ze om et verhael van de waorzegster en bongelden tegere de mark nog een peer keer open-daele.

Op ’e waegen naor huus toe stotten ze mekaander nog een peer keer an en dan dochten ze weer an dat appatte verhael van dat wondere meenske en giehelden weer dat zowat dee.

‘Wat hej’m toch te ginnegappen?’ vreug de boer van de karkeplaetse zuver een tikkeltien nots.

‘Och, toe toch je,’ zee de boerinne, ‘et bin nog mar van zokke maegies. En maegies giehelen now ienkeer. Dat heurt bi’j de leeftied.’

In de weken nao Schotermark speulden de woorden van de waorzegster Annegien zo of en toe nog wel es deur et heufd. En ze keek toch een klein betien mit aandere ogen naor Hans, de hannekemi’jer uut Westfalen, die bruunverbraand in de streepte lange onderbroek en et baaien hemd in de Goorakker ston te mi’jen. Een aorige jonge. Aenlik toch wel een hiele mooie, aorige jonge...

Dat ze zo naor him ston te kieken ontkwam de boerinne niet. Vrouw-luden zien scharp wat dit soorte van dingen anbelangt. De boer hadde d'r liekewel niks van in de smiezen en zi'j was niet van doel om him veureerst wiezer te maeken as dat hi'j was. Et kon krek zo goed een kleine bevliegung wezen die ankem weke weer over was. Mit zokke dingen wus ie nooit waor aj' an toe weren. Mar inwendig hoopte ze, krek as de boer, dat et wat wodden zol. Annegien kon et vri'jwat minder treffen. En de boerinne keek nog es naor de Westfaalse hannekemi'jer die in de veerte in onderbroek en hemd rustig veerder mi'jde. Ze zol Annegien aanst mit koolde pankoeken en drinken naor et laand sturen. Ie konnen vanzels altied perberen om et gelok een extra zettien in de rogge te geven.

De winter batste d'r dat jaor op 'e tied in. Begin december vreur et al dat et kraekte en de bloemen kwammen daegs niet meer van de koeruties of. En as de boel morgens dikke onder de riep zat en de zunne kwam op, leek et dörp wel ien groot sprokiesparredies. Mar de aarme meensken hadden et krap en her en der vreuren goenend, die niet meer as een gammel onderdak hadden, dood.

Half december zol d'r hadriederi'je wezen op een stok onderlopen Kuunderlaand. Et was een blakstille dag, de zunne was d'r volop bi'j, mar et vreur nog altieten dat et knapte. D'r was een baene uutzet en de jongkerels van et dörp konnen heur tot middags twaelf ure opgeven in de harbarge op 'e hoeke van et dörp. De eerste pries was een goolden tientien.

Hans was een beste rieder. Hi'j hadde him in zien eerste Stellingwarver winter redens antuugd en was al een peer keer mit de boer en Annegien de Lende uut west.

'Ie geven je op,' zee de boer, doe ze morgens nao et melken een broggien behaffelden. 'Ik redde me wel mit et wark. Zovule hewwe bi'j de winterdag toch niet omhanen.'

Die middag zag et zwat van 't volk bi'j de hadriederi'je. Et hiele dörp was uutlopen. En mit schienber et grootste gemak jachtte Hans de hannekemi'jer de iene nao de aandere d'r kaansloos of. Totdat et om pries en premie gong en hi'j rieden mos tegen ien van de gewoepste zeunen van de smid. Een beer van een kerel. D'r wodde zegd dat hi'j et aambeeld van zien heit vuufftien meter veer votsmieten kon! Now zol dat et slimste wel wezen, mar toch....

In de eerste rit ree hi'j Hans d'r of mit wel twie meter verschil. Beide jongkerels stonnen d'r, krek as mit et mi'jen, in de lange onderbroek en

et baaien hemd veur. In de twiede rit spande et d'r omme dat zowat dee. Even maekte de zeune van de smid een misslag en dat was Hans zien gelok. D'r was volk dat van kamp reup, mar d'r wodde angeven dat Hans op haoren en snaoren wunnen hadde. Now hadden ze elk een rit op 'e naeme. En now kwam et op 'e krop van de blaoze an. Een dadde rit mos de beslissing brengen. Hans struupte him et hemd uut en ston d'r in de blote huid veur. En doe was et: Klaor? Of!

Annegien ston an de kaante tussen et aandere volk. Ze vuurde Hans an, ze zag him in de blote peinze in iene lange streek bi'j heur langes goezen en... ze zag wat veur mooie, jonge, sterke kerel as et was... En mit zeker een meter verschil was de jonge uut Westfalen de zeune van de smid van Ni'jhooltpae de baos. Et hadde d'r wel an dat alleman dat lieke goed hebben kon, mar et goolden tientien was veur Hans de hannekerni'jer!

Die aovend was et groot feest in de harbarg op 'e hoeke van et dörp. D'r was een kerel die fleurige deunties op een moenike speulde. D'r wodde zongen en d'r wodde dronken. Een protte dronken! De kastelein wreef him in de hanen. Een beste aovend! Zokken meer! En d'r wodde danst. En Annegien danste mit Hans. En ze hadde een kleur as een bellefleur. En of dat van de waarmte in de harbarg kwam, of van de koolde middags op et ies, of van nog wat anders...

'Mack et niet te laete,' zee de boer om negen ure tegen Annegien. 'Ik gao now op huus an en ik hebbe mit Hans ofpraot dat die je dommiet mit naor huus toe nemt.'

Mar ja, as et feest is en de stemming d'r goed in zit, is et vanzels zomar laete. Aanders gongen ze altied om negen ure op bedde, now was et al tegen twelven dat Hans zee: 'Zuwwe mar op huus an, Annegien? Ik wil je aenlik onderweg nog wat zeggen.'

Ze kleurde d'r van doe hi'j heur de maantel angaf.

Buten ston et d'r gril veur. De steerns stonnen helder an de locht. Et was omtrent lochte maone. Et aanders bi'jtieden zo modderige pad was stief bevreuren. Ie mossen uutkieken woj' niet stroffelen over de hadde kluteboel.

'Zuwwe de Weembos nog even inlopen?' fluusterde hi'j.

'Goed,' zee ze.

Veuran in de Weembos bleven ze staon. Ze konnen de karkeplaetse zien. D'r was een lochien in et achterhuus. De boer hadde vermoede-lik een lanteern veur heur branen laoten.

'Ik bin gek op je, Annegien,' zee Hans, 'ik bin al een hiele tied hatstikke gek op je. Hej' dat wel een betien murken?'

‘Ja.’

Ze kreup mit de wange tegen zien jasse an.

‘En geef ie ok een betien om mi’j?’

Ze keek him an.

‘Ik bin staepelgek op je. Eerlik waor. Mar,’ zee ze d’r plaogerig aachteran, ‘ie bin wel een allemachtige grote oelewapper om je d’r in de eerste rit ofrieden te laoten!’

Op etzelde ogenblik dat ze dat zee, sleug de klokke in de harbarg twaelf ure. En op datzelde mement was d’r van Hans, de Westfaalse hannekemi’jer, hielemaole niks meer te zien. Annegien zag allienig een voegel mit grote vleugels die, haost zonder geluud te maeken, naor boven toe een boom invleug. Doe steuf ze gillende op huus an.

Et gong vanzels drekt as een strovuurtien deur et dörp. De hieleboel was in ’t roere en alleman zocht om de verdwenen hannekemi’jer. Mar hi’j wodde nooit vunnen. Laeter deden wilde verhaelen de ronde dat hi’j mit een aandere jongkerel, iene uut Hooltpae, dienst neumen hebben zol in et leger van Napoleon dat naor Ruslaand toe mos. Mar as et waor was...

Annegien, de dochter van de boer van de karkeplaetse is nooit weer de oolde Annegien wodden. D’r zat gien wezen meer in. Ze is op et laeste in een inrichting terechte kommen en daor praotte ze d’r an ien stok deur mal in omme en hadde ze et over een waarzegster, een oele, en een mooie, jonge hannekemi’jer uut Westfalen.

En et is wonder, mar nao al die jaoren zit d’r veur in de Weembos van Ni’jhooltpae jaors een oele. En as de meensken daor d’r bi’j de meitied wel es in twielochten ommestappen, kun ze him heuren. Mit kleine tus-senpozen maekt hi’j een kot, klaegelik, weemoedig geluud. En dan daenkt et volk, dat et heurt en dat et oolde verhael nog kent, iedere keer toch wel hiel even as et lichtkaans die verdwenen hannekemi’jer ok is...

De Hannemannen van De Haule

Gieniene die et praktisch meer wet, mar tot an de twintiger jaoren van de veurige ieuw leefden d'r Hannemannen in de Hauler Poele. Et is trouwens niet onannemelik dat ze ok in aandere dobben en poelen in de Stellingwarven leefd hebben. Mar wisse is dat niet. Daor bin ze nooit echt deur meensken zien. En op 'e Haule wel. Dat ze eertieds in de Hauler Poele huusd hebben, kun we dus wél wisse van wezen. Mar de Hauler Poele is d'r al lange niet meer en dus... bin de Hannemannen d'r ok niet meer.

De Hannemannen weren wezens die meest onder waeter woonden. Ze konnen wel veur een schoffien et laand op, mar niet al te lange. Mit een peer uurties was et wel bekeken. Dan mossen ze et waeter weer in. Aanders gongen ze dood omdat ze te vule zoerstof binnen kregen. Et weren dus heufdzaekelik waeterwezens. Of aenlik: waetergedrochten. Want slimme knap om te zien weren ze niet. De grootsten haelden nog niet iens een halve meter lengte. Ze hadden maegere bienties en oe zoe'n dikke kop mit grote flaporen en bolle ogen. Slim onogelike dingen dus. Mar ze weren slimme goedaordig. Krek aandersomme wat dat angaot as heur volle neven, de Pietermannen, die veural onder Berkoop in de Kuunder huusden. Dat weren misselike sekreten. Deur en deur gemiene, achterbakse meraokels, die niks aanders deden as meensken verschrikt maeken en daor hadden ze dan de grootste wille omme. Hiel stiekem kwammen ze bi'jtieden et waeter uut en grepen dan een visker, of iene die daor toevallig krek langes kwam en nargens euvelmoed in hadde, zomar inienend mit heur lange griepaarms bi'j de kuten of de aankels. En as ze mit een koppeltien weren trokken ze ok wel es iene et waeter in en die kwam d'r dan wel es niet levendig weer uut. Malle, misselike kringen dus.

De Hannemannen en de Pietermannen hadden zodoende praktisch gien gedoente mit mekeer. Ze konnen gewoonweg niet akkederen. Et botste algedurig. Allienig bi'j brulloften en begraffenissen zaggen ze mekeer en dan was et meerstal nog verhipte heinen en keren om et spul uut mekeer te holen. Want de Pietermannen begonnen, zeker as ze een slokkien te vule op hadden, al gauwachtig te nussieszuken. Bi'jtieden ontaorde et in slaonderi'je, mar gewoonlik weren de Hannemannen wel zo verstaendig en gao, veurdat et uut de haand leup, weer op huus

an naor heur eigen Hauler Poele.

Daor leefden ze oe zo tevreden zonder al te vule kribberi'jen in et schone, heldere, eupen waeter van de Poele. Want schoon, eupen waeter was wat ze vanneuden hadden. De boel mos niet dichtgruuien mit wilgenpollen en snieleboel. Ze mossen de zonne in et waeter schienen zien kunnen. Dat wat een protte meensken niet kunnen, was veur heur een eerste levensbehoefte.

Veur et volk op 'e Haule weren ze oe zo goed. Ze hullen sekuur in de gaten wie wel es wat hulpe en steun bruken kon. As Wuben Jantien et slimme op 'e bost hadde en een peer weken de deure niet uut kon, dan zorgden de Hannemannen d'r veur dat ze bi'j naachte heur veur de zundag et pattien netties indweilden mit wit zaand. Of ze haelden de eier uut en zetten die in een schaoltien op 'e regenbak daele. Of ze ruumden zwarfofval op dat deur de meensken zomar argens achteloos bi'j de diek daelesmeten was. Want as ze argens niet over konnen, dan was et smerigte en troep. Och en op die maniere was d'r altied wel een haandtaast wark te doen. En veur de rest kletsten ze gewoon gezellig mit mekeer. De kleine Hannemannegies baldiesden over de bojem van de Poele en haelden ok wel es wat kattedwaod uut vanzels. Dat heurt zo aj' jong binnen. D'r moet wat in zitten. Dan trokken ze stiekem wel es an een angelsnoere van een visker, die dan netuurlik docht dat hi'j biet hadde. Mar vlak veurdat de visker ophaelen zol, leuten die smerige bingels de boel gauw weer los. En de visker verbaosde him d'r even laeter over dat de piere nog kronkelende en wel an de haoke zat. En de dobber was toch onder west! En gien vis die d'r zo te zien an ommesabbeld hadde! Wonder!

Mar doe kregen de Hannemannen op die bewuste dag de verschrikkelijke tiedinge te heuren, dat al dat mooie netuurlaand om heur henne ontgunnen wodden zol deur de meensken en dat heur mooie Hauler Poele, daor ze generaosies en generaosies in woond hadden, slicht wodden zol. De meensken wollen him gewoon dichtesmieten mit vrachten en vrachten zaand. Eerst wollen de Hannemannen de praoties niet geleuven. De meensken weren vaeke dom doende, mar zo verschrikkelijke dom zollen ze toch niet wezen? Mar stel dat et wel waor was. Hoe mossen zi'j d'r dan mit an? Waor mossen ze dan henne? Hoe mossen ze dan leven? Hoe mos et dan as Wuben Jantien of een aander oold meenske et dikke te pakken hadde? Wie mos heur et pattien dan indweilen mit wit zaand? Wie mos heur de eier dan uuthaelen? Wie mos de rommel opredde die de meensken zomar slingeren leuten?

Zollen de meensken daor wel es over naodocht hebben? Zollen meensken wel es daenken? Och, et was grif niet waor. Ze maekten heur vast zorgen om niks. Al die nuvere verhaelen over dat ontginnen en zo, die over de streek gongen, et weren grif verzinsels.

Mar et was wél waor! En zodoende kwam et geveer de Hannemannen dichter en dichter an de huid. Manluden die in de warkverschaffing zatten, wodden mit schoppen et veld instuurd en die begonnen manmachtig te scheppen en te vrotten. En de Hannemannen zaggen hoe heur wereld deur de meensken op 'e kop zet, inkot en vernield wodde. Nog even en ze zollen gien onderkommen meer hebben.

Dat ze kwammen allemaole bi'j mekeer op 'e bojem van de Hauler Poele en doe nammen ze et besluit dat ze votgaon zollen. Dat ze wel votgaon mossen. Dat de meensken heur gien keuze leuten. Ze besleuten dat ze vottrekken zollen uut de Stellingwarven en dat ze nooit weeromme kommen zollen. Et was even doodstille west doe ze dat besluit neumen hadden. De meeste Hannemannen ston et goelen naoder as et lachen. Allegere vuulden ze heur deur en deur Stellingwarfs. Mar gaon zollen ze, hoe zeer as et ok doen zol. De wiede wereld in. Hoe vanwendig ze ok wezen zollen. Ze zollen naor een plak gaon daor meensken woonden die heur mit ruste en in heur weerde laoten zollen. As d'r zoe'n plak was... Mar as et beston, dan zollen ze et vienen! Al mos et nog zolange duren. Al was et ok nog zoveer vot. Ze zollen gaon. Niks kon heur nog van gedaachten veraanderen.

Die aovend raekten ze allemaole bedrokt op bedde en de kleine Hannemannegies kreupen stief tegen de oolden an. Ze snapten lange niet alles wat de oolden bepraot hadden, mar ze vuulden haorscharp an dat alles van now of aandere wodden zol.

Et was op een zoele dag in et veurjaor dat Hilbert, de knecht van Ruurd Rooks, onder de aovend in zien sjouwersbroek een aende et laand in beinselde om daor wat omme te poelevinken en te kieken hoe as de boel an et veraanderen was. Zien boer was d'r zoe'n betien kompleet van uut de schroeven. Die kreeg d'r nao verloop van tied bunders greide bi'j. Meer laand, meer koenen, meer melk, meer centen. Hael an en krieg meer! In et westen, veer veurbi'j Donkerbroek, was de locht opkleurd mit oranje strepen. De brempollen bluuiden dat zowat dee. Hier en daor was nog voegelgoed roer en d'r kwaekten kikkers.

Al lopende en miemerende kwam hi'j bi'j de Hauler Poele te lane. Een peer grote wrattebieters scheerden over et waeter henne. En doe, van et iene op et aandere ogenblik, kwammen d'r grote kringen op et

waeter en even laeter kreup d'r een Hanneman tot de Poele uut bi'j de wal op. Hilbert schrok him zowat een rolberoerte.

'Te hoeven niet te schrikken, heur,' zee de Hanneman. 'We vernammen daj' d'r ankwammen en de aanderen hebben me sturd om even mit je te praoten.'

Hilbert was nog wit om de kop, zo was hi'j schrokken.

'Ik ston zo wat in mezels te dromen en doe kwam ie iniens tot et waeter uut. Ik docht da'k et bestarven zol.'

Hi'j keek naor onderen, naor et petieterige gedrochien, dat nog drupte van et waeter.

'Bin ie een Hanneman?'

'Ja.'

'Jim bestaon dus tóch echt?'

'Ja.'

'En ie wollen mit mi'j praoten?'

'Jawisse. A'k me niet verzinne bin ie Hilbert, de knecht van Ruurd Rooks.'

'Dat klopt, ja.'

'Ik wol je uut naeme van oons allemaole vraogen om oons te helpen, Hilbert, want we weten haost niet meer hoe we d'r mit an moeten.'

'Now, a'k wat veur jim doen kan. Zeg et mar. Ik doe 't mit graegte. Want jim hebben ok een protte veur oons mem daon, doe die de veurige haast de koolde pip hadde en een weekmennig in huus zitten mos. Doe hebben jim naachs stiekem et pattien indweild mit wit zaand en jim hebben de eier uuthaald. Is 't waor of niet?'

De Hanneman glimkte een betien.

'Wi'j springen zo wel es wat bi'j daor we vienen dat ze oonze hulpe bruken kunnen. We vienen dat zoks oonze plicht is.'

'En daaromme wil ik mar al te graeg wat weeromme doen,' zee Hilbert, 'zeg me mar wa'k veur jim doen kan.'

'Oons votbrengen, Hilbert. Oons hier wegbrengen. Et zal niet lange tied meer duren, dan gooit et onverstaandige volk disse poele dichte. Oonze Hauler Poele, Hilbert, waor wi'j altied woond en leefd hebben. Dat we moe'n vot wezen, veurd dat ze de boel verslichten en et oonze dood wodt.'

Hilbert slokte een peer keer. Hi'j raekte d'r zuver angedaon van.

'Zol ie op een naacht mit een grote boerewaegen kommen willen, Hilbert, en oons naor de Lende toe brengen willen? Dan gaon we daor in et waeter en dan moe'we mar zien waor we uutkommen. Mar hier is in elk geval gien plak meer veur oons. Ik wete da'k een protte van je

vraoge en dat de Kuunder een stok dichterbij is. Mar daor huzen oonze neven, de Pietermannen, en die willen we liever mar niet tegenkomen. As die heuren dat de meensken oonze Poele dichtesmieten willen, lachen ze heur slop. En dan dri'jt et weer es op houweri'je uut. En dat moet niet. Laoten wi'j de verstaandigsten mar wezen. Dat we zollen oe zo graeg willen dat ie oons op een naacht naor de Lende toe rieden willen zollen. En aj' dan een drinkerstonne mit waeter op 'e waegen zetten, dan kun de kleinties daor wat in ommeploemsen. Want die kun nog niet zo botte lange boven waeter wezen.'

En zo akkedeerden de Hannemannen en Hilbert, de knecht van Ruurd Rooks, of. En zuver nog wat ontdaon deur wat hi'j allegeer te heuren kregen hadde, leup de knecht deur et vervrotte, verdistreweerde laand in twielochten weer op huus an.

Luttele daegen laeter kwam Hilbert mit de grootste boerewaegen mit twee peerden d'r veur de reed daele tot kot bi'j de Poele. Aachter mekeer an kwammen de Hannemannen tot de Hauler Poele uut. De Hanneman die mit Hilbert praot hadde, telde as iederiene d'r was. Doe leupen ze op 'e waegen of. Verschillenden keken zo now es dan nog es stille aachteromme naor de Poele, daor ze zo lange intens gelokkig leefd hadden. Mar de kleine Hannemannegies sprongen al gauw uutgelaoten in de tonne henne-en-weer en speulden mit mekeer dat zowat dee. Aj' jong binnen besef ie alles vanzels ok nog niet zo goed. Hilbert lochte ze ien veur iene bi'j doe ze op 'e waegen klauterden. Doe reden ze vot, de wiede wereld in.

In de buurt van Tronde belaaenden die naacht alle Hannemannen in et waeter van de Lende. De Hanneman die et woord dee, bedaankte Hilbert veur zien hulpe en weenskte him en zien oolde mem et alderbeste toe in heur veerdere leven. Doe stapte hi'j de Lende ok in en verdween onder waeter. De knecht bleef naor et waeter staon te kieken totdat d'r gien kringegien meer te zien was.

'Aarme stumperds,' zee hi'j in himzels.

Doe dri'jde hi'j him omme en mende deur de naacht weeromme op 'e Haule an.

Hilbert, de knecht van Ruurd Rooks van De Haule, het de eerste en de laeste west die ooit een Hanneman zien het. En d'r mit praot het. Waor ze hennetrokken binnen? We weten et niet. As ze nog bestaon? As ze argens veer vot van de Stellingwarven een ni'j bestaon vunnen hebben? Zeg et mar. We zullen et wel nooit en te nimmer geweer wodden.

Hier bi'j oons bin ze in elk geval niet meer. Want ie heuren nooit meer dat d'r naachs stiekem wel es een pattien indweild wodt mit wit zaand. En overal ligt et ofval bi'j de weg langes...

De ballade van Jenne

Slikenborg is et alderkleinste dörp van de Stellingwarven en bi'j de ingang van dat dörp staot een kenon. An et begin van de Lendediek. En aj' et je een keer goed an tied doen en ie gaon daor op een haastaovend henne as et ommeraek stormt en tekeer gaot, dan kuj' daor bi'j dat kenon, boven de storm en et gerammel van de dakpannen uut, de stemme van een vrouw heuren. Een vrouw mit een poppe op 'e aarm. Et gebeurt mar zelden. Ie bin een geloksvoeegel as et je overkomt. En die vrouw mit die poppe, diej' daor dan heuren, is nargens te zien. Ie kun om je hennekieken waj' willen. Ie zullen ze niet zien. Ie kun allienig heur stemme mar heuren boven et gebulder en gegoel van de wiend uut. En dat vrommes zingt een weemoedig lied over liefde en verlangst. Altied etzelde lied. Altied mar weer zingt ze de ballade van Jenne. En dat komt zo...

Et is al een hiele zet leden, misschien is et al wel zowat twiehonderd jaor leden dat d'r in Slikenborg een wondermooi maegien woonde. Ze hiette van Hiltien en was de dochter van een boerearbeider en die zien vrouw, die an de raand van Slikenborg woonden. Heur heit warkte bi'j een boer op et west van Scharpenzeel en hadde zels ien koegien op 'e stal en een hokke mit een stokmennig kiepen. Dat zo hadden ze heur eigen melk en eier.

Hiltien kon alle jongen uut de vere omkrieten wel kriegen as ze wol. Ze weren haost allemaole wel een betien verkikkerd op dat mooie, heldere jonk. Mar Hiltien hapte niet toe. Nog niet. Tot ze in de zoemer van dat bewuste jaor mit een peer kammeroadskes naor de kermis op 'e Kuunder kuierde.

Et was dat jaor een waarme, zuver wat brodsige zoemer, zonder dat et om de dag of wat ontaorde in rommel- en haegelbujjen. Et was die zoemer eins altieten mar mooi en geliekmaotig weer. Drok praotende leupen de drie Slikenborger maegies an et begin van de middag naor De Kuunder toe.

'Vuuf ure thuus wezen, heur,' hadde heur heit de aovens teveuren zegd.

Heur mem hadde him even bi'j de aarm pakt.

'Och, toe now toch, man, ie bin zels toch ok jong west. Die iene keer

in 't jaor dat et kermis op 'e Kuunder is, mag ze toch wel een betien laeter thuuskommen?'

Ze stopte Hiltien stiekem een peer centen extra in de haand.

'Toe now mar,' zee ze, 'aj'm mar veur donker thuus binnen. En genieten, mien maegd! Daenk d'r omme, daj' genieten, want ie bin mar iene keer jong.'

'Vrouw luden,' bromde heur heit en hi'j dri'jde him een betien pruttelende omme. 'Daor kan ik now ienkeer niet tegenop.'

De oolde Friese klokke sleug negen ure.

'Lao'we et vel mar over de ogen doen,' zee heur heit, 'et is morgen weer vroeg dag.'

In de bedstec drokte de vrouw him an.

'Oolde brombeer daj' binnen. Ie moe'n ze niet al te strak holen, je. Laot de leide toch es een tippien gaon. Hiltien lopt niet in zeuven sloeden toegelieke. Ie moe'n ze ok wat ruimte geven om et leven te leren.'

Hi'j gnees wat in himzels.

'Ja, vrouw. Mar we hebben een pracht van een dochter, vrouw. En dat zullen wel meer kerels vienen.' En d'r eernstachtig aachteran: 'Dat we moe'n d'r zunig op wezen. Oonze Hiltien is een duur bezit.'

'Ja,' zee ze.

En ze dochten allebeide hoe spietig as et west was, dat d'r nao Hiltien niet meer aandere kleinjongen kommen kund hadden.

Doe de drie maegies op die zoemerse middag naor De Kuunder toe stapten, reden heur iederkeer boerewaegens veurbi'j mit volk dat ok naor de kermis toe zol. En doe ze op 'e Kuunder kwammen, was et daor al een drokte van jewelste.

Die middag op 'e kermis hadde ze him zien. Ze hadde mit de beide kammeraodskes bi'j de kop van Jut staon te ginnegappen en te kiekien hoe as de iene nao de aandere jongkerel de sleie deur de locht soezen leut. En doe ston hi'j daor. Een bruunverbraande, jonge vent mit donkere krullen. Hi'j trok zien buisien uut, greep de sleie, zwaaide die deur de locht as was et een anmaekprikke, boekte toe, en leut de kop van Jut in ien keer knallen dat zowat dee. Et volk klapte. Een peer aandere jongknaopen sleugen him op 'e schoolder. Doe trok hi'j zien buisien weer an, keek as bi'j toeval heur kaant op, zag heur een ogenblik recht in de ogen en lachte. Ze sleug de ogen daele en vuulde dat ze kleurde. De beide kammeraodskes stotten heur an.

'Biet,' fluusterde de iene.

'Laot je mar deur him thuusbrenge,' fluusterde de aandere.

En giechelende leupen ze tegere vot.

Een peer tellen laeter ston hi'j veur heur, lachte weer en pakte heur vri'jmoedig bi'j de haand.

'As wi'j tegere de kermis now es overgaon,' zee hi'j, as was dat de gewoonste zaeke van de wereld.

Ze lachte weeromme en leut heur deur him mitnemen.

Aachterof bekeken was et liefde op et eerste gezicht. Van allebeide. Die middag bongelden ze mit 'n beidend over de Kuunderse kermis en et was krek as kenden ze mekeer al jaoren. Zo eigen en vertrouwd was et.

'Ik moet veur donker weer thuis wezen,' zee ze zuver een betien benauwd, doe et die middag laeter en laeter wodde. 'Aanders is oonze heit daegenlaank niet te bruken.'

Hi'j hul heur staonde.

'Mag ik je naor huus toe brengen, mooi maegien van Sliekenborg?'

Ze sleug de ogen weer even daele en kleurde weer. Doe keek ze him recht in de ogen. Zien ogen hadden de kleur van de zee. Zien huud en zien haor reuken naor et zooltene waeter.

'Ja,' zee ze.

En midden tussen alle volk gaf hi'j heur een tuut.

Et schiemerde al doe hi'j heur thuisbrocht. Waor de zunne in et westen ondergaon was, weren nog wat kleurige strepen en vegen te zien op 'e greens van laand en waeter. D'r kreupen witte toppen dieze uut de sloden weg die staorigan over et laand uutwaaierden. Zo now en dan ree heur een boerewaegen veurbi'j mit volk dat ok op huus an zol. Et was zoel. Ie konnen nog mar kwaoliek vernemen dat et minder waarm begon te wodden. Morgen zol et grif weer zoe'n mooie zoemerdag wodden.

Heur heit kwam bi'j de deure doe ze et pattien opleupen. Hi'j hadde een peer diepe reenfels in et veurheufd. Zi'j kleurde, mar hi'j keek heur heit fraank en vri'j recht in et gezichte en stak him de haand toe.

'Goeienaovend, ik bin Jenne van Jòwk en Janesien van De Kuunder en ik bringe jow dochter thuis.'

'Zo,' zee heur heit.

'Wi'j bin tegere de kermis over west en we konnen vandemiddag aorig liek praoten, dat now zol ik jow vraogen willen as 't jow goed is a'k zundagaovend komme.'

Even keek heur heit naor de redenrieke jonge mit de donkere bos haor veur him. Doe vuulde hi'j een por in de rogge van de vrouw.

'Et is goed,' zee hi'j een betien kotter as hi'j zels wel wol.

'Kom d'r dan now ok mar een aemeri'je in. Dan kuj' wat drinken

veurdaj' aanst weerommelopen naor De Kuunder.'

Bi'j de taofel, onder de pietereuilielaampe vertelde de jonge van zien wark op die Kuunderse viskersboot. Zien leven. Hi'j zol nooit anders willen: de zee, de wiend, de wolken. En doe heur oolden de bedstee al lange opzocht hadden, zatten zi'j nog tegere in et kleine keukentien. Ze zette him roggembrood mit schinke veur en weren et mit 'n beidend slimme icns.

Nog gien jaor laeter gongen ze op krek zoe'n mooie zoemerdag de lange hure in. Dat mos, want d'r was een poppien onderwegens. Heur heit hadde eerst mal goed braokt en de voest een keermennig over de taofel hullen. Mar heur mem hadde de boel heind en keerd. Dat doen vrouwluden meerstal in dat soort gevallen.

'Hool op te angaon, man,' hadde ze zegd, 'ie bin zeker vergeten daj' indertied zels de pappegaai ok van 't stokkien scheuten hebben. Dit bin rampen an disse kaant van De Kuunder. We timmeren een kaemertien bi'j 't huus an en dan moe'we et eerst mar es mit mekeer zien te aeventuren. Mar es zien as 't allegere een betien akkedeert. En waaromme zol 't niet akkederen?'

En zo gebeurde et. Zien kammeraoden versierden de boel mit troeladeri'jen en op 'e dag van de brulloft wodde d'r butendeure daanst en ommesprongen bi'j de meziek van een moenike. D'r wodden lieden zongen en veurdrachten hullen. Riekelik anscheuten zwabberden en zwimelden de laeste brulloftsgaasten die aovend laete op 'e Kuunder an.

Vaeke was ze allienig. Jenne was bi'jtieden daegen achter mekeer mit de viskersboot de zee op. Dan leup ze onder de aovend nog wel gauwachtig es bi'j de diek op en keek ze de kaant van et waeter uut, et onmetelike waeter van die grote zee. Argens was hi'j, heur Jenne, heur jonge, op die Kuunderse boot. Zol hi'j now ok an heur daenken? Ze vuulde mit de haand over heur staorigan dikker woddende boek. Et was krek as et poppien beweug.

En doe wodde et haast. En doe kwam die storm. Morgens was et nog zo rustig as wat west. Et weer leut him goed anzien. Gieniene die ok mar een tel in de gaten hadde wat d'r in de loop van de dag loskommen zol.

Om een ure of drieje middags was et west dat de locht in et zuudwesten begon an te zetten. Hiel staorigan kwam d'r een poerzwatte locht vanover de zee op et laand an drieven. In de veerte begon et te weer-

lochten. De wiend vul evenpies hielemaole weg. De kiepen kreupen op et rikke. De wereld hul de aosem in. Een oolde visker keek mit ongerusthied in de ogen naor de locht en schuddekopte.

‘D’r komt een malle snoeverd.’

Dat was et ienigste dat hi’j zee.

En doe brak et noodweer goed los. De spanten en stielen van de huzen kraekten, de haegelstienen kletterden tegen de ruten, de straote veraanterde in een kleine revier die kolkende deur et dörp stroomde en alderhaande goed mitnam: een stoel, een wastobbe, een knienekappe. As grote sidderaolen scheuten de bliksemflitsen deur de locht en zetten de wereld in een verbliend wit locht. Een oolde straampel van een appelboom wodde in ien keer as deur de houw mit een reusachtig zweerd deurdemidden spleten. Even veerderop wodde et dak van een oolde klinte optild en achteloos weer daelesmeten. Et vee galpte boven de storm uut. Een half ure duurde et. Doe was et over en ofbuid. D’r kwam veurzichtig al weer wat blauw an de locht en even laeter scheen de zonne. As was d’r niks gebeurd. As was d’r nooit storm west.

Die dag kwam de Kuunderse viskersboot mit Jenne niet weeromme op ’e Kuunder. En een dag laeter ok niet. En de dag daornao ok niet. Et wees niet best. D’r wodde niks meer van et schip verneumen, totdat uiteindelijk et bericht kwam dat hi’j op Schoklaand anspuuld en daor begreven was. Et ni’js gong as een strovuurtien deur et dörp.

Elf weken nao die rampzaolige bosschop kwam et kleine poppien dat zien naeme kreeg. En iedere dag leup ze onder de aovend, mit et poppien op ’e aarm, de diek op. Ze dee de haand boven de ogen en keek de kaant van de zee op. As ze him ok ankommen zag. As hi’j lichtkaans tóch nog weerommekommen zol. En ze zong: *Kom, kom, weeromme, mien jonge, mien Jenne, kom asjeblief toch weeromme naor huus.* Een lietien vol verlangst.

En aj’ daor vandaege-de-dag in de stormwiend bi’j dat kenon van Sliekenborg staon, kuj’ heur bi’jtieden nóg heuren...

Iene dag knecht

Tieden leden woonde d'r een hereboer op een grote, mooi onderhullen boereplaetse op et oost van Berkoop. En die boer was een geleerde kerel. Hi'j hadde kaasten vol boeken en daor snuude hi'j een groot pat van de dag in omme. Want aenlik lag et boerewark him hielemaole niet. Hi'j hadde eertieds slimme graeg deurleren wild. Hi'j hadde geern naor de hogeschoele van Franeker wild. Mar dat hadde now ienkeer niet kund, want hi'j was ienigst zeune west en et was van et begin of an dudelik dat hi'j et grote boerebedrief van zien heit overnemen moeten zol as de tied daor was. Dat zodoende was hi'j zoe'n betien tegen heug en meug boer wodden.

Now had hi'j et gelok dat hi'j wel een goed deurzicht hadde in hoe de boel allemaole daon wodden mos. En een nog groter gelok was dat hi'j een baos van een knecht hadde die mit et grootste gemak, mit hulpe van een peer onderknechies en duvelstoejaegers, d'r veur zorgde dat alles op rollegies leup. Et vee leup glaanzend in de greide, et huus zat goed in de varve, de riederi'je ston kreers in et waegenhokke. Alles lag d'r lieke netties, hemmel en verzorgd bi'j.

Morgens om negen ure bepraotten boer en knecht de dingen die die dag uut de wege zet wodden mossen. En dan gongen ze allebeide an et wark. De knecht an et boerewark en de boer sneupte in zien boeken omme en leesde over steerns en pleneten, over dieren en plaanten en over de geschiedenis van vremde lanen. En volksverhaelen die van heit op zeune deurverteld en uiteindelik optekend weren. En an et aende van de dag bepraotte hi'j de gang van zaeken op et bedrief weer mit de knecht en heurde hi'j wat veur wark d'r die dag verzet was. En dan pakte hi'j aovens nao et eten nog een boek uut de kaaste as de vrouw zat te bodduren en leesde hi'j in de mooie kaemer over de wonderbaorlike aeventuren van Marco Polo die hielemaole naor China reisde. En dan reisde hi'j as et waore mit. Dan beleefde hi'j al die aeventuren levensecht mit. Reizen. Vere lanen. Et leek him duzend keer mooier toe as et leven van een hereboer op een kaptaole plaetse op et oost van Berkoop.

'Opholen mit lezen, man,' zee de vrouw dan op et laeste. 'Te verknocien je de ogen nog op disse meniere. Et is trouwens tied om op bedde te gaon.'

Dan sleug hi'j et boek dichte en ze dronken tegere nog een bakkien drinken. Mar laeter in de bedstee reisde hi'j nog altied. Mit Marco Polo naor China, mit Columbus naor Amerike, mit Jan van Riebeeck naor de Kaap. De dromen van een boer die in wezen gien boer was en dat nooit wodden zol. Et gewoon niet wezen kon.

Et was op een morgen op et aende van de zoemer. Et was waarm. Brod-sig waarm. In de wal hipte een grote zwatte kri'je omme mit de bek wiedewaegen los. Een peer musken wadderden mit de vleugels wieduut in et zaand van de menninge omme. Ie konnen merken dat de haast in antocht was: de aovens wodden kotter, et grös bleef morgens langer nat, de sepiepen en de birken begonnen al blad te verliezen.

Et was even veur negen ure. De Berkoper hereboer was in de kaemer en waachtte op 'e knecht om de dingen van de dag deur te nemen. Hi'j ston veur et raem en keek de kaant van de diek op. De plaetse lag roeg-weg een vuuftig meter van de weg of. En doe had hi'j him inienend zien. Niet lange. Hooguit een tel of wat. Hi'j hadde even naor aosem happen moeten, zo was hi'j schrokken. Hiel even had hi'j de ogen dichtedaon van schrik en alteraosie. Doe hi'j ze weer losdee was de man nargens meer te zien. Mar hi'j was d'r wisse van dat hi'j him zien hadde. Haorscharp. In een onderdiel van een tel. En hi'j wus ok dat de man zien hadde dat hi'j deur him opmurken was. Even hadde de man naor him nikt. Doe was hi'j weer vot west. As was hi'j d'r nooit west. De man in zien donkere kleren mit zien ark over de nekke. De boer trilde over alle leden, want hi'j wus wie die man west was.

Et was om him begonnen! Grif dat et om him begonnen was! Dat was wel zeker. Waoromme zol de man aanders naor him nikt hebben? Dat was een teken west.

D'r wodde op 'e deure klopt en de knecht kwam, mit de pette in de haand, de kaemer instappen. In een flits zag de knecht dat de boer krek even aanders as aanders was. Doe vermande de boer him.

'Gao d'r bi'j zitten, Geert. We moe'n tegere even wat bepraoten.'

'Op 'e Middelste Kaampe moet vredigd wodden, boer. Za'k daor aansen mar mit uut aende zetten? Of het de boer liever da'k eerst een aander puttien wark doe?'

De boer keek de knecht recht in de ogen.

'Hoelange bin ie hier now knecht, Geert?'

De knecht keek even verbaosd.

'Twintig jaor, boer.'

'Tsja,' zee de boer, 'de tied gaot hadde, Geert.'

'Ja boer.'

'Ik wol de rollen vandaege es ommedri'jen, Geert.'

'Hoe bedoelt de boer dat?'

'Ie speulen veur boer en ikke veur knecht.'

De knecht keek de boer mit grote ogen an.

'Daor bin 'k niet zo drok op, boer.'

'Iene dag, Geert.'

'Ja, mar boer, wat moe'k dan doen?'

'Hier staon kaasten vol boeken, Geert, blaeder d'r mar wat in omme. En as 't je boven de pette gaot, bekiek ie de plaeties mar. En aanders kan de vrouw et ok wel praotende holen. Dat ik zol zeggen: lao'we oons mar verstrupen! Dan gao ik naor de Middelste Kaampe te vredigen.'

En dat gebeurde! De boer en de knecht wisselden van kleren en et paste percies. Et was krek as de boer altied knecht west was en de knecht altied boer.

'Wat is dit toch?' reup de vrouw van de boer.

Ze leut van poere schrik et stienen vergiet an gruzels op 'e keukenvloer valen.

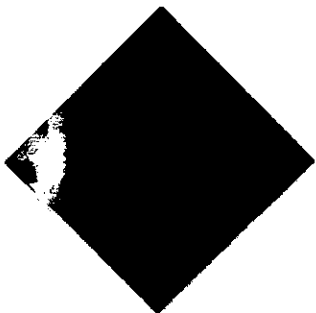
'Man toch, wat maek ie me verschrikt! Wat zij' toch?'

'Vredigen, vrouw. As boer heur ie te weten hoe et wark is wat je knechten doen.'

En mit stapte hi'j de keuken uut en pakte in et hokke wat ark bi'j mekeer. Zien vrouw en de knecht zatten even laeter heufdschuddende bi'j de taofel en wussen beide niet wat ze d'r an hadden en van daenken mossen.

De boer leup zo vlogge as hi'j kon mit et ark naor de Middelste Kaampe, een aende achter et huus uut. Hi'j keek om him toe. In de veerste veerte was d'r gien man te zien. En moch hi'j de weg al weer daelekommen, dan kon hi'j him hier, een aende et laand in, hielendal niet geweer wodden. Hi'j zol allienig de knecht zien, die zien kleren an hadde...

Op 'e Middelste Kaampe mos inderdaod neudig vredigd wodden. Wat paoleboel was ondersteboven raekt en een stokmennig koenen weren d'r deurgaon. Lichtkaans dat ze gek in de kop wodden weren van de brumsen. Ze leupen in et naostliggende laand van de buurman, die daor blikber nog niks van verneumen hadde. Aanders was dat opvliegende, kirrige mannegien wel op hoge bienen de menninge daelekommen. Wee'j' wat, hi'j mos de koenen eerst mar perberen weeromme te drieven naor zien eigen laand toe.

Mar dat vul om de dooie dood niet toe. Hi'j was et vanzels ok niet wend om achter koenen an te draeven, die zuver de koolder wat in de kop hadden van de brunsen en et vasse, sappige grös van de buurman. Ze steuven mit de statten in de hoogte alle kaanten op, behalven de goeie. Binnen de kotste keren was de boer hielemaole achter de poesterd en zat et hemd him finaol an de huid vaasteplakt, zo zwiette hi'j. Et gutste him bi'j alles daele.

Staorigan kwam de zunne hoger en hoger an de locht te staon en lieke staorig wodde et waarmer en waarmer. De brobbels zwiet op zien veurheufd leken haost zo groot as peerde-ogen.

'Kss. Kss.'

Mit een giepsien zwaaiende draefde hi'j achter de koenen an, die hielemaole staepel in de kop leken te wodden. Totdat hi'j ze eindelijk wonder boven wonder, weer op zien eigen laand kreeg. Hi'j kallefaterde de boel half en half wat op en leup, rood om 't gezichte van alle gepoggel, om eterstied henne op huus an.

Bi'j de regenbak duupte hi'j een peer mingel waeter op die hi'j in grote klokken opslobberde. Dust hadde hi'j! Dust as een peerd! Hi'j verraegde van de dust! Et leek krek as hadde hi'j de tonge as een stok uitdreugd leer in de mond zitten.

In de keuken was de vrouw doende de bofferd in plakken te snieden. D'r ston al een pot sjerp klaor op 'e taofel. De knecht zat een betien ongemakkelijk in wat boeken omme te snuuien. De boer zag in ien oogopslag dat de knecht nog zo gezond as een vis was.

'Zuwwe oons mar weer ommestrupen, boer?'

'Even deurbieten, Geert, de dag is nog niet veurbi'j.'

Even laeter atten ze mit mekeer de bofferd mit sjerp en soepengottenbri'j. En doe gong ieder weer an zien wark. De boer zette weer op 'e Middelste Kaampe an en de knecht begon achteloos in et zoveulste boek omme te blaederen en vul een schoffien laeter in de stoel in de slaop.

Et was om een ure of drieje dat de huid de boer mal op begon te speulen. Eerst spi'jde hi'j boven de sloot alle bofferd mit sjerp en soepengottenbri'j d'r weer uut. En een kertier laeter raekte hi'j an de loop zoas hi'j nog nooit an de loop west was. Et leup him zuver bi'j de hakken daele! Et leek wel as leup hi'j van boven en van onderen finaol leeg. En et bleef him mar in de huid ommedri'jen. D'r begonnen him zokke malle krampen in de daarms te kommen, dat hi'j beroerd van de piene op et laand ommekronkelde. Hi'j perbeerde stottelig op 'e plaetse an te straampelen. Hi'j begon now ok rilderig te wodden. Et iene ogen-

blik was hi'j zo koold as een stien en et aandere ogenblik brak et zwiet him an alle kaanten uut. En et wodde him zweverig veur de ogen. Et was krek as de plaetse in de veerte mit zien treden op-en-daele begon te daansen. De krampen wodden slimmer en slimmer. Et was as stakken ze him mit grote messen in de ropperd henne-en-weer. Meer dood as levendig vun de boerinne him even laeter veur 't sul bi'j 't zinkgat doe ze butendeure kwam. Hi'j was nog krek an huus toe kommen en keek toe as een levendig liek. Mit de knecht sjerne ze him de bedstee in. Doe gong de knecht, altied nog in de kleren van de boer, om de dokter.

De dokter vreug, doe die d'r eindelijk was, as hi'j wat biezuunders eten hadde.

'Nee,' zee de boerinne, 'bofferd mit sjerp en soepengottenbri'j.'

Doodgewone boerekost. Ze kregen et zo vaeke. Hi'j hadde d'r nog nooit miskommen van had. Hi'j hadde nooit argens miskommen van. Hi'j was een deur en deur gezonde kerel. Van de twee mingel ieskoold waeter wus gien meens wat of. En de boer kon al niks meer vertellen. Die baesde bi'jtieden wat as de boerinne him et veurheufd ofveegde en perbeerde him wat drinken te laoten.

Om een ure of zesse die aovend dee de boer nog ien keer de ogen los en hi'j kwam half en half overaende. Vanuut de bedstee kon hi'j deur et kaemerraem henne op 'e weg kieken. Alles zweefde him nog reerder veur de ogen as vandemiddag op 'e Middelste Kaampe.

En doe zag hi'j de man weer. Weer was et mar een onderdiel van een tel. Meer niet. Even had hi'j de ogen weer dichtedaon en doe hi'j ze weer losdee, was de man weer vot west. Dezelde man as morgens. Donker in de kleren. Altied nog mit de zende over de schoolder. En krek as vandemorgen was et as hadde de man even naor him nikt. As hadde hi'j in de gaten had dat hi'j weer opmurken was. De boer plofte weer achterover mit et heufd op et kussen en zakte vot in warrige, wilde, woeste dromen.

Et was die aovend even veur negen ure dat de hereboer op et oost van Berkoop de laeste aosem uitblaosde. Hi'j hadde de kleren van de knecht nog an...

De boerinne die niet slaopen kon

Et gebeurde eertieds op 'e Dwasvaort bi'j Noordwoolde doe et biesterbaorlik mooi meitiedsweer was. De boswallen reuken kruderig van alle sepiepen, de zwelvers weren ietsien eerder as aandere jaoren weeromme op 'e delen van de boerderi'jen en et was zo vorlik en gruuizem daj' et grös as et waore mit de dag wassen zien konnen. En de iene nao de aandere boerinne toogde klereboel en bedderi'je butendeure om et spul an lienen en op ledders lekker te werigen.

Allienig de boerinne van *De Elshof* maekte wat dat anbelangde nog gien risselvaosies. Die was elk jaor wat licht in 't heufd en van de mik as et blad an en van de bomen kwam. Ze hadde d'r dan wel broekzetten an om de huusholing een betien rulende te holen. Dat was now ienkeer zo. Et zat in de femilie. Heur mem had et ok. Niet dat ze gekke dingen begon te doen of dat d'r geveer was dat ze heurzels te kot doen wol of zoks. Zo slim was et niet, mar ze mos de dingen in die tied van 't jaor wel een betien mit verdrag anpakken en heur naosten mossen dan veur een schoffien mit lieke vule verdrag mit heur ommegaon. En as dat mar gebeurde, dan ruulde ze d'r ieder jaor wel deurhenne en gongen de bi'jtieden wat sombere gedaachten ok vanzels weer over.

Op een aovend kon de boerinne mar niet in de slaop kommen. Ze ruulde heur van de iene op 'e aandere kaant, mar et lokte niet. Ze was en bleef klaor wakker. Naost heur heurde ze et snorken van de boer en ze miende dat ze et risselen en flodderen van de protters onder de dakpannen heurde. En krek doe in de kaemer de oolde klokke twaelf ure sleug, heurde ze de hond van de overburen beginnen te goelen. Een verschrikkelik weemoedig en klaegelik gegoel wat wel een kertier anhul en dat je deur alles hennegong. Doe was et inienend weer stille west. Ze huverde. Een goelende hond mit middernaacht. Dat wees niet best, zol mem zegd hebben. As d'r om die tied henne een hond goelde, zol d'r binnen een weke op 'e streek een meenske wegraeken en op et hof brocht wodden. De hiele lange, bange naacht kreeg ze gien wink in de ogen. Et maelde heur mar an ien stok deur in et heufd omme en ze zag in heur gedaachten en wilde fantesienen de meest vreselike dingen al gebeuren. Gong die ellendige naacht mar wat vlogger omme! Naost heur vernam ze et rustige aosemhaelen van de boer.

Eremorgens begon de boer nao et broodeten de lange ledder uut et waegenhokke te slepen. De boerinne kwam butendeure doe ze him ommeheisteren zag.

‘Wat zij’ toch?’

‘Een ni’j oelebod op et dak zetten.’

Hi’j wees naor et grote van de varve glaanzende oelebod mit twee fiere, steigerende Saksische peerden d’r op, dat tegen et waegenhokke an ston.

‘En ie willen mit de ledder bi’j et dak op?’

‘Ja.’

Hi’j lachte.

‘Kiek toch niet zo benauwd. Hoe vaeke he’k niet op et dak zeten as d’r deur de wiend weer es een flut pannen ofwi’jd was?’

‘Mar et is zo hoge.’

‘Daor geef ik toch niks omme. As ’t moet dan loop ik mit losse hanen zo over de naalde van et dak. Za’k je dat aansen es even veurdoen?’

‘Ie moe’n et niet doen,’ zee ze inienend foel. ‘Ik wil niet hebben daj’ vandaege et dak opgaon. Ik wil et niet. Heur ie wa’k je zegge? Ik wil et niet hebben. Et is niet vertrouwd.’

Ze keek him vremd en gejaegd an.

‘Ik hebbe om middernaacht de hond van de buren goelen heurd.’

Ze huverde.

‘Dat betekent onheil. Nee, kiek me mar niet zo ongeleuvig an. Ik weet wel daj’ me zoks ontstrieden willen. Mar ik stao zoks niet.’

‘Schei toch es uut mit die halfwieze praoties,’ zee de boer zuver een betien gremietig. ‘Al die oolde verhaelen van jim mem van vroeger, laot je daor toch niet deur opjuten. Ik wol je wiezer hebben. Ik hebbe trouwens niks heurd.’

‘Ikke wel.’

‘Now, goed dan. Dan het die hond blaft. En wat dan nog? Lichtkaans dat d’r dieveri’je was. Daoromme hebben ze die hond laestdaegs ok an-schaft. Wees bliede dat dat beest zo waeks is en dat hi’j blaft as d’r on-raod is.’

‘Hi’j blafte niet. Hi’j goelde. Dat is vule slimmer.’

‘Ik hebbe d’r niks van verneumen. Misschien hej’ et je wel ver-beeld.’

‘Ik heb et me niet inbeeld. Ik weet nog wel wa’k heure en niet heure. Wi’j’ soms zeggen da’k gek bin?’

‘Nee, netuurlik niet.’

‘Now dan. Gao asjeblijf vandaege et dak niet op, Albert. Asjeblijf!’

‘Goed,’ zee hi’j, ‘ik doe et morgen wel.’

Hi’j keerde heur mit een rokkien de rogge toe, foeterde in himzels, en sjerne een betien verongeleken de ledder et waegenhokke weer in.

‘En now mar hopen dat die hond vannaacht niet weer begint te goelen,’ zee hi’j een tikkeltien schamperder as in wezen zien bedoeling was.

Mar dat dee de hond wel! Weer lieke weemoedig en klaegelik as de naacht teveuren. En ok wel weer een kertier achter mekeer. En doe was et van et iene ogenblik op et aandere weer stille west. En de boerinne kon weer niet slaopen. D’r maelden heur weer de malste gedaachten in et heufd omme. Buten heurde ze de wiend een klein betien anhaelen. Ze miende dat ze de zwaore, inzute locht van de sepiepen in de boswal zuver deur et eupenstaonde bedsteeraempien henne roeken kon. Of zol ze heur dat wél verbelen?

Eremorgens zatten ze mit ’n drienend bi’j de broodtaofel: zi’j, de boer en Arjen, heur zeune. Ze zol krek een pannegien melk op ’e taofel zetten doe Arjen zee: ‘Ik wol aanst aenlik even in de klaeterjaeger naast huus bi’j dat eksternust, heit. Et zol me niks gien ni’je doen as daar eier in liggen.’

Mit dat hi’j dat zee, leut ze et pannegien mit melk op ’e stienen keukenvloer valen. Et kletterde d’r over. De melk stroomde tot onder de kachel en de katte sprong schrikachtig mit grote sprongen tot de deure uut et achterhuus in.

‘Nee,’ zee ze.

Ze keek toe as de dood van Ieperen.

‘Nee Arjen,’ vandaege niet, mien jonge. D’r zol je wat overkommen kunnen. Ie moe’n me beloven daj’ vandaege niet in die boom klimmen. Ik zol gien ogenblik rust hebben.’

Arjen keek zien mem verbaosd an.

‘Mar waaromme niet, mem? Ik kan klimmen as de beste. In een goeze zit ik boven in die boom!’

‘Nee Arjen. Et is nee en et blift nee.’

‘Mar waaromme dan toch niet? Hoe vaeke bin ik al niet in een boom klotmen? Mem ok altied mit heur bezwaoren.’

‘Ik hebbe mit middernaacht de hond weer goelen heurd,’ zee ze mit een benepen stemmegien. ‘Dat brengt ongelok.’

‘Hector? Het mem Hector van de bureen blaffen heurd?’

‘Goelen, mien jonge. Dat is hiel wat aandere as blaffen. Aangstanjaegend goelen. Zo indringend en deur alles henne dat de huvers je d’r van

over de leden gaon.'

'Ik hebbe niks heurd,' protte Arjen, 'ieje wel, heit?'

Zien heit schuddekopte.

'We gaon an 't wark,' zee die, 'laot mem mar even bekommen. Dat eksternust zit d'r morgen ok nog wel. Dan kuj' d'r dan wel even bi'j kieken. Misschien dat de hond him vannaacht wel stillehooft. Dat kan mar zo.'

De beide manluden leupen de deure uut. En zi'j begon staorigan mit een dweil de keukenvloer op te rakken. Et was krek as was ze verlamd van schrik. Et was krek as wollen heur aarms en bienen niet doen wat zi'j wol dat ze doen mossen.

Mar de hond van de buren hul him die naacht niet stille. De boerinne lag d'r as et waore op te waachten dat de oolde klokke in de mooie kae-mer twaelf ure slaon zol en dat de hond van de buren vanni'js weer be- ginnen zol te goelen. En dat gebeurde. As was et zo ofpraot. As was et veurbeschikt dat et zo gaon moeten zol. Bi'j de eerste van de twaelf slae- gen heurde ze, verstieft van schrik, de hond weer beginnen te goelen. Eerst hiel zachies, doe hadder, mit lange, klaegelike uuthaelen. Ze trilde over heur hiele lichem. Even docht ze d'r an om Albert een drok- kerd te geven, om him wakker te maeken, zodat hi'j et zels ok heuren kon. Zodat hi'j ok heuren kon hoe'n griezellig, mal geluud as et was. En dat et echt waar was. Dat ze heurzels niks wiesmaekte en inbeelde. Mar ze gaf him gien drokkerd, ze maekte him niet wakker. Hi'j zol d'r licht- kaans nog lelk omme wodden ok en heur beginnen uut te hoetelen. De hond hul nao een kertier goelen weer op. Ie konnen de klokke d'r liek op zetten. Et weren veurtekens, dat kon niet anders. Drie nachten achter mekeer, zoks koj' niet ofschoeven op toeval. Albert kon praot- ten wat hi'j wol. Ze luusterde even naor zien riegelmaotige aosemhac- len en dri'jde heur doe omme op 'e aandere zied. D'r weren dingen in et leven van een meenske daor aj' allienig veur stonnen, diej' liekem allienig dregen mossen. Daor gieniene je bi'j helpen kon. Ze mos hier hielemaole allieud deurhenne zien te kommen.

Aanderemorgens zat de boerinne mit een inwit gezicht bi'j de taofel. Et was krek as et wark heur niet van de hanen wol. Ze vergat et om de sjerpbusse op 'e taofel te zetten, ze vergat et om suker in de koppies te doen, de melk kookte over. Et was krek as heur heufd ien groot tieze- must was. De boer keek heur vraogende an.

'Vannaacht ok weer,' zee ze gelaoten. 'Weer percies om twaelf ure. Weer een kertier achter mekeer.'

'Dan zet ik vandaeghe et oelebod ok niet op et dak.'

'En dan gao ik niet bi'j et eksternust,' zee Arjen.

'Dan gaon we tegere aachteruut et laand in om te vredigen,' zee de boer.

'Gelukkig,' zee ze uut de grond van heur hatte, 'dan kan oons te-meensen niks overkommen. Dan biwwer weer een dag veilig.'

Mar veilig is een meenske nooit. Gien iene tel van zien leven. Altied loert argens et geveer, et noodlot, dat je elk mement bespringen kan.

Want doe de boer en Arjen mit koffiedrinkerstied vanuut et laand in huus kwammen, was de boerinne nargens te bekennen. De smerige boddeboel van morgens ston nog op 'e taofel. D'r was gien koffie klaor. Ze hadde zo te zien nog hielemaole niks an et wark daon.

Ze vunnen heur bi'j et buunstap in de briede sloot naost huus die slichtvol waeter ston. D'r dreef een melkbusse naost heur. Blikber was ze mit et bussebunen uutgeden op et gladde stap en in et waeter te-rechte kommen. Vermoedelik was ze wat stottelig en slaanterig wodden, omdat ze al die naachten praktisch gien slaop had hadde. Een aandere verklaoring was d'r niet te bedaenken.

Vier daegen laeter leupen de boer en Arjen aachter de kiste an naor et hof van Noordwoolde. De begraffenis was krek binnen een weke naoddat de boerinne de hond veur de eerste keer naachs goelen heurd hadde. Et was nog altieten wonderlik zaacht meitiedsweer veur de tied van et jaor.

De nacht nao de begraffenis kon de boer niet slaopen. Hi'j vuulde naost him in de bedstee. D'r was niks. Hi'j ruulde him van de iene kaant op 'e ere. Et was krek as haelde de wiend wat an. Even miende hi'j dat hi'j de locht van de sepiepen vanuut de boswal naost huus deur et eupenstaonde raempien henne tot in de bedstee roeken kon. Et was krek as heurde hi'j et gerommel van de protters onder de dakpannen. Mar et kon ok wel verbelinge wezen. In de mooie kaemer sleug de oude klokke twaelf ure. Veerder bleef et stille.

De honneman

D'r was es een straotaarme stoelematter die mit zien vrouw onderwegens was in de Stellingwarven. Op een dag weren ze et pad een betien biester raekt, dat ze zwurven over de Delleboersterheide tussen Berkoop en Makkinge. Die lappe heide was in de oolde tied hiel wat groter en woester as in oonze daegen. En dit verhael speelt in de oolde tied. Et moet al een peer ieuwen leden gebeurd wezen.

Et was op een benauwde, brodsige dag, dat die stoelematter en zien vrouw daor ommescharrelden. De vrouw was finaol an 't aende. Ien oogopslag was voldoende om te zien dat ze op alle daegen leup. Et was een aarmoedig stel in keer op keer verstellde kleren. Aenlik weren et niet meer as tadden en bellen daor ze in leupen. De hiele dag hadden ze nog gien cent verdiend. Her en der hadde de man vraogd as d'r ok wat veur him was om te matten, mar alleman hadde him bi'j de deure votsturd en vervolgens naoeken. Wat een wondere sjolem! En wat hadde hi'j een vies wief bi'j him. Zok volk koj' et beste mar mieden. Ie wussen trouwens ok mar nooit wat veur ziekten as zok volk bi'j heur hadde. Op zien minst zatten ze ommeraek in de luzen. En as dat meenske in twienen valen zol, waj' half en half ok nog verplicht om 't spul te rakken. Now, wie hadde daor verlet van? Dat zodoende hadde gieniene een stoel die toevallig mat wodden mos.

'Zo te heuren konnen ze wel es uut Drenthe of zo kommen, ze brabelden d'r reer in omme,' zee de waegenmaeker, daor ze elk een slief waeter drinken mocht hadden.

Dat zo weren de man en de vrouw even buten Makkinge de Delleboersterheide op raekt. De zonne braande d'r die dag ommeraek op. Onder een grote birkenboom leut de vrouw heur op 'e grond zakken.

'Et komt,' zee ze tegen de man.

'Kuwwe niet nog een tippien wieder lopen,' zee die, 'dawwe weer wat in de bewoonde wereld terechte kommen?'

'Nee,' zee ze, 'et komt.'

En dat was ok zo. Binnen et kertier was et poppien d'r. Een joongien. Een mal, reenfelig, blauwachtig dinkien waor kwaolik leven in leek te zitten. De man keek d'r es naor.

'Et liekt eerder een zeuvenmaondertien as een voldreugen poppe. Ik weet et niet, ik weet et niet, mar ik bin bange dawwe dat dinkien niet

groot kriegem.'

Et vrommes behemmelde et poppien en heurzels wat mit een toppe bente.

'Ik hebbe zowat gien zog,' zee ze.

'Hoe moe'n we d'r dan veerder mit an?' vreug de man.

De vrouw keek even naor et poppien, doe keek ze veur heur uut zonder wat te zeggen.

'Hi'j reddet et niet op,' zee de man. 'Et dinkien zit haost gien leven in en we hebben d'r gien eten en drinken veur. We kun d'r niet veur zorgen.'

Hi'j haelde een peer dreuge kosten bolle uut de buse van zien vettige buisien en gaf d'r ok wat van an de vrouw. Ze kauwden de kosteboel op zonder mekeer an te kieken, zonder naor et poppien te kieken, zonder wat tegen mekeer te zeggen. Hoge in de locht cirkelde een schofferd boven de heide. Aj' in de veerte keken, trilde de locht van de waarmte. De zwelvers vleugen in en uut de gatten in de steile waand boven wat zaandgatteboel. Veerderop lag een adder in de klaorebaore sunne.

'Awwe et now es weerommegavven an de netuur,' zee de man.

Ze keek him even an.

'D'r is gien daenken an dawwe et grootbrengen kunnen.'

Ze nikte haost zonder daj' et zien konnen. Doe begon ze weer wat bente te plokken, maekte daor een soortement beddegien van en legde et poppien d'r op. In et schaad van de birkenboom. Et poppien gaf gien geluud. Nao een schoffien kwam de man overaende.

'Kom mar, perbeer et mar, dan zuwwe zien dawwe in de bewoonde wereld kommen om een plakkien veur de nacht te vienen in een hujmiete of zo.'

Hi'j dee et bakkien mit zien stoel mattersark op 'e rogge. De vrouw kwam ok in de bienen. Staorigan leup ze mit de man vot van et plak daor ze heur poppien kregen hadde. Ien keer keek ze nog aachteromme. In heur ogen koj' de zerighied zien. In de veerte zag ze de birkenboom mit et beddegien van bente en et poppien. Et was doodstille op 'e heide. Hoge in de locht cirkelden now twie schofferds. Doe leupen ze veerder zonder nog een keer aachteromme te kieken. Onderwegens naor een onbekende bestemming.

D'r is gieniene die wet wat d'r van die straotaarme stoel matter en zien vrouw wodden is. Et oolde verhael vertelt et niet. Ze bin as et waore oplost in de tied. Gien meenske die ooit nog wat van heur verneumen het.

Van et poppien wél. Behalven de beide schofferds, hoge in de locht, was d'r nog iene die zien hadde wat d'r daore onder die birkenboom op 'e Delleboersterheide gebeurd was. Vanaachter wat honnebeien hadde een grote, gele, wilde hond et hiele spul waekzem bekeken. De oren spitst, de tonge een aende tot de bek uut vanwege de waarmte. Meensken! Mit meensken moj' altied veurzichtig wezen. Meensken weren nooit te vertrouwen. En now zatten ze onder de birkenboom vlakbi'j de zaandgatten waor et hol was, daor hi'j zien kleine honties in liggen hadde. Hi'j besnuffelde de half vervreten knien die hi'j veur him liggen hadde, gaf him doe daele onder de honnebeiepolle en keek deur en deur allat naor wat die meensken deden. As ze mar wat anmaekten. Zien honties hadden hunger en mossen drinken hebben. Et duurde lange. Iene van de meensken legde wat benteboel onder de birkenboom en legde daor wat op.

Doe ze uiteindelijk votlopen weren op et west an, was de wilde hond overaende kommen. Hi'j hadde de half vervreten knien in de bek pakt en was naor et hol gaon om zien jonge honties heur gerak te geven. Doe dat gebeurd was, was hi'j veurzichtig snoevende op 'e birkenboom anlopen. Hi'j reuk meenskelocht. Hi'j mos uitkieken, et kon altiets nog geveerlik wezen. Van meensken koj' nooit wisse wezen.

Et poppien lag d'r nog krek zo mal, reenfelig en blauwachtig bi'j. De gele, wilde hond ston d'r mit de kop vlak boven, wiemelstacte een betien en piepte een peer keer. Doe begon hi'j et poppien te slikken. Mit zien waarme tonge slikte hi'j krek zo lange todat et kleine dinkien geluud begon te geven. Even schrok de hond, hi'j dee een peer stappen aachteruut, doe kwam hi'j weer dichterbij, begon weer te slikken en gong doe, as wodde et him ingeven, tegen et poppien anliggen mit de tetten tegen et montien van et poppien an. En... et poppien begon te drinken. Lekkere, waarme honnemelk. De hond hadde zog zat! Hiel veurzichtig brocht de gele, wilde hond et poppien laeter naor et hol mit zien eigen jonkies toe.

En zo gruuide et kleine joongien van de stoelmatter en de vrouw op. Tussen de honnen. De grote, gele, wilde hond op 'e Delleboersterheide bleef veur him zorgen. Doe zien eigen honties heurzels al lange reddten kunnen, bleef hi'j eten anslepen veur et meenskekiend. En die at gewoon mit de hond mit: rauw vleis, bloed, ingewanen. En hi'j wodde zo wat krek zo behoord as de honnen waor hi'j mit leefde.

Bi'j naachte zwurf hi'j bi'jtieden over de heide. Praoten kon hi'j niet, mar zien aandere zintugen weren extra goed ontwikkeld. Hi'j zag

scharper as welk aander meenske dan ok, hi'j heurde et geringste ge-
luud en reuk van verens al as d'r onraad was. En onraad betekende
meensken. En veur meensken moj' schoftig wezen. Dat was him zo
bi'jbrocht. Meensken koj' nooit hielemaole vertrouwen. Dat zat as et
waore van neture in him. En toch...

Hiel in de veerte hadde hi'j d'r een keer iene zien. Een meenske! Een
vrouw mit een bos heidebuunders over de schoolder. Et was onder de
aovend, de zonne gong die dag bloedrood onder in et westen. Vanuut
de pollen hadde hi'j heur beloerd en hi'j had heur locht reuken. Hiele
aandere locht as de honnelocht die hi'j deur de dag wend was. Et was
een griezelige locht. Mar et was ok een locht die argens toch wat eigens
hadde van hiel lange leden. Hoe kwam dat toch? Waoromme vuulde
hi'j dat zo? Waoromme trok die locht him op een bepaolde wieze toch
an? Hi'j raekte d'r zuver overstuur van. An de iene kaante was hi'j be-
nauwd veur dat vremde wezen mit de heidebuunders en an de aandere
kaant vuulde hi'j een inwendige drang om naor heur toe te gaon, heur
te besnoeven, heur de hanen te beslikken. Tegen heur an te kroepen....

Mar hi'j dee et niet. Een aemeri'je laeter leup hi'j sloepstattend naor
een kleine verhoging in de heide, dee et heufd een klein betien in de
hoogte en goelde doe krek as een hond dot. Et gong je deur alles henne.
In de veerte zag hi'j et vrommes mit de buunders een peer tellen stok-
stief naor him staon te kiekken. Doe leup ze op een draffien, wat zwie-
melig op 'e bienen, et slingerpattien over de heide of. Weeromme naor
de meenskewereld.

Vaeker as die iene keer leut hi'j him niet zien. Hoelange as hi'j nog
mit de koppel wilde honnen optrokken is, hoe oold as hi'j wodden is,
gieniene die et wet. Mar dat d'r ooit een honneman leefd het op 'e Del-
leboersterheide, dat verhael wodde deur Smoesterige Sjouk verteld an
meensken die wel even tied hadden om naor heur wondere verhaelen te
luusteren as ze mit heur negosie an de deure kwam. Och, die oolde tof-
fel was aandere gien verkeerde Sjouk. Een betien wonder. Meerstieds
praoties in de wiend. Mar as dat et ienigste was...

Ien keer in heur leven hadde ze de honneman zien, vertelde ze. Op
een keer onder de aovend. De zonne was die dag bloedrood ondergaon.
In de veerte hadde ze goelen heurd. Et was heur deur alles hennegaon.
Hi'j ston op een kleine verhoging in de heide.

'Een wonderlik wezen,' fluusterde Sjouk. 'Zo te zien een man, mar
dan zowat hielemaole onder et haor. Krek as een hond. En hi'j goelde,
ok krek as een hond, mit de kop in de hoogte.'

Of et was een hond die op 'e achterpoten staon kon, vertelde Sjouk,

mar vermoedelik was et een kruzing tussen een hond en een man: een honneman!

‘Hoogstwaarschienlik is et een veurteken,’ zee Sjouk, ‘laeter, vule laeter, et kan nog wel driehonderd of meer jaoren duren, zullen d’r daor in de buurt grif meer geluden van wondere, vremde dieren te heuren wezen. Geef d’r mar acht op!’

En dan toffelde ze et pattien weer of mit heur haandel. De heidebuunders bongelden heur op ’e rogge.

Et is vanzels nuver, mar niet zo hiele veer van de Delleboersterheide is in oonze daegen et roofdiereopvangcentrum *Pantera*...

De toverknikker

Wondere Wietske woonde eertieds in een klein achteruutstaond husien op 'e Zanen van Der Izzerd. De naeme zegt al dat de meensken heur een betien appat vunnen. En dat was ok niet zo verwonderlik, want Wietske bezat de gaove om meensken mit alderhaande smeerselties, draankies en pillegies van een protte ellende en ongemakken of te helpen. En dan bi'j' in de ogen van et gewone volk vanzels al rap een tikkeltien wonder. Ze hadde wat dat angaot dezelve biezondere gaoven as heur zuster Smoesterige Sjouk die op et Oosterse Veld onder Noordwoolde huusde. Ok in een klein achteruutstaond husien. Zok soorte van vrouwluden zuukt de ienzemhied bliekber nogal gauw es op. In wezen was et netuurlik ok slimme eigenaorig: twee zusters die allebeide dezelve soort biezondere gaoven hadden.

Wietske snuude om middernaacht henne vaeke in et veld bi'j' de Kuunder omme en dan zocht ze kalmoes en wilde wrange. In heur tunegien, beneffen et husien, plokte ze naachtschade en vingerhoedskruud. En in een oolde boswal riepe trekkebekken. Altied midden in de nacht as et lochte maone was. Dan zat d'r naemelik de meeste kracht in kruden en vruchten en warkte et et beste om alderhaande krupsies, daor et meensdom deur bezocht wodden kon, te bestrieden. En al vunnen de meensken heur dan ok wat wonder in heur doen en laoten, d'r kwam mit grote riegelmaat iene in schiemerdonker et pattien naor et husien op 'e Rizziger Zanen op om goeie raad en medesienen.

Dat gebeurde op een keer ok op een wienderige, natte haastaovend. D'r dwarrelde al blad van de bomen en de iene bujje wisselde de andere of. In jaoren was et niet zoe'n natte haast west. De hadde wiend van de laeste daegen hadde et Kuunderwaeter opjacht en grote hoeken laand te zoep en te biet zet. Bi'jtieden zat d'r haegel in de bujjen en d'r roegelde soms ok zomar een beste klap donder uut. Et was mal, ontiederig, roezebroekerig weer.

Et was een kreerze, kaante jongkerel van een jaor of dattig die midden in een haegelbujje deur de modderproeze naor et husien van Wondere Wietske op 'e Rizziger Zanen leup. Fedde van Zwatte Haarm. Zien beide oolden weren een jaor eerder rempend achter mekeer weg-raekt, dat now boerkte Fedde allienig op et oolderlike spul, een aentien oostelik van De Bult. Hi'j mos zuver tegen de wiend intornen. Een ae-

meri'je laeter klopte hi'j op 'e deure. Et duurde even veurdat Wietske mit de kop om de deure kwam. Ze lochtte de bezuker bi'j mit een lan-teern.

'Ie nemen mal weer mit, Fedde. Hang de jasse mar over een stoel veur de heerd. Man, ie zollen je een ziekte op 'e hals haelen en gao mit dit weer butendeure. Ik zal je eerst wat waarms inschinken, ie kiekien toe as een doodbidder. Gao mar gauw bi'j de taofel zitten.'

De jongkerel scheuf een stoel bi'j de taofel en Wietske pakte een pannegien mit hiete geitemelk en schonk de jongkerel een klok in een koppien zonder oor. D'r floepte toegeliekertied een best stok vli'j mit. Fedde waarmde him de hanen an et koppien.

'Lekker!'

Hi'j slobberde de melk en et vli'j achter mekeer op en zette et kop-pien zonder oor weer op et taofelzwilkien daele. Wietske keek him es op-en-daele an.

'Ik kan me niet veurstellen, mien jonge, dat ie om et ien of aandere smeerseltien kommen. Ie hebben een goeie kleur, bin glaanzig op 'e huid en veerder zie 'k ok gien ongemakken an je. En ie zullen hier ok wel niet hielemaole aachteruut beinselen mit dit rotweer om me te vertellen hoe'n malle, ontiederige haast we van 't jaor beleven. Dat zeg me now mar es wat de bosschop dan wél is.'

Fedde riegelrolde een betien op 'e stoel henne-en-weer en was nog rooier om de kop wodden as dat hi'j al was van de haegelbuije en de hadde wiend.

'Et is niet zo makkelik om d'r mit veur 't locht te kommen.'

'Ik zol 't toch mar doen, mien jonge, aanders hej' die hiele tippe veur niks lopen.'

'Ik wol zo stomme graeg es mit iene praoten. Iene die wa'k vertelle niet veerder over de streek brengt. En ik zol aanders gieniene weten mit wie a'k d'r over praoten kunnen zol.

'En doe docht ie an mi'j?'

'Ja,' staemerde Fedde.

'Dan is et grif wat, wat et beste mar verburgen blieven kan en wat de meensken eins niet weten meugen.'

'Ja.'

Fedde wodde nog een betien rooier om de kop.

'Vertel et mar, mien jonge. Wondere Wietske het een slot op 'e mond. Aj' argens mit ommepakken is 't goed as d'r een meenske is daor aj' et bi'j kwiet kunnen. Aanders zoolt ie de boel mar op en dan hej' kaans om echt ongemakken te kriegien. Dan waj' hier nao verloop

van tied wél om een smeerseltien of zokszowat terechte kommen. Ie bin d'r now evenpies eerder, moej' mar daenken. Ik zol zeggen: kom d'r mar mit veur de draod. Awwe d'r van uutgaon dat de grootste deugenieten deurgaons nog wel es veur in de karke zitten willen, zal 't mit jow waarlik nog wel wat toevalen.'

'Ik bin op 'e Elfduzend iene tegenkommen,' flapte Fedde d'r zomar inienend uut.

'Ie hebben de jaoren.'

'Ja.'

'Een aorig vrommes?'

'Nee...'

'Zo.'

'Een aorige jongkerel.'

'Zo!'

Et bleef even stille. De wiend piepte in de regenpiepe en de toeken van de rozepolle sleugen tegen et glas an.

'Now ja, ie weten ok wel dat et mit maegies nooit wat wodden is. Mar mit disse jongkerel...'

'Tsja, mien jonge. En now bi'j' d'r wat mit an. Want dat is zundig, neffens de meensken. En zeker neffens de deugenieten die deurgaons veur in de karke zitten en d'r van overtuugd binnen dat zi'j de wieshied in pacht hebben.'

'Ja.'

Wietske zochtte es en keek Fedde recht in de ogen.

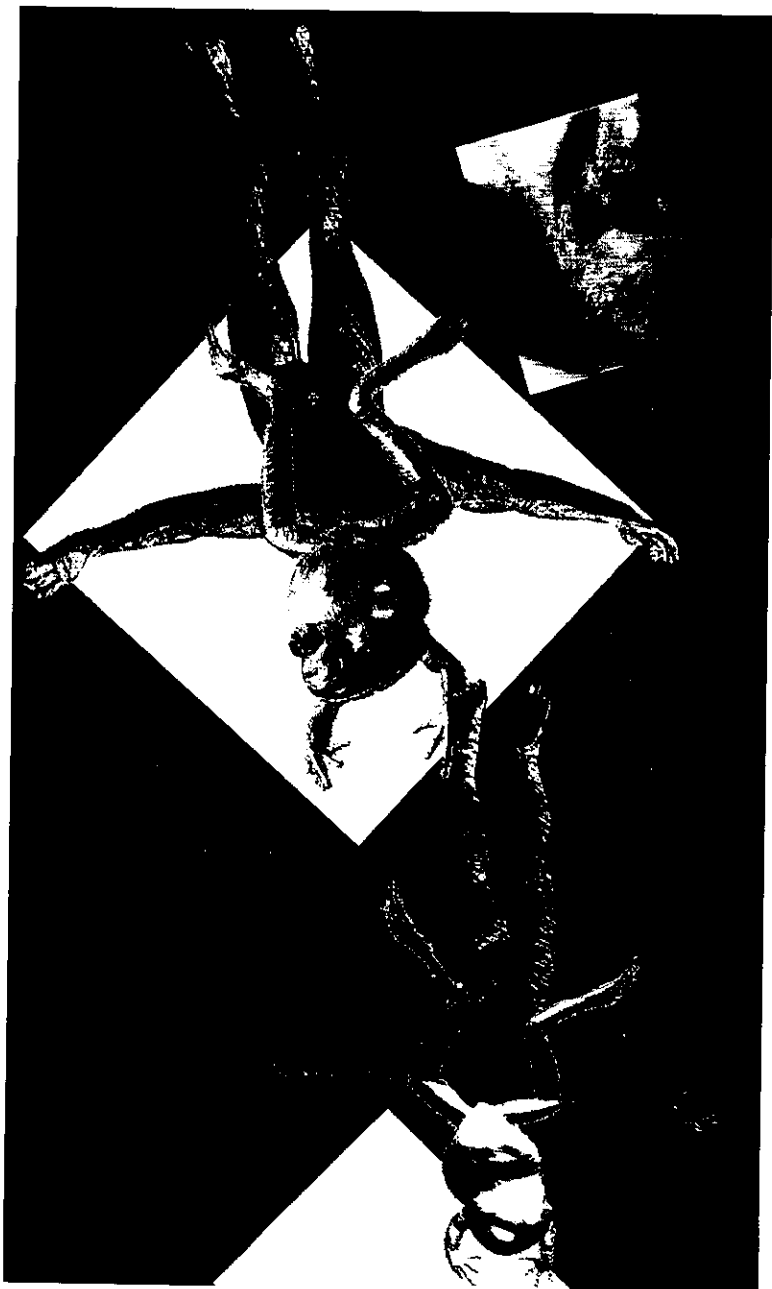
'De meensken bin meerstentieds zo verschrikkelik dom en aachterlik, mien jonge. Lichtkaans dat et over een peer honderd jaor es wat anders wodt. Dat mawwe temeensen hopen veur et volk dat d'r dan mit ommetiest. Mar et zal in oonze tied niks beter wodden. Daor moej' mar op rekenen. Hoe hiet hi'j?'

'Yep.'

'Dat is een Friese naeme.'

'Et is een Stienwieker jongkerel, mar hi'j is nuumd naor zien pake en die kwam van Lippenhuzen. En hi'j is ok allienig op 'e wereld. En now wee'we niet hoe we d'r veerder mit an moeten. De meensken meugen niks in de smiezen kriegen. Mar we willen zo stomme graeg bi'j mekeer wezen. We geven zovule om mekeer. Zó verschrikkelijke vule, Wietske! Meer as een meenske haost bevatten kan. Mar et zal wel niet kunnen. Wat donkt jow d'r van?'

'Ja, mien jonge, hier moet Wietske even over naodaenken en al daenkende za'k je een reumeltien intappen. Ik neme zels wel een fluttien in

een koppien.'

Ze zette een reumeltien veur Fedde daele, pakte een flesse halfvol fladderak van et kelderrim en geut him et glassien vol. D'r zat zuver een kop op.

'Et is een vrouwludeslokkien, mar ie moe'n 't d'r mar mit doen. Ie wo'n d'r in elk geval waarm van in de boek en et is goed veur de worms, moej' mar rekenen.'

Doe trok ze de taofellae los en pakte d'r een koegelronde, glaezen knikker uut.

'Kiek, mien jonge, dit is et kostberste wa'k hebbe en dat geve ik jow, zodat jim mit 'n beidend gelokkig wodden kunnen en et domme, aachterlike volk nargens euvelmoed in hebben zal.'

Ze gaf Fedde de knikker.

'Dit is een toverknikker, Fedde, en d'r is d'r mar iene van op 'e hiele wereld. Sleep him dus nooit en te nimmer vot. Want as ie de toverknikker votmoezen, moes ie je gelok vot. Mit disse knikker kuj' meensken veraanderen. As jim graeg levenslaank tegere wezen willen, kan disse knikker daor veur zorgen. Overdag kuj' Yep d'r mit veraanderen in Ypie. Een alderaorigst, mooi maegien! En mit dat maegien trouw ie, gieniene die ooit wat in de gaten hebben zal. En aovens, aj'm de blienen dichte en de grundels op 'e deuren hebben en gieniene jim meer op 'e vingers kiekien kan, gooi ie heur dat knikkertien toe en ie roepen: *Griep en veraander in Yep!* En dan zal ze op slag weer veraanderen in die mooie Stienwieker kammeraod van je. Neem de knikker mit, Fedde, et is jim ienigste kaans om veur altied bi'j mekeer wezen te kunnen. En aj'm tegere al es mal in de knieperd kommen en de ien of aandere vervelende poedzak jim al es te nao an de huid komt, dan gooi ie die de knikker toe en ie roepen: *Griep de knikker en veraander in een kikker!* En dat zal dan op etzelde stuit gebeuren.'

Waarm van de fladderak, de opwiening en et veuruutzicht dat Yep en hi'j binnenkot veur altied tegere wezen kunnen, leup Fedde een schoffien laeter deur de storm en de haegelbuijen weer op huus an. Thuis lochte hi'j of, klopte de koenen zachies op 'e huid, zocht de bedstee op en droomde naachs van die kreerze, kaante jongkerel uut Stienwiek.

Aanderemeitieds gongen Fedde en Ypie de lange hure in en ree et bruidspeer op een versierde boerewaegen over de Rizziger Bult. Een haandige maot van de Stienwieker jongkerel, die ze in et komplot betrokken hadden, hadde de officiële pepiereboel wat anpast, dat d'r kri'jde gien haene naor dat dat mooie maegien in wezen een jongkerel

was. Tot aovens laete wodde d'r op 'e dele van Fedde zien boerderi'je feest vierd. De moniekespeulder hadde de brobbels zwiet op et veurheufd staon, zo zette hi'j de peinze d'r op.

'Wie hadde dat now van Fedde docht,' zee et volk zo onder mekeer, 'jaoren leek et d'r op dat d'r gien grieseltien vrouwludevleis an zat en now komt die stille genieter zomar inienend mit zoe'n mooie, lekkere brummel op 'e lappen!'

Hiel wat kerels keken zuver wat ofgeunstig naor Fedde die die naacht mit al dat moois de bedstee in moech.

'Et is vanzels iene van Zwatte Haarm en die hadde ze indertied ok aachter de ellebogen,' zee de bakker, 'dat de appel vaalt in dit geval niet botte veer van de boom.'

En doe zette de moniekespeulder de polenaise in en een hiele kloft jongvolk slingerde aachter mekeer deur de appelhof mit Fedde en Ypie veurop. En ze zongen en gongen zo tekeer dat de kiepen d'r daegenlaank van van de leg raekten. En doe alleman op et laeste hossende en zwimelende op huus an gaon was, deden de jongeluden de schottels op 'e deuren, de blienen dichte en Fedde gooide Ypie de glaezen toverknikker toe en reup: *Griep en veraander in Yep!* En daor stonnen ze tegen mekeer over: twie deur en deur verliefde jongkerels en ze weren mekaander die naacht slimme togedaon.

Nao een peer jaor was d'r nog altieten gien poppien op et boerespul van Fedde en Ypie. Daor wodde vanzels over konkelfoesd deur et volk, daor wodden misselike, wrange grappies over maekt en et volk leut et heur bi'jtieden botweg ok vulen. Zo is et meensdom now ienkeer: dom en kotzichtig mar vaeke ok nog grof en ongevulig. De beide jongkerels trokken heur d'r mar niet al te vule van an.

Et was weer op zoe'n ontiederige, wienderige haastaovend mit een protte regen en haegel dat de pastoor onderwegens was naor Der Izzerd. D'r mos toch es praot wodden waaromme d'r nog nooit een poppien onderwegens was bi'j Fedde van Zwatte Haarm en die. Zoks was toch niet gewoon. Hi'j mos de beide jongeluden daor uut naeme van et ienige waore geleuf en de heilige moederkarke toch es ernstig over onderholen en heur wiezen op et feit dat ze wat dat anbelangt wat beter heur best doen mossen. Dat was hi'j as huder van et volk verplicht.

De beide jongkerels hadden krek et eten op. De smerige panneboel ston nog op 'e taofel. Ze zatten naost mekeer en pluusden mekaander wat in et haor omme. An alles koj' vernemen dat ze mekeer nog altied oe zo aorig en begeerlik vunnen. En laot ze now krek die aovend verge-

ten hebben en doe de grundels op 'e deuren! Fedde hadde Yep krek bi'j him op 'e kni'jen trokken en him zien buisien uutstruupt doe de deure losgong en meneer pastoor op 'e drumpel ston. De mond vul et pofferrige mannegien los van verbaozing. Hi'j wodde paors om de kop van ontzetting en hadde de ogen as paanties zo groot in 't heufd staon. Doe vluukte hi'j zo alderheiselikst, dat et knetterde d'r over! Et smerige eetgerak rinkelde d'r van op 'e taofel. De beide jongkerels weren overaende sprongen en stonnen te trillen op 'e bieten. Mar veurdat de pastoor echt geveerlik wodden kon, gooide Fedde him de glaezen knikker toe en reup: *Griep de knikker en veraander in een kikker!* En de pastoor greep de knikker en even laeter stuiterte die bi'j de plinte langes en hipte d'r een dikke, grune kikker over de roodhoolten vloer, die deur Fedde eigenhaandig butendeure kieperd wodde.

Een dag of wat is d'r zocht om de pastoor, mar och, in die tied haj' dat soorte volk mar veur 't uutzuken, dat langer as een weke het de zukeri'je ok niet duurd. Iene pastoor minder was et overhennekommen ok mar veur de roomse karke.

Mar ja, de ni'je pastoor miende nao verloop van tied ok dat hi'j de goddelike opdracht hadde en infermeer bi'j Fedde en die naor et feit dat d'r bi'j heur nog altied gien poppe in de wiege lag. Die ni'jsgierighied het de karke indertied op Der Izzerd nogal een stokmennig pastoors kost. Fedde van Zwatte Haarm het verschillende keren een dikke, grune kikker butendeure kiept. Mar d'r gebeuren vanzels vule slimmere en maldere dingen. De beide jongkerels konnen op disse wieze in ieder geval een leven van liefde en intense genegenhied leven. Aende goed, al goed, zoj' zo zeggen. En dat is vanzels ok wel zo, mar et ienige spietige is lichtkaans dat die wonderknikker nao et verstarven van de beide manluden votraekt is. Gieniene die him ooit zien het. En dat is eins oe zo jammer. Et is waor, et volk is now een betien minder dom en aachterlik as in heur tied, mar as die wonderknikker now nog bruukt wodden kon, wat zollen d'r zo her en der dan nog een protte dikke, grune kikkers ommehippen!

De keizer en de koekevreter

Tot op 'e dag van vandaeghe wo'n de Langediekemers en Makkingesters koekebieters of koekevreterers nuumd. Hoe de Makkingesters an die bi'jnaeme kommen binnen, daor wet gieniene echt et sekure vanof. Mar van de Langediekemers weten we dat wel. Now is et vanzels niet zo dat de Langediekemers grotere liefhebbbers van koeke binnen as Berkopers, Builigers of Oosterwooldemers. Mar om die naeme koekevreterers verklaoren te kunnen, moe'n we een hiel aende weeromme in de geschiedenis van Langedieke, dat kleine dörp in Stellingwarf-Oostaende.

Et was in et jaor 1794 dat de vrouw van de Langediekemer timmerman Meine Pietersz. heur eerste poppien kreeg. En dat kreeg vanzels sprekend de naeme van zien pake Pieter. Et was een tied dat de meensken hiere nog gevuul veur tredisie hadden en d'r wat de naemgeving anbelangde niet as halfwiezen in ommesleugen.

Kleine Pieter Meinesz. was een oe zoe'n vorlik kereltien, dat koj' votdaolik aenlik al wel zien. Helder en allat keek hi'j mit zien blauwe ogen ni'jsgierig de grote, wiede wereld in. En doe die kleine donderstien wat groter wodde, kreup hi'j al rap op 'e kni'jgies deur de timmerwinkel van zien heit, speulde mit zaegsel en hooltkrullen, en keek aandachtig toe hoe zien heit doende was en timmer een doodkiste in mekeer.

Ze hadden et krap daor in Langedieke en et wodde, naormaote de jaoren verstreken, nog krapper. Want bi'j de timmerman en de vrouw leek et d'r wel op dat elk schot raek was. Dat zo kregen ze d'r zowat ieder jaor wel haost een poppien bi'j. Daor raekten d'r vanzels ok wel es een peer van weg, dat haj' zo in die tied, mar al mit al koppelde et toch aorig an en et vul om de donder niet toe en help zoe'n rut jongen een betien knap en fesoenlik deur de tied.

As jonge jonge wodde Pieter daoromme al as koehudertien uutbestede bi'j een boer in Boekeste, mar et boerewark bevil him niet. Altied mit koenen ommepakken en -beinselen, hi'j kon d'r wel van griezen as hi'j d'r an docht dat hi'j dat zien hiele leven laank doen bliieven moeten zol. D'r zat naemelik aeventuur in kleine Pieter en as hi'j aovens in Boekeste in de bedstee op 'e koestal lag en bi'j de meitied de zwelvers

op 'e dele heurde, dan docht hi'j an wat de boer verteld hadde. Dat diezelve zwelvers hielemaole vanuut Afrike weg ieder jaor de weg vienen konnen naor de boerderi'je in Boekeste. En op zoe'n ogenblik zol hi'j zels wel oe zo graeg een zwelver wezen willen. Om votvliegen te kunnen. Veer vot, de wiede wereld in. Naor aandere lanen. En dan zag hi'j himzels in zien dromen al op pad gaon en vul hi'j mit een glimpjen op et gezichte in de slaop, totdat de knecht him eremorgens een beste doeste gaf omdat hi'j him haost versleup.

'D'r uut, Pieter, d'r moet wat gebeuren! Daenk ie dat ie et zo verdienen kunnen? Van bedde, grote slaopkop daj' binnen!'

Et was mit Oosterwooldemer Mark in 1811 dat hi'j him, mit een peer slokkies te vule op, roonselen leut veur et leger van Napoleon. Et was dé kaans om vot te kommen. Om zien dromen waor te maeken. Zien heit zee dat hi'j de grootste domkop was die d'r op 'e hiele wereld op twee bienen ommepaanderde. En zien mem veegde mit de tippe van de schölk bi'j de ogen langes, doe ze him naozwaaide mit een klein breurtien en zussien die heur bi'j de rokken vaastehullen.

Et gong veur wonder mit Napoleon in die tied. Hi'j wun de iene nao de aandere veldslag en as zoks je een keermennig lokt is, et is wonder, mar dan kuj' d'r zuver haost niet meer mit opholen en mien ie daj' de hiele wereld wel evenpies veroveren kunnen. Dat zo trok et leger van de naor et scheen onoverwinnelike keizer van Frankriek naor Ruslaand toe. En ien van de soldaoten van et keizerlike leger was Pieter Meinesz., die opscheuten jonge uut Langedieke in de Stellingwarven.

Pieter was nogal klein van stok en as dat et west het, gien meens die dat netuurlik nog aachterhaelen kan, mar et is wel een feit dat de keizer ok niet tot de aldergrootsten beheurde. Op een morgen ree die op zien peerd tussen zien soldaoten deur, sleeg de ogen d'r es overhenne, zag Pieter staon, keek him zo es an, wonk him doe, en bedudedede dat hi'j mitkommen mos naor zien legertente. Zuver een hetien sloepstattende leup Pieter aachter et peerd van de keizer an. Now kon hi'j himzels nao een jaor in Fraanse dienst al aorig redden mit de tael, dat hi'j hadde al rap in de smiezen wat Napoleon van him wol.

De keizer zee dat hi'j altied oe zo goed oppassen mos dat gieniene him vergeven en naor de aandere wereld helpen wol. Aenlik koj' as keizer gien meenske vertrouwen. De koks ok niet. Et kon mar zo dat die d'r geld veur kregen om wat mal goed deur zien eten of drinken te doen. Daoromme mos Pieter in et vervolg eerst veurpruven van wat de

keizer veurzet wodde. En as Pieter d'r niks van overkwam, as die d'r niet mal of kramperig van in de huid wodde, dan was et veur de keizer ok wel vertrouwd. En hi'j kon drekt wel beginnen mit veurpruven, want de kok hadde krek een koeke bakt. Dat dee de kok elke dag, want de keizer was poerwild op lekkere Fraanse koeke. Napoleon snee d'r eigenhaandig mit zien mes een beste hiempe of.

'Viens ici, petit glouton de gâteau,' zee hi'j. 'Kom es hier, kleine koekevreter. Eet ie dat mar es lekker op. En as ie d'r gien miskommen van kriegien, gao ik d'r dan op te zette.'

En Pieter at en et smaekte him as Jochem de bollebroggen. Dat zo hadde hi'j een ni'j baentien en dat baentien hul hi'j en et voldee van beide kaanten meraokelse goed.

As de keizer uutvergeerderd was mit zien generaols zat Pieter aovens wel es allienig mit him in de keizerlike tente. Beide dikke in de kleren, want buten vreur et al dat et kraekte. De Russische winter ston veur de deure en de eerste soldaoten raekten al ti'jen en vingers kwiet. Ze mossen d'r deur de dokter offiekt wodden omdat ze as een stobbe bevreuren weren. En as de wiend dan om de tente goesde, vertelde Pieter waor as hi'j wegkwam: uut dat kleine gehuchien Langedieke in de Stellingwarven. En hi'j vertelde dat zien heit daore timmerman was en dat ze thus een grote huusholing hadden. Dat zien mem haost ieder jaor een poppien kreeg. En dan keek de keizer zuver een betien ofgeunstig en verongeleken naor him en zee dat hi'j thus bi'j de vrouw een klein joongien van een jaor hadde en dat hi'j die l'Aiglon nuumde. Et jong van de aorend. En dat zien eerste vrouw Joséphine hiette, mar dat hi'j daor gien kiender van kregen hadde, en dat him dat aenlik wel oe zo speet, want hi'j docht aenlik best nog wel vaeke an heur. Hoe et mit heur was en zo. Want Joséphine was een blinders mooie vrouw.

En dan vertelde Pieter dat hi'j vroeg et huus uut moeten hadde omdat zien heit gien wark veur him had hadde en dat hi'j doe mar koehudertien wodden was bi'j een boer in Boekeste. Mar dat hi'j zien hiele leven niet tussen de koestatten zitten wol. Dat hi'j aovens altied droomde in de bedstee op 'e koestal en krek as de zwelvers meer van de wereld zien wol. En dan glimkte de keizer van Frankriek om die opscheuten Stellingwarver jonge uut Langedieke en vertelde dat hi'j vroeger op een eilaand woond hadde en dat hi'j ok zokke dromen had hadde. Dat et eilaand him ok te klein was om op leven te kunnen. En dat hi'j krek as Pieter ok votgaon en soldaot wodden was.

'We bin van etzelde slag volk, kleine Stellingwarver,' zee de keizer.

'Ja,' zee Pieter, en hi'j docht d'r achteran: mar ie bin keizer en ik bin

koekevreter. Ie hebben et aorig wieder schopt as mi'j. Al beginnen keizer en koekevreter beidend mit de letter *k* en zitten we veer van huus in dezelve legertente.

En dan zeden ze niks meer. Ze dochten lichtkaans an thuus. De keizer an Joséphine op Malmaison en Pieter an zien oolden thuus in Langedieke. En ze heurden de koolde winterwiend butendeure tekeer gaon en et gehinnik van een peerd boven de wiend uut. Een kerel van drienveertig die keizer en een jonge van achttien die koekevreter wodden was.

'Viens, petit glouton de gâteau,' zee de keizer dan op et laeste. 'Et is al laete, lao'we et vel nog mar evenpies over de ogen doen. Veurdaj' et weten blaost de hoornblaozer al weer dat et dag is.'

Dat zo maekte Pieter Meinesz. van Langedieke de verschrikkelijke tocht naor Ruslaand mit en hi'j bleef de etenspruver van Napoleon, tot dat die versleugen en naor Elba sturd wodde. D'r hoeft mar ien klein rakkien in de wiend te kommen dat Waeterloo hiet en een keizer is gien keizer meer.

'Gao naor huus, kleine koekevreter,' zee de keizer, doe ze mekeer veur de laeste keer dag zeden. 'Gao weeromme naor de Stellingwarven. We hebben allebeide de droom uut oonze jongesjaoren aachternao jacht en wat het et oons uiteindelijk opleverd? Ie hebben now werachies genoeg van de wereld zien, donkt me, meer mal as mooi. Wees bliede daj' et d'r levendig ofbrocht hebben en daj' niet krepeerd binnen bi'j de Berezina. Kiek hoe as et mit je heit is en wor timmerman in Langedieke. Zuuk een hemmele, nette vrouw, krieg een huusholing, en zorg d'r veur daj' je kleinjongen opgruuien zien. Geniet van dat kleine spul. Dat heb ik nooit kund. Bonjour, petit glouton de gâteau.'

En doe drokte de keizer Pieter even tegen him an.

Doe Pieter weeromme was in Langedieke en thuus zien verhael vertelde, scheut zien heit in de lach en zee dat soldaoten deurgaons mit sterke stokken op 'e lappen kwammen, mar dat zien zeune et wel slim bont maekte.

De tied was intied een betien antrokken, d'r kwam staorigan wat meer wark in de timmerwinkel en Pieter hulp zien heit mit alle veurkommende kerweigies. Over zien tocht naor Ruslaand mit Napoleon vertelde hi'j niet meer. Gieniene die et geleuven wol. Now, dan mar niet. Dan hul hi'j him wel stille. Hi'j wol d'r niet omme van de zoolder valen.

Ien keer was hi'j zo onverstaandig en dis et verhael toch nog es op. Et was weer op Oosterwooldemer Mark en hi'j hadde weer een peer slok-kies te vule op. Een koppel Oosterwooldemer jongkerels hong an zien lippen en bulderde van et lachen. En doe et verhael uut was, reup de iene nao de aandere: 'Hé, kleine Langediekemer koekevreter, now kriej' d'r nog iene van mi'j!'

En dan proostten ze weer op 'e keizer.

Die naacht nao Oosterwooldemer Mark kwam Pieter Meinesz., de timmerknecht van Langedieke, best in de lorem thuus. En sund die tied, nao Oosterwooldemer Mark in 1815, wo'n alle Langediekemers koekevreterers nuumd. Eerst deur et volk van Oosterwoolde en now aenlik deur iederiene. En dat zal ok altied wel zo blieven!

De jonker en de meulebaos

D'r wodt meerstal zegd dat de Stellingwarven nooit een eigen aodel had hebben. Daor klopt vanzels niks van. De meensken roepen vaeke mar wat, mar bin in de veerste veerte niet op 'e hoogte van de beweu-gen Stellingwarver geschiedenis, daor een deur en deur Stellingwarfs aodellik geslacht oe zoe'n veurnaerne rolle in speuld het. Want doe al veur et jaor duzend de Stellingwarvers uut de buurt van Hannover ver-dreven wodden deur ien van de kleinzeunen van Karel de Grote, was daor ok een aodellike familie bi'j: de Junkers Von Köningsberge, die in de Stellingwarven al hiel rap heur naeme veraanderden in de jonkers van Keuningsbargen. Ze bouwden een machtig groot kesteel onder Hooltpae an de Lende op et plak daor et now nog altied Keuningsbar-gen nuumd wodt. Al legt gien meenske et verbaand meer mit die oolde familie die daore tot even nao 1200 woond het.

Et kesteel ston op een hoge kop in et laand. An de zuudkaante stroomde de Lende en d'r lag een briede grachte om et kesteel henne die uutkwam in diezelve Lende. De grote ophaelbrogge lag an de noordkaante. Et kesteel hadde vier zwaore torens en kantelen waor heur mit gemak zes kerels van twee meter lengte achter verschoelen konnen. De grote ridderzael wodde waarm hullen deur twee enorme grote eupen heerden. Mar et sprekt vanzels dat et toch een klumerige, rokerige bedoening was in zoe'n kesteel. Dat jonkvrouwe Gertrude hadde om 't hottien blaosontsteking.

Boven op ien van de torens wapperde fier de rood-witte vlagge van de jonkers van Keuningsbargen mit een griffioen d'r op. Een hiel gar-nizoen soldaoten bewaekte de boel. En d'r warkten bakkers, slaachters, bierbrouwers en zaedelmaekers. Et wild scheuten de jonkers zels. Meerst op 'e Zanen van Hooltpae: wilde varkens, hatten, knienen, voe-gelgoed...

De jonkers stonnen in hoog anzien bi'j et gewone volk. Diederik van Keuningsbargen was tegere mit zien kammeraod Hayo van Wolvege mit Godfried van Bouillon en die mit west mit ien van de Kruustoch-ten. En in Damiate hadden ze tegere hiel wat moren de koppen d'r of sleugen. Vandaege-de-dag kieken we wat nuver tegen zok tiedverdrief an, mar in die tieden was zoks een pree, dat de jonkers hadden op die maniere omgang mit de meerst belangrieke families in de vere omkrie-

ten. Ie zollen zeggen: wat kan d'r dan nog verkeerd gaon? En toch sturf de femilie om goed 1200 henne uut deur een verschrikkelike gebeurtenis die in gien inkelde kroniek ooit optekend is. Gewoon omdat et té bloederig, té gruwelik en té pikant was veur die tied. En dat wil wel wat zeggen! Lees en huver hoe as et ienigste aodellike Stellingwarver geslacht, dat ooit bestaon het, eertieds naor de barrebiesies gaon is.

We schrieven et jaor 1220. In Hooltpae was krek een karke bouwd. Et dörp in de buurt van et machtige kesteel van de jonkers van Keuningsbargen wodde staorigan groter mit keuteri'jgies en harbargen. In dat bewuste jaor raekte Diederik van Keuningsbargen weg, niet zo lange naodat hi'j weerommekommen was van ien van die Kruustochten naor et Heilige Laand waor hi'j zo huushullen hadde. Een peer maonden naodat hi'j thuuskommen was, was hi'j kotaosemig wodden, hi'j hadde een minne kleur kregen, raekte mit de dag gewicht kwiet en kwam onder de bulten, de zwullen en de uutslag te zitten.

'Wat moj' ok zoe'n aende vot te vliegen!' pruttelde jonkvrouwe Gertrude. 'Now lig ie veur 't sul!'

Ze verzorgde him zo goed en zo kwaod as ze mar kon. Ze wusk him de zwullen uut, struupte him om de veertien daegen een schoon hemd an en waekte bi'j him doe et d'r nog malder uut begon te zien. D'r wodden bodes op pad sturd om de knapste dokters op te haelen, mar die schuddeden allemaole et heufd. D'r was niks an te doen. Jonker Diederik zol daor ginderd wel wat mals oplopen hebben. Mar wat? Ze stonnen veur een raodsel en konnen d'r mit heur verstaand niet bi'j.

En op et aende van de zoemer was et gebeurd west. Jonker Diederik was dood. Hi'j was vuvvenveertig jaor wodden. De klokken van Hooltpae ludeden et treurige ni'js over et Stellingwarver laand en mit de begraffenis kwam et volk mit drommen naor Keuningsbargen. Want de jonkers van Keuningsbargen weren ja slimme geliefd. Et weren goeie jonkers die et volk niet uutmulken en et vel niet over de neuze haelden. D'r zat vanzels wel es een verkeerden iene tussen, mar dat hej' bi'j et gewone volk krek zo goed. D'r bin tot in oonze daegen ok gewone Stellingwarvers die niks anders doen as roepen en raozen en bulten kritiek hebben op een aander, mar zels in wezen gien klap presteren. Zok volk, et is meer as spietig, zal d'r altied blieven. Mar jonker Diederik was een goeie kerel west en et volk treurde oprecht om zien hennegaon.

Zien opvolger, de laeste jonker van Keuningsbargen, hiette Jan. Dat was gebruik. Nao Diederik kwam Jan en nao Jan kwam d'r weer een Diederik. Zo was et altied west en zo zol et altied blieven. Et was nog

een tied dat de meensken besef van tredisie hadden en d'r gien halfwieze, ni'jmoodse fratsen op naohullen.

Mar... nao disse Jan zol d'r nooit meer een Diederik kommen... En dat zoj' zo op et eerste oge toch niet zeggen. Want de laeste Jan van Keuningsbargen was een allemachtig mooie, atletische, kaante boom van een kerel. Hi'j was twintig doe zien heit zo mal en rempend uut de tied raekte. Hi'j hadde halflange, lochtige krullen en staolblauwe ogen. De vrouwluden die him op zien peerd rieden zaggen, vullen zowat in katzwiern.

Mar de gewone Stellingwarver maegies hadden vanzels gien kaans. Jonker Jan zocht een vrouw van goeie komof. Een keermennig al was hi'j naor Twente toe west waar een slim mooie gravinne van Rechteren en nog wat woonde. En nao wat kuieren in de rozetuun van et kesteel daore weren de jongeluden et grotendiels iens wodden. In de meitied van et volgende jaor zol d'r trouwd wodden in Twente en dan zol die mooie gravinne, Allegonda van Rechteren en nog wat, naor Keuningsbargen toe kommen. En as dat allemaole deurgaon was, hadden ze grif kiender kregen, ie kun d'r meer as wisse van wezen, en dan was de ienigste aodellike Stellingwarver familie lichtkaans nooit uutsturven en hadde d'r now misschien onder Hooltpae nóg wel een mooi kesteel an de Lende staon. Mar de geschiedenis ruult now ienkeer zoas die ruult...

Niet zo veer van et kesteel of ston een hoolten meule en op die meule maelde Knelis, de jonge meulebaos, de rogge veur de jonkers van Keuningsbargen. Ze weren omtrent van dezelde leeftied: de jonker en de meulebaos. En krek as de jonker hadde de meulebaos ok een vissien an de haake: een mooi, fleurig maegien van de Hisseburen in Wolwege. Lutske van Aoldert van Wube Sipken. En et doel was dat ze een maond veur de brulloft van de jonker de lange hure ingaon zollen.

Mar ja, aodellike manluden hadden in die tied bepaolde veurrechten die now al lange uut de tied binnen. Jonker Jan mos wel zien goedvienen geven dat zien meulebaos trouwen wol. Dat Knelis zette op een dag in de vroege meitied, nao et middageten, op et kesteel an. As hi'j ok even mit de jonker praoten kon? Now dat kon wel, de jonker hadde et eten ok krek op.

'Toch gien zwaorigheden mit de meule, Knelis?' vreug de jonker doe de jonge meulebaos de ridderzael inkwam.

'Nee jonker,' zee de meulebaos een betien schruten, 'mar ik wol zeggen da'k graeg een maond veur de jonker trouwen willen zol. As de jonker dat temeensen goedvint.'

‘Bliksem Knelis,’ zee de jonker, en hi’j sleug mit de voest op ’e ieken taofel, ‘now bin ie me verduld nog te vlogge of ok! Is et soms mit dat maegien da’k laestdaegs bi’j de meule ommestappen zag?’

‘Ja jonker.’

‘Now, mien jonge, dan heb ie een verduveld goeie smaek. Ik mag anemen dat jim nog nooit...’

‘Nee jonker,’ zee Knelis zuver wat rood om de kop van schaemte.

‘Tsja Knelis, ie weten vanzels wat vanouds et veurrecht van een Stellingwarver jonker is.’

‘Ja jonker.’

‘Kiek, we hoeven gien gebruik van dat veurrecht te maeken, mar as ’t zoas in dit geval een mooi vrommesien is... Dan is et de katte op ’t spek bienen. En tredisies bin d’r om in ere te holen. Oons heit had et drokker mit vechten as mit vrouwluden, mar ik zol graeg van mien veurrecht gebruik maeken, Knelis. Ik wil graeg mit heur op ’t rikke. Ie hebben mien zegen om mit dat maegien te trouwen, mar op ’e avoend van de trouwdag, as de laeste gaasten vot binnen, kom ik langes en dan beslaop ik heur de eerste naacht. En daornao is ze van jow. Praoten we dat zo of, Knelis?’

‘Ja jonker.’

‘Mooi, mien jonge. En now moe’k op ’e jacht en ie moe’n grif an ’t wark in de meule.’

De jonker kwam overaende en Knelis leup veur him uut naor de deure toe.

Hi’j kookte van lelkens doe hi’j weerommeleup naor de meule. Now zol d’r dus gebeuren waor as hi’j diepe in de huid altied schoftig veur west was. Die rotjonker mit zien Lutske in de bedstee. En et zol niet gebeuren!

‘Hi’j zal ze niet as eerste kriegen!’ raosde hi’j hadop.

Een peer kniezebikkerties vleugen verschrikt op uut de Lende weg.

‘Lutske en ikke, we zullen die jonker veur iens en altied zo schenneleseren dat hi’j de alderlaeste jonker van Keuningsbargen wezen zal. Hi’j mag mit de fikken an Lutske kommen, mar botte lange zal die glundige gladjanus d’r gien genot van hebben. Et laeken zal beblod wodden, mar niet mit et bloed van Lutske!’

En doe schatterde hi’j et inienend uut van de wille, doe hi’j in zien verbelinge veur him zag hoe as de jonker te passe kommen zol.

Die avoend zat Knelis, de meulebaos, tot veer nao middernaacht te niefelen bi’j et locht van een peer keerzen. Hi’j hadde ien van de grotere gedieneringen van de roe ofhaeld en an de binderkaante maeckte

hi'j mit een messien een klein gleufien in de ring. En in dat gleufien beprutste hi'j hiele kleine, vliemscharpe messies. Een allemachtig sekuur en pietepedeutig warkien. Hiel veurzichtig geut hi'j wat vloebere has in et gleuffien, zodat de messies muurvaaste kwammen te zitten. Mit et zwiet op 'e rogge van de drege put wark kreup hi'j op et laeste op bedde. In et oosten wodde et zuver al wat lochtig.

Aandereweeks overlegde Knelis et gevallegien mit Lutske. Ze huverde een betien doe Knelis vertelde dat jonker Jan zien rechten gellen laoten wol.

'Mar we zullen him te vieter hebben, Lutske,' zee Knelis, 'hi'j zal in alle opzichten bloeden as een varken!'

Doe haelde hi'j de gedienering uut et kassien.

'Et is nogal wat wa'k van je vraoge, mien maegd, mar et gaot om oons beidend. Bekiek die ring es goed. Ik hebbe d'r vliemscharpe messies an de binderkaant inzet en now doe 'k d'r nog twie hiele kleine touwgies an in dezelde kleur as jow haor. En dan breng ie die ring d'r bi'j jezels in veurdat die glundige jonker komt en dan mag ie ien keer raoden wat d'r dan gebeurt. Durf ie et an?'

'Altied,' zee Lutske van Aoldert van Wube Sipken die een deur en deur kerdaote klebiender was.

De trouweri'je van de meulebaos en zien jonge wiefien wodde een schitterend mooi feest. Jonker Jan leut een peer vatten bier brengen en de hiele dag wodde d'r feest vierd in en om de meule henne. Totdat de alderlaesten aovens laete best beschonken ofzakkebaanden.

'Et is now zowat an 't hapzeggen toe,' zee Knelis. 'De kleren uut, Lutske, de bedstee in en de gedienering te plak brengen.'

En nao wat gepruts en geaevenseer speulde Lutske et klaor om alles te plak te kriegen.

Een stief kertier naodat Lutske heur daelegeven hadde, heurden ze een peerd ankommen. Knelis leup de deure uut. Et was een prachtige meitiedsnaacht. Et was zuver zoel. De meidoornpolle naost de meule reuk dat zowat dee. En in de koele kwaekten kikkers. In et locht van de volle maone sprong jonker Jan van zien peerd. Even keken de beide jonge kerels mekeer recht in de ogen. Knelis zag hoe as de jonker him even mit de tonge bi'j de lippen langes streek.

'Is Lutske d'r klaor veur, Knelis?'

'Lutske is d'r klaor veur, jonker.'

'Mooi zo, Knelis,' zee de jonker en zonder nog naor de meulebaos

omme te kieken, stapte hi'j de meule in en dee de deure aachter him dichte.

Knelis leup ongedurig een peer keer om de meule henne. In de meule struupte jonker Jan him in zeuven haosten de kleren van de huid en scheut doe as een snoek naost Lutske de bedstee in. Al hiel rap was de jonker hoteldebotel van et vleizige jonge vrommes en deur en deur hiete op 'e tippe en wild in de kop van graegte raomde hi'j toe.

Op datzelve mement heurde Knelis een alderschrikkelikst gebeul uut de meule kommen. As wodde d'r iene ofmaekt! Een tel laeter kwam een spiernaekende jonker de deure uutstoeven, sprong op et peerd en biesde vot, de kaant van et kesteel op. Et laeken in de bedstee was dweildeurnat van et bloed en aanderemorgens konnen ze him deur de hiele meule henne sporen.

Et is gruwelik om te zeggen, mar et trotse waopen van de jonker bleef die naacht mar een stompien van over. Jonker Jan zol nooit veur kleinjongen zorgen kunnen. Jonker Jan was de alderlaeste jonker van Keuningsbargen. Een peer daegen nog zag et volk him deur de bossen en over de Zanen stoeven op een allemachtig groot peerd. Doe was hi'j dood.

En aj' now, nao al die honderden jaoren, op een zoele aovend de Boverweg onder Hooltpae langes lopen of fietsen en et is wat diezig over 't laand, dan kan et je soms zomar gebeuren daj' in de veerte, naor Keuningsbargen op, een schim van dat grote peerd mit die jonker zien. D'r bin d'r niet vule die dat overkomt. Ie moe'n d'r vanzels ok veur eupenstaon.

En hoe spietig et in wezen ok is dat de Stellingwarven gien eigen aodel meet hebben, et aorige is, dat nogal wat Stellingwarver manluden van vandaegede-dag een protte lieken op jonker Jan. Want Stellingwarver kerels mit de kleinste pieterties hebben meerstal de grootste auto's!

Zooltene boonties

D'r was es een bakker in Oosterwoolde die gek was op zooltene boonties. As hi'j d'r onder et bakken allienig al an docht, dan leup et waeter him al deur de mond. En dan drupte d'r ok wel es wat siefer zo bi'j him uut de mond weg in et beslag van de stieve koeke. Mar daor murk nooit iene wat van. De bakker ston bekend om zien biesterbaorlik lekkere stieve koeke. Misschien dat et wel mit deur die stokmennig druppen siefer kwam dat zien koeke zo lekker was. As hi'j trouwens bi'j de haast wel es wat kochelig en verkolen was, vullen d'r ok wel es een stok of wat neuzedruppen in et beslag. Mar zoks overkwam alle bakkers van tied tot tied. Dat die lekkere stieve koeke kwam grif veural mit deur de siefer. En misschien ok wel omdat hi'j zelden de voeten wusk. Hi'j kneedde et deeg naemelik deur mit de blote voeten in de deegbak omme te stappen. En as dat bereddend was en hi'j et opdreugde beslag tussen de ti'jen wegdopte en de boel even mit een doffe doek behemelde, was et him wel weer schone zat.

Et vremde was dat de bakker die zo graeg zooltene boonties moech ze nooit kreeg. Ja, vroeger wel, doe zien mem d'r nog west hadde. Gieniene die lekkerder boonties inleggen kon as zien mem. In de kelder ston de jaoren deur een grote brune inmaekpot en daor wodde bi'j de winterdag steevaaste weeks een keer een maoltien uuthaeld. Mar sund zien mem et zitten laoten hadde en de bakker mit Iemkje trouwd was, was 't gebeurd mit zien wekelikse feestmaol. Iemkje hadde gien nocht an de inleggeri'je had en butendat, hadde ze zegd, kon ze van de locht allienig al wel koren. Dat smerige vieze goed! Hi'j mos mar niet daenken dat ze him dat spul ooit toemaeken en veurzetten zol. En vandaor vanzels dat de bakker d'r algedurig an daenken mos. Dat hej' altied. Dingen diej' niet kriegen kunnen, lieken je meerst nog lekkerder en mooier toe as dat ze in warkelikhied binnen.

De bakker en Iemkje weren indertied nogal rap de lange hure ingaon. De bakker was al vuvendattig west en gieniene hadde d'r nog reken-schop mit hullen dat hi'j nog an de vrouw raeken zol. Hi'j hadde, naodatt zien heit versturven was, de bakkeri'je overneumen en allienig mit zien mem huusd. En doe die d'r ok bi'j wegroegeld was, was hi'j liekem allienig aachterbleven.

En doe was hi'j op een dag dat hi'j an 't sutelen was op Schottelenburg bi'j Iemkje en die an de deure kommen. Iemkje en heur volk weren krek verhuusd van Donkerbroek naor Schottelenburg toe en de bakker kwam an de deure om te vraogen as hi'j heur in 't vervolg lichtkaans gerieven moch mit bolle en koeke en zo. Now, dat moch wel en al rap murk hi'j dat Iemkje him niet onverschillig leut en hi'j heur ok niet.

Iemkje was nog mar krek in de twintig, dat zodoende was et leef-tiedsverschil een betien an de rejaole kaant, mar dat maekte Iemkje niks uut. Ze was staepelgek op him, zee ze, en butendat wol ze oe zo graeg et huus uut omdat ze zo verhipte min mit heur mem akkederen kon. Dat heur volk stapte ok al riekelik gauw over dat leef-tiedsverschil henne. As die wilde boskatte de deure mar uut was.

'Hoe gauwer hoe liever,' zee heur mem. 'D'r is bi'jtieden gien laand mit die smerige luzebos te bezeilen.'

Et kon vanzels honderd keer goed gaon, mar ze beklaegde de bakker. Zoe'n redzeme en geweerde kerel. Et was misschien wat mal om et as mem te zeggen, mar zoe'n oppassende kerel verdiende beter as dat se-kreet van een dochter van heur. Mar ja, as kerels et te pakken hadden, weren ze stielbliend en zaggen ze gien lek of brek meer an een vrommes.

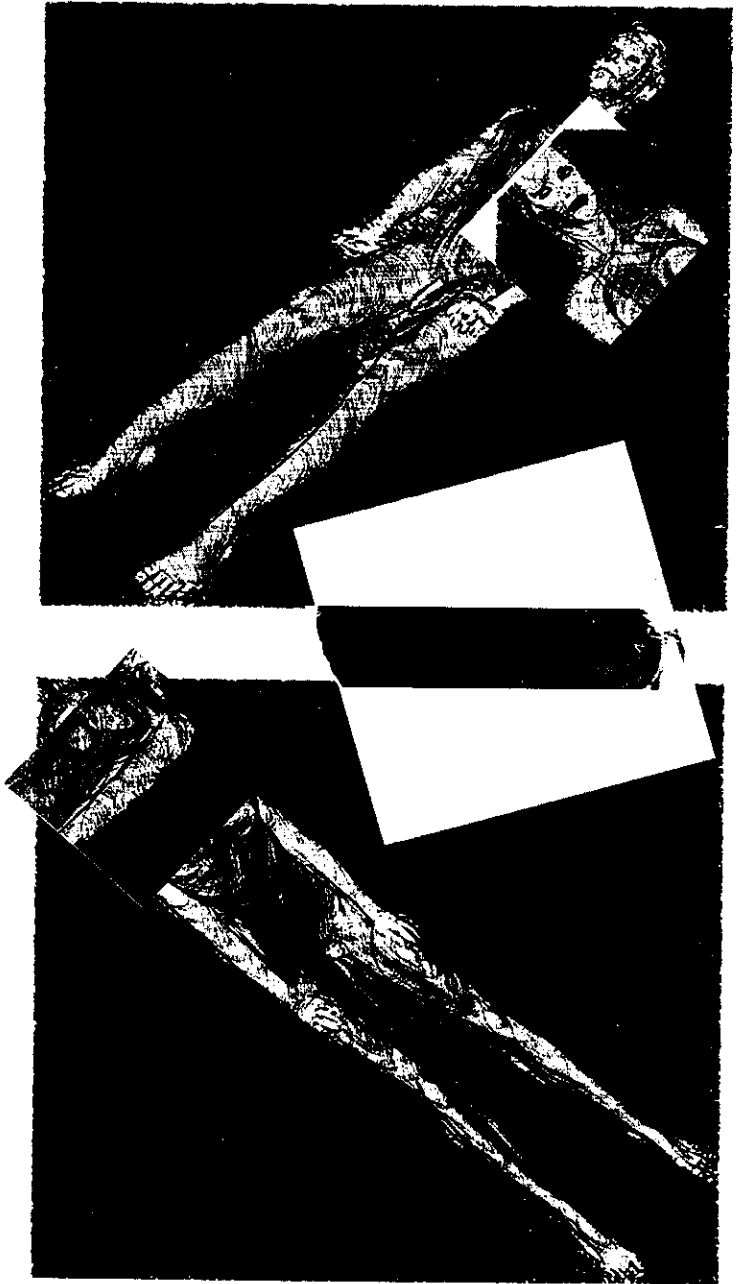
Dat Iemkje een wilde katte was, was de bakker al rap achterkommen. Et was een glundig jonk, deur en deur hiete op 'e tippe, en ze hadde de stijgbeugels in 't naachtjak. Dat ze was goed in staot en hool de bakker naachs aorig uut de slaop. Eerst wus die vanzels zowat niet wat him overkwam. Hi'j kwam in ienkeer bi'j Iemkje in de vetweide, want ze vri'jde dat et klapte en raekte wat de vri'jeri'je anbelangde eerst in de loop van de naacht in de zae. De bakker kreeg kwaolik meer een wink in de ogen. En as Iemkje et echt op 'e heupen hadde, dan gong ze boven op him zitten in de bedstee en beree ze him zoas een ruter een deur en deur wild peerd beridt dat krek peperd is. Mar de bakker mos morgens vroeg in de waopens, die mos d'r vanzels om even veur vieren al of om de ovend an te zetten en bolle te bakken veur et volk van Oosterwoolde. En Iemkje kon lekker liggen blieven om te bekommen van alle genoegens diej' an een maanspersoon beleven kunnen en zag d'r eredaegs weer lieke fleurig en glundig uut. An de bakker koj' trouwens zien dat hi'j naachs ommeraek stripse kreeg. Mit een beklonken kop en grote, rooie zoegplakken in de hals sutelde hi'j daegs mit bolle en koeke bi'j de huzen langes. Hi'j mos verdikkeme broekzetten om dat bliksemse jonk bi'j te holen! De meensken gnezen d'r omme.

'Ze het him vannaacht weer aorig naoekken,' zeden ze stiekem onder mekeer as de bakker mit zien zoegplakken in de hals de menninge weer ofree mit de honnekarre.

De bakker besleut nao verloop van tied dat d'r mar een knecht bi'jkommen mos. De zaeken gongen slim veur de wiend en et hadde d'r op disse maniere wel an dat hi'j de bakkeri'je en Iemkje allebeide goed heur gerak geven kon. Dat zo kwam Sierd bi'j heur in huus. Een mooie, donkerhaorige jonge vent van Schrappinge, die omtrent van dezelde leeftied was as Iemkje. Een haandige jongkerel. In alle opzichten, dat dee al rap blieken.

Et was veur de bakker een hiele stiekkel uut de voete dat hi'j d'r niet meer allienig veur ston. Sierd wol wel annemen en de bakker leerde him binnen de kotste keren alle knepies van et bakkersvak. En om de aandere dag gongen ze d'r mit de honnekarre op uut. De bakker de iene dag, Sierd de aandere dag. En as Sierd bi'j de streek was, kreup de bakker wel gauwachtig es een peer uurties in de lappebak. Even bi'jkommen van et inspannende, vermuuiende wark veur de hiete ovend en de lieke inspannende en vermuuiende naachten mit hiete Iemkje. Et dee zuver weldaodig an, even een peer uurties et vel over de ogen. Daor hadde een meenske verlet van.

En toch... et was krek as Iemkje an 't bekommen was. Daor lag de bakker zo wel es over te prakkeseren. Et was netuurlik de gewoonste zaeke van de wereld dat et willewark nao verloop van tied wat minder wodde, dat hadde hi'j van zien kammeraoden indertied ok wel verneumen, mar hi'j en Iemkje weren nog mar driekwat jaor trouwd. Dat hi'j vun et aenlik wel wat rap gaon dat Iemkje now al minder graeg begon te wodden. Ze vri'jden elke naacht nog wel een schoft, mar et gong d'r vule minder mal omweg as in et begin en sund Sierd bi'j heur kommen was, hadde ze naachs nooit meer scharrels boven op him zeten en him nooit meer bereden. Zol dat wat mit Sierd te maeken hebben? Hiel stao-rigan kwammen dat soort gedaachten bi'j de bakker op. Mar al lieke gauw smeeet hi'j ze weer an de kaant. Hi'j mos him verdikkeme de ogen tot de kop uut schaemen! Hadde hi'j heur ooit trappeerd dat ze an 't flikflooiën weren? Nooit! Hoe haelde hi'j et ok in de kop om zokke dingen daenken te gaon. Halfwiezeling dat hi'j was! Verdu'd ok, now hadde hi'j eindelijk, nao al die jaoren bi'j mem, een lekker, kruderig vrommesien bi'j him onder de mannefakturen en now lag hi'j et veur himzels te verpesten. Hi'j mos him niks beginnen in te belen en gien spoekeri'je zien die d'r niet was.

En toch... verbeelde de bakker et him niet, want de hieltied vaeker keerde Iemkje him naachs de rogge toe en de hieltied vaeker begon ze over heufdzeerte te knarpen.

Et was op een donderdagmorgen dat de bakker niet goed wodde. De hiele nacht hadde hi'j liggen te dri'jen en te prakkedaenken en zodoende weer zowat gien wink in de ogen had. Ja, tegen de tied dat hi'j van bedde mos om de ovend an te zetten, doe zol 't nog wezen en was hi'j half en half nog zoe'n betien in de soeze raekt. Sierd had him roepen moeten.

'Van bedde, baos, d'r uutkommen! Et is even veur vieren, we moe'n an de slag!'

Slaopdrongen hadde hi'j even laeter in de bakkeri'je ommescharreld.

'De baos zicht toe as een gore schotteldoek,' zee Sierd, 'as de baos him niet al te al te vuut, krypt de baos mar weer op bedde. Ik redde me hier schoon.'

Mar dat was zien ere te nao. Hi'j vermande him zo goed en zo kwaod as et gong totdat alle broodboel en koeke klaor was. Doe straampelde hi'j van de glundig hiete bakkeri'je de koolde keuken in waor Iemkje krek doende was en maek de kachel an. Et zal et temperatuurverschil wel west hebben dat hi'j in ien keer van de sokken raekte en in mekeer zakte. Iemkje gaf een hadde, malle galp en even laeter kwam Sierd de keuken indraeven.

Now bin 'k dood, docht de bakker. Zo gaot et dus aj' doodgaon. Hi'j vulde him hiel arg slop en sloeg. Mar hi'j zag niks. Et was allegeer stikeduuster om him henne. Now, de doomnee hadde him ok mooi bi'j de pote had! As dit de hemel was! As et verdorie niet meer veurstelde as disse donkere tiezeboel daor as hi'j now in ommedwaelde. Nargens een lochien an et aende van de tunnel. Niks gien bargaen, blauwe lochten, zunneshienweer, bluuiende bloemen en klaeterende waetervallegies die him zundagsmorgens deur die verhipte kerel jaor in jaor uut veurspiegeld weren. En zien oolde mem was ok in gien velden of wegen te bekennen. En daor had hi'j now zo slimme graeg nog es mit praoten wild. Hi'j hadde grif verwaacht dat die op him staon zol te waachten tegere mit zien heit die vanzels votdaolik infermeren zol naor de bakkeri'je en as hi'j de boel wel een betien goed aachterlaoten hadde. Mar niks van dat alles. Lichtkaans dat hi'j heur roepen mos. Mar hi'j was niet bi'j machte om ok mar ien woord uut te brengen. En toch... heurde hi'j wel stemmen. Hiel in de veerte. Stemmen die hiel staorgan dichterbi'j kwammen. Zollen mem en heit dat dan toch we-

zen? As ze dan mar een lanteern bi'j heur hadden om wat locht te maeken. Hi'j begon losse woorden te verstaon. Mar de stemmen van zien heit en mem weren d'r niet bi'j. Et weren de stemmen van Iemkje en Sierd! Mar hoe kon dat now? Weren die dan ok dood? Weren ze dan allemaole in ien keer doodgaon? Wat was d'r dan gebeurd? Was de ovend ontploft? Hi'j mos goed luusteren naor wat ze zeden. Hi'j mos hiel goed luusteren. Misschien dat hi'j dan wat opvangen kon van wat d'r percies te redden was. Staorigan wodden de stemmen en de woorden helderder en dudeliker te verstaon.

'Die ligt veur 't sul,' zee Sierd, 'hi'j is neffens mi'j kreundood. Die ligt veurgoed veur meraokel. Moej' die kleur van him zien. Zo wit as een dooie.'

Iemkje begon weer te balken en te angaon.

'Hool now mar op te kimmeneren,' foeterde Sierd. 'Dit woj' toch zo graeg? Hier hewwe et toch meer as ien keer over had? En now bi'j' zomar van die oolde gniezerd of. Hoe wil 't zo treffen. We hoefden him d'r niet iens een haantien bi'j te helpen.'

Wel allemachtig, docht de bakker, die smerige snotneuze! Hi'j had himzels dus toch niet veur de gek hullen! As hi'j de macht hadde dan mos hi'j die rotvent de pook recht op 'e rogge slaon! De beroerling!

Mar de bakker hadde hielemaole gien beslot in 't lief en kon niks uurtichten. Dan me mar dood holen en luusteren wat ze zeggen, docht hi'j. Hi'j heurde dat Iemkje ophullen was mit snotteren en hi'j vernam dat die smeerlap van een knecht heur ankreup. Ze stonnen tegere te tuten waor as hi'j veur dood bi'j lag! Wat zol d'r hier allemaole wel niet gebeurd wezen as hi'j om de aandere dag mit de honnekarre bi'j de streek was en zi'j hier e riek veur heur beidend hadden? Hoevaeke zol die waegenloopse sloerie mit die rotvent de bedstee indeuken wezen? Om de boel zo te besmoussjassen! Wat een vodde van een wief! Hi'j heurde dat ze nog altied stonnen te flikflooiën en te tuten. Hiel staorigan kreeg hi'j overal weer gevulde in.

'Now kuwwe in 't vervolg doen wawwe willen,' fluusterde Sierd, 'now hoeven we hielemaole niet meer bange te wezen veur kiek op 'e hanen.'

'Mar de meensken, Sierd!'

'De meensken! De meensken zullen nooit argens euvelmoed in hebben. Awwe et een betien haandig anpakken, biww e iederiene te liep of. Ie bin gewoon zolang in de rouw as de tied die daor veur staot. En ik bin de inwonende bakkersknecht die et spul dri'jende hoolt. En nao verloop van tied trouwen we. Mar in tussentied bin we elke naacht wel

bi'j mekeer en dan beried' ie me zoaj' me gistermiddag bereden hebben. Smerig, ondeugend jonk van me. De bakker is dood. Leve de ni'je bakker! Wat donkt je, zuwwe tegere even de bedstee in?'

'Over mien liek!' reup de bakker inienend.

Zonder dat Iemkje en Sierd d'r arg in had hadden, was die weer hie-
lemaole de oolde wodden en hi'j rees as Lazerus uut de dood over-
aende van de keukenvloer. En op etzelde ogenblik dat de bakker in de
bienen kwam, gong Iemkje tegen de vlakke en Sierd d'r as een haeze
vandeur.

De bakker zag drekt dat Iemkje op stee doodvalen was. Echt dood.
Van de schrik. D'r was gien redden meer an. Veur heur hoopte hi'j dat
zi'j de bluiende bloemen en de klaeterende waetervalliegies van de
doomnee wél zien zol.

De dokter zee dat et de rikketik west hadde. Wonder, bi'j een jong
meenske had hi'j dat zelden zo mitmaekt. Lichtkaans dat de huwelikse
plichten een betien al te vule van heur vraogd hadden. Misschien dat ze
toch een minder sterk gestel hadde as zo op et eerste oge leek. Wie zol
et zeggen.

Een dagmennig laeter wodde et overspeulige bakkerswief van Ooster-
woolde op et hof brocht. Van Sierd het nooit iene meer wat heurd. En
de bakker? Die trouwde goed een jaor laeter mit een wedevrouw van
Twietel. Een schat van een meenske dat lustig en op schik boonties in-
legde. Dat in et vervolg kreeg de bakker bi'j de winterdag elke weke
een keer zooltene boonties!

De ongelokkige zeemeermin

Lange leden woonde d'r een hekse op 'e Hoeve. Een echte hekse dus. Vandaag-de-dag zeggen we in oonze poerrieke tael van een bepaold type vrommes ok nog wel gauw es dat et een hekse is, mar die van vroeger van De Hoeve kon dus echt op een bessemstaele deur de locht vliegen. En dat dee ze dus ok.

Et was een aekelig, mal, kringachtig wief en ze zorgde de hieltied veur een protte ongemak. Ie konnen d'r mar beter hielendal gien ge-doente mit hebben. Et was zoe'n vreselik mal wief, aj' heur kop op een varken zetten zollen, zol gieniene et vleis eten willen! Een lange lijs was et, die de naalde altied op 'e plaete hadde. Bek op poten wodde ze nuumd. Dat de meensken op 'e Hoeve gongen heur dan ok mit graegte uut de wege, mar ja, zi'j gong de meensken niet uut de wege. Ze teutte, stookte en bekonkelfoesde van alles bi'j mekeer. As ze et spul mar lekker in de bulten jaegen kon, daor was et die malle viesterd algedurig om te doen. Dat ja, hoe hej' dat: ze kreeg op et laeste ok overal de schuld van. Ok van dingen daor ze niks an doen kon. Was d'r es een jaor allemachtig ziekte onder de schaopen: zi'j kreeg de schuld. Was de zoemer te dreuge of te nat: zi'j hadde de boel grif behekst. En as ze dan schril lachende, mit heur fladderende zwatte maantel an, op heur bessemstaele over De Hoeve vleug, onderwegens naor twie zusters van heur in Peperge, dan bleven de meensken mar liever in huus mit de blienen veur de raemen.

Dat misselike prenteboek van een wief op 'e Hoeve hadde iene dochter. Een alderliefst maegien. Goed van kerakter, fesoenlik, hemmel en netties. Zoks ziej' trouwens wel vule vaeker. Oolden die d'r gien klap van terechte brengen en in wezen et doodkieken niet weerd binnen, hebben bi'jtieden slimme aorige en oppassende jongen. En zo was dat in dit geval dus ok.

De hekse hadde dus wel een kiend mar gien man. Kerels kon ze niet velen. Mar een kiend wol ze ál indertied. Mar ja, d'r weren in die tied nog gien dokters die wat mit zaod en eigies in reageerbuisies en zo om-mefiespelden, dat d'r mos in alle opzichten wel een kerel an te passe kommen, woj' een kiend hebben.

Now kon die hekse heur ok hiel mooi veurdoen. Dat op een keer het ze een bakkersknecht van De Hoeve mittroond en die in et vuurhokke

te pakken neumen. En doe hi'j zien keunsien vertoond hadde, het ze him al hunende mit een giepse de menninge en de weg uutjacht. Tot et plak an toe daor as et now Iekenverlaot hiet.

Op 'e kop of negen maonden nao de frosselderi'je in et vuurhokke kwam dat kleine maegien op 'e wereld. De beide zusters uut Peperge, die beide ok hekse weren, hebben de boel de eerste peer daegen zoe'n betien berakt. Doe reddede de Hoeviger hekse heur d'r zels wel weer mit. En die dochter het nooit weten dat de bakkersknecht van De Hoeve heur heit was...

Now was et vanzels de bedoeling van de hekse dat heur dochter heur laeter opvolgen zol. Mar die was daor hielemale niet geschikt veur, die was vusen te goedaordig. Ze speulde daegs mit heur lappoppe en ze kon heur uren vermaecken mit wat hoolten nappen mit waeter en een bult geel zaand.

'Hool toch op mit dat waeter te griemen,' blafte de hekse op een keer. 'Ik wil je onder de aovend mit hebben op 'e bessemstaele naor je tanten in Peperge. Aj' je d'r niet een betien bi'jgeven, kuj' et spul laeter nooit van me overnemen.'

Now, dat reisien naor Peperge, dat is doe al deurgaon, mar et maegien raosde as een maeger varken van benauwdens, doe ze over De Hoeve henne deur de locht soesden.

'Hool je gaffel,' raosde de hekse, 'bin ie mi'j now een dochter van een hekse? Smerige mierkerd daj' binnen! Ik bin gewoon an je bekocht! Ik hadde et nooit anleggen moeten mit die sullige slampamper van een heit van je. En hool onmiddelik op te beulen, aandere beinsel ik je van de bessemstaele!'

En doe et maegien op een keer bi'j een poele zat te speulen en ronduut zee dat ze niet meer mit wol op 'e bessemstaele, wodde de hekse deur alles henne duvels! Ze kreeg gewoon een vluus veur de ogen van Iekens en balkte de onhetroepelike toverspreuke: *Verdwien in et waeter, veur now en veur laeter*. En vot was et maegien.

Op datzelve mement zwom d'r een zeemeerminnegien in de Lende. Een prachtig, mooi dinkien, dat as twie druppen waeter leek op 'e dochter van de hekse op 'e Hoeve.

Diepe in heur hatte was et maegien aenlik wel stomme bliede dat ze bi'j heur aekelike mem weg was. Ze kon toch nooit wat goed doen. Et was altied grauwen en snauwen en ie raeken et gefoeter en gekilster toch een keer zat. Now was ze vri'j, ze kon doen en laoten wat as ze wol. Dat as ze eerlik was, vuulde ze heur in de Lende as een vis in et

waeter. Van poere wille sleug ze wild mit de stat henne-en-weer, zodat et waeter alle kaanten opsatterde. Maltaepelig in de huid zwom ze de hiele Lende of. Van De Kuunder tot Tronde an toe. En ze bleef ok wel es tieden onder waeter. Dan deuk ze bi'j Slikeborg onder en kwam ze bi'j Wolvege eerst weer boven.

En toch begon de mooie zeemeerminne heur nao een peer jaor, doe et ni'jste d'r of was en ze de Lende wel dromen kon, allienig te vulen. Now kon ze de Zuderzee vanzels wel opgaon of nog veerder vot, mar ze hong op de ien of aandere meniere toch an de Stellingwarven. As ze te veer votgaon zol, zol ze grif hiemziecte kriegen. Daor was ze wisse van. Dat zo bleef ze toch mar wat in oonze omkrieten ommedangelen.

Diepe in de huid wus ze wel waor ze verlet van hadde: stel. D'r zwom wel van alderhaande spul in de Lende, mar daor hadde ze niet zovule an. Ie konnen wel tegen een moedhond beginnen te praoten, mar die zee niks weeromme, die keek je wat glaezig an en zwom gauw veerder. Ze mos een man hebben! Dat was et waor ze verlegen omme zat. Een maotien waor aj' van alles en nog wat mit doen konnen. En dan niet as heur mem vroeger, gien man om heur veur ien keer te gerieven, mar een man veur al tied. Hiel romantisch allegere.

Tussen paampels en varkentiespollen deur keek ze wel es naor mi'jers, hujers en statteharkers die op et laand doende weren. Ze beloerde al die mooie, sterke, kaante jongkerels. Heur hatte begon d'r zuver hadder van te slaon en heur koolde bloed raekte zowat an de kook.

En doe reup ze d'r iene! Een stoere kerel die in de bostrok an 't mi'jen was. Hi'j kwam op et waeter toelopen en keek verbaosd naor et mooie maegien dat in de Lende zwom. Wat een allemachtig knap ding! Hi'j zag hoe ze naor him lachte, hi'j zag et koelegien bi'j heur in de kin, et lange, blonde, golvende haor en... heur blote bosten. Meer zag de mi'jer niet. De rest van dat wondermooie maegien zat onder waeter. Mar in zien verbelinge zag hi'j hiel sekuur veur him hoe et d'r allemaole onder waeter uutzien mos. Hi'j slikkebekte d'r zuver van.

'Kom mar,' zee ze, 'of bi'j' bange om bi'j me te kommen, stoere, Stellingwarver jongkerel?'

De jongkerel bedocht him gien ogenblik. Hi'j struupte him mit een peer haelen alle klerbeol van de huid en sprong doe splinternae kend bi'j et maegien in de Lende.

'Mooie jonge,' fluusterde ze, 'ik wil de hiele naacht wel mit je onder waeter.'

Now, dat wol hi'j ok wel. Mar zi'j bedoelde dat letterlik. Ze pakte

him beet, trok him mit onder waeter en zol daor wat mit him omme beginnen te donderjaegen. Mar dat lokte niet. Et duurde niet iens zo lange of d'r zat hielemaole gien leven meer in die mooie, kaante jongkerel. Hoe kon dat now toch? Wat ok een sloppentaoie! Eerst wild en driest op je ofspringen en doe 't d'r op ankwam niks uut de wege zetten! Ze leut him los en hi'j dreef staorigan bi'j heur weg. Wat een gedoe now toch ok! In de veerte leup een aandere mi'jer... Lichtkaans dat die et langer volhul...

Dat bewuste jaor het in de Stellingwarven wel een peer honderd jaor bekend staon as: *Et jaor van de verdrongen jongkerels*. Zonder dat ze d'r zels aenlik arg in hadde, sleepte ze dat jaor tientallen jonge kerels de dood in. Overal vunnen ze die zoemer dooie, naekende jongkerels tussen et riet an de kaant van de Lende. En overal vunnen ze hopies kleren op 'e wal. Et was ien groot raodsel. En onder al die kerels weren ok twee pastoors en iene trouwde doomnee...

Laeter, doe ze murk dat et heur allemaole toch niks gaf, gaf ze heur d'r bi'j daele dat ze veur altied liekem allienig deur de tied zwemmen moeten zol.

Die mooie zeemeerminne zwemt trouwens ok in oonze daegen nog in de Lende omme, want zeemeerminnen kun alderverschrikkeliksten oold wodden. En ze is now haost nog altied lieke mooi, want anders as bi'j gewone vrouwluden, het de tied gien vat op heur mooiighied. Die mooie zeemeerminne zal zodoende nooit last kriegen van reenfels, verzakkings, dubbele onderkinnen en spataoren. Dat et zol een goed ding wezen as de Stellingwarver manluden van tegenwoordig heur goed bewust blieden van et geveer daj' ok in oonze daegen nog altied lopen kunnen.

Et moet lessend nog een keer veurkommen wezen dat ze tussen Ni'jberkoop en Else nog een man anreupen het.

'Kom mar bi'j me, Luit,' reup ze.

Want ze kende de man bi'j naeme. Ze had him wel es praoten heurd mit een vrouw, doe hi'j mit die vrouw op et pattien fietste naost de Lende tussen Ni'jberkoop en Bekhofschaans. En die vrouw hiette Hiltse. Dat wus ze ok nog.

'Luit,' reup ze nog es, 'ie kun wel even gezellig bi'j me in et waeter kommen.'

Even keek de man, die blikber van Luit hiette, naor et wondermooie vrommesien en... even leek hi'j te wiefelen. Zol hi'j wel of zol hi'j niet... Doe vermande hi'j him.

‘Nee,’ reup hi’j weeromme, ‘ik kan ’t niet waachten, ik hebbe een schaop in onmacht liggen en Hiltsje het de eerpels aanst geer.’

Et is veur die Luit al te hopen dat hi’j vaeke een schaop in onmacht liggen het en dat Hiltsje de eerpels haost iederkeer geer het as hi’j in de buurt van de Lende ommezwarft...

Haantienbakken mit de bakkiesman

In Else woonde vroeger een kerel die een vreselike, vervelende fiespel-pot van een vrouw hadde. Die man was dus slim te beklaegen, want d'r is haost niks argers as dat soorte tiepelkonten van vrouwluden, die zo aldergriezeligsten schietschone binnen, dat ze praktisch niks anders doen as van de vroege morgen tot de laete aovend wat ommepoetsen en -wrieven. Et is nooit schone genoeg! En as ze alles bi'jlanges west hebben, beginnen ze weer van veuren of an. Te zollen ze vergriemen! Now en zoe'n vrouw hadde die te beklaegen kerel uut Else.

En toch was et die kerel uut Else vanzels zien eigen schuld, want hi'j hadde dat vrommes zels uutzocht en anhaeld. Aachterof bekeken hadde hi'j him et haor wel uut de kop trekken wild van spiet dat hi'j zo gauw toehapt hadde. Mar ja, hoe hej' dat bi'jtieden mit kerels: ze zien wat in een vrommes, de hormonen beginnen te broezen, ze fanteseren d'r lustig op los over wilde, enerverende naachten vol passie en hatstocht en dan verslingeren ze heur krek een betien te vlogge en is de kaans levensgroot dat ze van een slim koolde kermis thuuskommen.

Sieger, zo hiette die kerel uut Else, was heur op 'e kermis in Grunningen tegenkommen. In Stad zo te zeggen. Hi'j was daor mit een peer kammeraadon een dag en een nacht an de boemel west. Best an de boemel! En doe hadde hi'j heur zien. Fennechiena uut Zuudbroek. Ze ston bi'j de poffertieskraom. Wat groot en hoekig, mar wel een soortig vrommes. Niet meer iene van de jongsten, mar goed, dat was hi'j zels op et laeste ok niet meer. En daor op 'e Grote Mark in Grunningen was et verstaand mit Sieger op 'e loop gaon. Hi'j mos toch es een keer an de vrouw. Altied alienig bliieven was ok niet alles. En as hi'j dit vrommes now es kriegen kon. En dat grote en hoekige, daor zaj' in donker niks van. En d'r kon wel een hiele goeie netuur in zitten. Hi'j hadde d'r in elk geval flink hoolvaaste an. En hoe oolder aj' wodden des te minder kieskeurig aj' wezen konnen.

Now, et dee blieken dat Fennechiena uut Zuudbroek ok wel verlet hadde van iene daor ze naachs de voeten an waarmen kon. Dat ze wodden et nogal rap iens. Ze leupen bi'j him thuus in Else de Hoge Kaampe drie keer op-en-daele, keken mekeer twee keer diepe in de ogen, gavven mekaar ien keer een tuut en doe vreug Sieger as ze mit him trouwen wol. En dat wol Fennechiena wel.

Heur oolden in Zuudbroek weren d'r van uut de schroeven en tetterden et grote ni'js, dat Fennechiena trouwen zol, drekt de hiele streek over. Mit een boer uut Else in de Stellingwarven. Dat was in Frieslaand, ja, mar d'r woonden daore gien echte Friezen. Ze praotten d'r ok een stok gewoner. Meer Drents as Fries. Mit een Fries weren ze vanzels ok glad verlegen west. Mar dit kon d'r mar best op deur. Een schiere kerel. Fennechiena had et mar aorig in streken. Hi'j was daor groot boer. Vuventwintig bunder laand. Dat ze speulde aansen veur boerinne, heur Fennechiena!

Fennechiena speulde nao een schoffien inderdaod veur boerinne, mar ze zag d'r niet as een echte boerinne uut. Ze hoefde gien meid, zee ze, Sieger mos mar niet daenken dat zi'j heur schoondere tied vergriemen wol deur deftig in de mooie kaemer zitten te gaon mit ien of aander onnut niefelwarkien en dan een aander veur al dat begrotelike geld et wark doen te laoten. Dat zol ja iewig zunde wezen. Ze hadde een stel flinke aarms an 't lief en ze zol niet weten waoromme as ze et wark zels niet doen kunnen zol. Dat bespeerde aorig in de centen. Over de balke smieten kon altied nog wel.

Fennechiena was zunig. Et was een knieperige Grunninger noodnaegel. Ze beet elke halve cent et liefste nog drie keer deur de midden. Dat meer as een sloof as een boerinne lag ze op 'e kni'jen de vloeren te bunen en de plinten of te nemen. Et haor flodderig om 't heufd, de ooldste rommel an die ze hadde. En as ze Sieger mit koffie- of eterstied bi'j de deure vernam raosde ze: 'Klompen achter deure stoan loaten, Sieger, roege dovver dast bist! En denk ter om dast dien zokken noakikst hur, of der ook heuzoad aan zit. Ik wil nait hebben dast mie dat goud in huus sjaauwst! Harregat, aaltied en aiweg dat onnure gehampel van die, doar heb k toch wel zo'n gloeiende hekel aan. En leg asjeblijf n kraande op stoule veurdast ter op zitten gaaist! Want t kin die aalmoal gain mieter verrekken, letst die der mor zo mit dien smerege gat op valen. En din kin k weer vannijs begunnen te vrieven en te doun. Hai, moust nou toch ais kienen, hest de sputters mizze ja op dien boksem zitten. En stinkst nog n uur in de wind ook. Konst wel n swien wezen! Mars, onder mien ogen vot, trek eerst n schone boksem aan.'

En Sieger dee wat him zegd wodde. Dat was netuurlik oe zo mis van Sieger. Hi'j hadde vanzels drekt de voest een keermennig best over de tafel holen moeten. Mar ja, daor was Sieger nog te goedelik, te Stellingwarfs..., te sloeg veur. Dat zo schitterde en blonk alles bi'j Fennechiena in huus en hullen ze geld over as waeter. Mar dat kon altied nog van passe kommen. As Fennechiena argens een hekel an hadde dan was dat

an vrouwluden mit een gat in de haand en een tritse jongen. As Sieger al es over kiender begon, gooide ze dat veer vot. Dat goed dat je algedurig over de vloer kreup en alles smerig maekte wat zi'j krek schonemaekt hadde. Ze was d'r nog niet an toe. Dat Sieger hoefde niet al te vaeke toenaodering te zuken in de bedstee.

't Bedrief gaat veur t gerief,' zee Fennechiena en dan dri'jde ze Sieger heur vleizige aachteraende toe. En daor lag Sieger dan: mit de braand in de huud en de honger in de hals. Stierns as een jonge bolle die de ni'jweide nog niet in mag.

Dat et duurde niet iens botte lange of Sieger leup veur et melken wel gauw es even naor Klaske toe. Een deur en deur aorig en glaanzig vrommes van zien jaoren dat naost heur woonde. En daenk now niet dat ze wat mit mekaander hadden of zo. Et was allemaole in 't nette en 't fesoenlike. Sieger mos gewoon zien verhael wel es even kwiet. Fennechiena miste him toch niet. En bi'j Klaske was 't genoeglik. Ze had et om de drommel niet makkelik naodat heur man an de natte pleuris wegraekt was. Ze mos oe zo sappelen om alle aenties an mekeer kneupen te kunnen. Mar et was altied een oe zo gul meenske en altied lieke goed op schik.

Et was op een mooie meitiedsmiddag om een ure of half viere dat Sieger bi'j Klaske de deure instapte.

'Is Fennechiena nog an 't wark, Sieger?'

'Ze het krek de kachel van 't stee scheurd,' zee Sieger, 'dat ze zicht d'r uut as een raegebolle die een weke laank deur et spinrag haeld is.'

Hi'j flatte op een stoel daele, kreeg een koppien koffie en ze praotten een piepvol. En krek doe hi'j nao een goed half ure weer naor huus toe zol om mit de melkeri'je an de gang te gaon, fietste d'r een bakkiesman veur de ziedglassies van et keukentien langes.

'Die kerel het hier nog nooit eerder an de deure west,' zee Klaske 'dit is een vremden iene.'

Ze leupen tegere naor de deure toe.

De bakkiesman bleek een oe zo nette kerel te wezen. Hi'j hadde een zwat hoetien op en zee heur vrundelik goeiendag. En et was wonder mar Sieger vuulde drekt dat hi'j bi'j die vremde kerel op zien eupenst wezen mos.

'Bi'j hiernaost ok west?' vreug hi'j.

De bakkiesman scheut in de lach.

'Niks verkocht,' zee hi'j, 'ze hadde et vusen te drok.'

Hi'j begon te fluusteren.

‘Wat een slobberige slontervodse! Wat leup die d’r schunnig bi’j! Ze was haost krek zo zwat as de kachel daar ze an ommescheurde. Wat een vieze tadde! En een bek as een biele. Dat snarre het me omtrent et hiem ofjacht, doe ’k heur mien negosie zien laoten wol. Daar zuj’ naost wonen! Die zuj’ naachs bi’j je op bedde hebben!’

Hi’j keek mit vurige ogen naor Klaske.

‘Hoe liekt et, vrouw, wol ie ok wat van mi’j hebben?’

Mit dee hi’j et bakkien los.

‘Och man,’ zee Klaske, ‘ik sture gieniene graeg veurbi’j, mar et mag me now even niet beuren, heur. Een aandere keer. Ie zullen wel es weer langes kommen.’

De man glimkte en pakte een deusien uut et bakkien en dee et los.

‘Dit zol jow mooi staon, vrouw.’

Klaske sleug de haand veur de mond.

‘Oh, wat mooi!’

In et deusien laggen op zwat ferwiel twee prachtige, goolden oorknop-pies.

‘Man, veur zoks zal ik in de iewighied et geld niet hebben! Doe dat deusien mar gauw weer dichte.’

‘Mar dat is misschien wel te schikken,’ zee de bakkiesman en hi’j keek Sieger an. ‘As wi’j now es haantienbakten? Zi’j de goolden oorknop-pies en ik kriege van jow wat veur bi’j me op bedde. Ie hebben d’r zat van en et kost je niks.’

Sieger keek de man in zien fonkelende ogen.

‘Is dat akkoord?’ vreug de man.

‘Dat is akkoord?’ zee Sieger.

En doe haantienbakten ze en de bakkiesman gaf Klaske et deusien mit de goolden oorknop-pies.

‘En now wil ik van jow graeg een peer zakken van al dat pluus dat onder de peppels ligt,’ zee hi’j, en hi’j wees naor de flut pluus die op et hiem lag. ‘Dan vul ik daar de beddepeul mit op, zie, want ik ligge now naachs zowat mit de kop in een dule en hier slapt et grif oe zo lekker op.’

‘Aanders niet?’ vreug Klaske verbaosd.

‘Aanders niet,’ zee de bakkiesman. ‘Ankem weke kom ik om dezelve tied langes om te vertellen hoe lekker as ’t slapt en vanzels om te kieken hoe mooi as jow de oorknop-pies staon.’

En doe zochten ze twee grote poeden vol popelierepluus bi’j mekeer, bunnan de bakkiesman dat d’r bi’j op ’e pakkiesdreger, en keken him nao doe hi’j even laeter et pattien offietste naor de diek toe. Klaske overstuur van bliedschop. Sieger mit een peer grote reenfels in ’t veurheufd. Ik

geve gien krimp, docht hi'j. Et was een geveerlik spullegien waor as hi'j mit doende was, mar hi'j speulde et mit! En dit was krek as mit een pot-tien schaeken: ie mossen een peer zetten veuruut daenken. En zeker bi'j disse liepe gladdekker!

Ereweeks zat Sieger weer bi'j Klaske an de koffie. Fennechiena hadde de bedden butendeure op een ledder en sleug d'r as een halfwieze mit een matteklopper op omme, doe Sieger even overdwas leup.

'Misschien dawwe die wondere kakkedorus hier wel nooit meer zien,' zee Klaske.

'Daor zo'k mar niet op rekenen,' zee Sieger, 'ik durve d'r wel vergif op in te nemen, dat die kerel hier dommiet et pattien weer daelefietsen komt.'

Hi'j keek naodaenkend veur him uut.

Sieger kreeg geliek. Op percies dezelde tied as een weke eerder ree de bakkiesman weer veur de beide keukenglassies langes.

'Och, vrouw toch,' wat staon je die oorknoppies toch biesterbaorlike mooi!' vlaaikte de bakkiesman doe ze de deure veur him losdeden. 'Ik wete vanzels daj' niet rejaol in de stri'jinge zitten, mar ie moe'n dít al even bekijken.'

Hi'j pakte een deusien uut et bakkien en dee et los.

'Oh, wat toch mooi!' beerde Klaske.

Op et zwatte ferwiel lag een zwaore, goolden aarmaand.

'Man, ie maeken me hielemaole mal in 't heufd mit al dat mooie goed. Doe gauw weer dichte. Zovule centen heb ik ja niet te verstrieken. Dat weej' ok wel. De beurs staot me d'r echt niet naor.'

De bakkiesman keek Sieger an.

'Lichtkaans dat wi'j wel weer akkederen kunnen. Krek as de veurige weke. As wi'j now es weer haantienbakten? Zi'j de goolden aarmaand en ikke, krek as de eerste keer, weer wat veur bi'j me op bedde. Wat zoj' d'r van zeggen?'

'Goed,' zee Sieger oe zo allat.

En doe haantienbakten de beide manluden weer. Et kletste d'r zuver over.

'Zeg mar waj' hebben willen,' zee Sieger.

De bakkiesman wees naor de liende.

'De vrouw het daor zoe'n prachtig mooi roodbont overtrek veur een beddepeul hangen te werigen. Dat wi'k stomme graeg hebben. Ik ligge naachs mit de kop op een mal verscheuten ding. Et slapt trouwens geweldig op al dat lekkere pluus!'

Ik vertrouwe je veur gieniene halve stuver, docht Sieger, mar ik speule et spullegien mit! We zullen es zien wie de slaop et beste uut het: die vieze sjerpslikker of ikke!

‘Et overtrek is veur jow!’

Klaske haelde et van de liende, teerde et op en legde et bi’j de bakkiesman op ’e pakkiesdreger.

‘Ankem weke kom ik hier veur de laeste keer,’ zee de bakkiesman. ‘Daormao gao ’k weer argens aandere henne te sutelen. Mar dan kan ’k in elk geval nog zien hoe mooi jow die aarmaand staot, vrouw.’

Hi’j lachte en nikte, stapte op ’e fiets en ree et pattien of naor de weg toe. Ze keken him nao hoe hi’j de weg uutfietste. Klaske mit blossies op ’e wangen van opwiening. Sieger mit nog grotere reenfels in ’t veurheufd. Et kwam d’r now meer en meer op an om de kop d’r goed bi’j te holen en die kerel in gedaachten een peer stappen veur te blieven!

Ereweeks was Fennechiena de muren van ’t achterhuus an ’t witten. Ze hadde een emmer witkalk naost heur staon. Et haorrulegien was heur los-raekt en ze hadde et gezichte en de kleren vol witte spatters zitten.

‘Nou, k bin glad bliede dast n zetje votgaaist, wilt dat wel leuven? Lopst mie de haille godganselke dag al in de wege. Op zo’n menaaier heb ik meer last as lust van die. Raais mor gaauw of hur, noar Klaske, dij zel wel weer op heur loie gat zitten te niksdoun, ze het vervast wel tied veur die! Ik begriep traauwens nait wast doe aaltied bie heur moust te fliemen en te doun. Mor ja, ie akkedaaiern zeker goud mit joen baaident.’

Op percies dezelde tied as de beide veurige keren ree de bakkiesman die middag weer veur de beide keukenglassies langes.

‘Vrouw toch, vrouw toch,’ zee de man doe hi’j Klaske zag mit de goolden oorknopics en de aarmaand. Jow bin een plaetien om te zien!’

Klaske kleurde d’r van.

‘Mar volmaekt is ’t aenlik nog krek niet!’

Hi’j pakte weer een deusien uut et bakkien en dee et los. Et benam Klaske haost de aosem. Op witte ziede lag een halsketten van zwatte gitten mit een goolden slottien.

‘Wat mooi!’ fluusterde ze. ‘Wat wonderbaarlike mooi!’

Ze rackte de gitten even an.

‘Laot mi’j es even, vrouw. Kiek, zo doen we dat!’

Hi’j dee heur de gitten om de hals. Ze vuulde zien aosem vlakbi’j heur gezicht langes gaon en onwillekeurig huverde ze even.

‘Now is ’t volmackt,’ zee de bakkiesman en hi’j leut de ogen van boven naor onderen over Klaske glieden.

De bakkiesman keek Sieger an. Zien ogen fonkelden now niet meer. Ze weren had en koold as stien.

‘Misschien dawwe veur een dadde keer ok wel as goeie buisies akkederen kunnen. Ik moet krek as de veurige keren nog wat veur bi’j me op bedde hebben. Zuwwwe tegere nog ien keer haantienbakken? Wat donkt jow?’

Sieger kneep de ogen toe.

‘Dat is goed!’

En doe haantienbakten de beide manluden weer. Et klapte d’r weer over.

‘En now bi’j’ grif oe zo beni’jd wa’k as dadde graeg hebben wil. Et is dus weer wat veur bi’j me op bedde.’

Zien stemme was niet vlaaikerig meer, mar krek as zien ogen had en koold.

‘Zeg et mar,’ zee Sieger doodkalm.

‘Jow vrouw,’ zee de bakkiesman.

Hi’j keek naor Klaske.

‘Zoas ze hier veur me staot mit al die mooie opsmuk!’

Ze zaggen dat zien mondhoeken een betien vochtig wodden van de siefer. Hi’j keek Sieger triomfantelik an.

‘Ofpraot is ofpraot!’

‘Ofpraot is ofpraot,’ zee Sieger, ‘mien vrouw is veur jow! Mar dat is disse niet. Dit is de buurvrouw. Kom mar es even mit me mit.’

En de verbaosde bakkiesman leup him aachternao naor Fennechiena die mit et haor los om ’t heufd en onder de witkalkspatters bi’j de regenbak ston.

‘Ofpraot is ofpraot,’ zee Sieger nog een keer. ‘Dit is mien vrouw. Ze is veur jow en... ruilen is d’r niet bi’j!’

De bakkiesman wodde zo wit as een dooie en gnees doe as een bok die braandnettels vret. Doe pakte hi’j een balkende Fennechiena bi’j de aarm en zette d’r mit de weg uut.

Sieger en Klaske hebben ze allebeide nooit weerommezien...

De wraoke van de griffioenen

Ooit hadde et laand dat now Stellingwarf hiet nog gien naeme. Niks hadde in die oolde tiden nog een naeme. Een beer hiette nog gien beer en een wolf nog gien wolf. Want naemen wo'n deur meensken bedocht en d'r woonden hiere doe nog gien meensken. Stellingwarf was nog een onbekend laand. Een terra incognita. Een toendra. Een kaele vlakke mit wat polleboel. Mar de Lende en de Kuunder weren d'r al wel. Hoe-lange dat leden is? Duzenden jaoren. Mar dat is in de iewighied niet meer as et onderdiel van een tel.

Et was een mooie zoemerdag. De grote goolden balle kreup bi'j de locht omhogens. De polleboel was nog nat. D'r lag dauw op 'e grond. Et was een frisse naacht west. Laand en waeter wemelden van de dieren: oerossen, beren, elanen, wolven, voegels, vissen. En griffioenen. Grote koppels wat ommestrunde griffioenen. Mar gien meensken. Nog was d'r vrede en rust. Mar wat is vrede en rust in de dierewereld? Een roofvoegel sleug zien prooi. Een roedel wolven verscheurde et jong van een oerosse. Elanen beukten mit heur machtige geweien tegen mekeer an in de peertied. De netuur is mooi, prachtig mooi, mar ok wried en onbaarmhattig. En nog was de netuur de baos in et laand dat nog gien naeme hadde.

Mar in de veerte, hiel in de veerte, kwammen ze d'r an. Ze weren deur niks te keren. De eerste bewoners. Misschien dat ze morgen kommen zollen of overmorgen of eerst over duzend jaor. Mar kommen zollen ze: de eerste Stellingwarvers. Vanuut de dieze van de geschiedenis.

Alliend een koppel jaegers trok deur et laand dat laeter Stellingwarf hieten zol. Jaegers mit heur huusholings. Starke wat smoesterige kerels mit snorren en baorden. En al lieke smoesterige vrouwluden en kleinjongen. Een rondtrekkend volkien dat nog gien vaast woonstee hadde. Mar daor hennegong waor eten in overvloed was. Waor ze heur een schoffien reddten konnen. Totdat een inwendige stemme heur zee dat ze weer veerder mossen. Krek zoe'n stemme as de zwelvers nog altied hebben.

Hier vunnen ze eten zat. In de buurt van waor et laeter Hooltwoolde hieten zol, vlakbi'j de Kuunder, kregen de jaegers een oerosse te pakken. Vakkundig maekten ze et dier of. Aobel, de heufdman van de jae-

gers, stak zien spere nog een keer diepe in et starvende dier. Et stotte nog een peer malle galpen uut en trok nog even mit de poten veur et slop wodde en dood was.

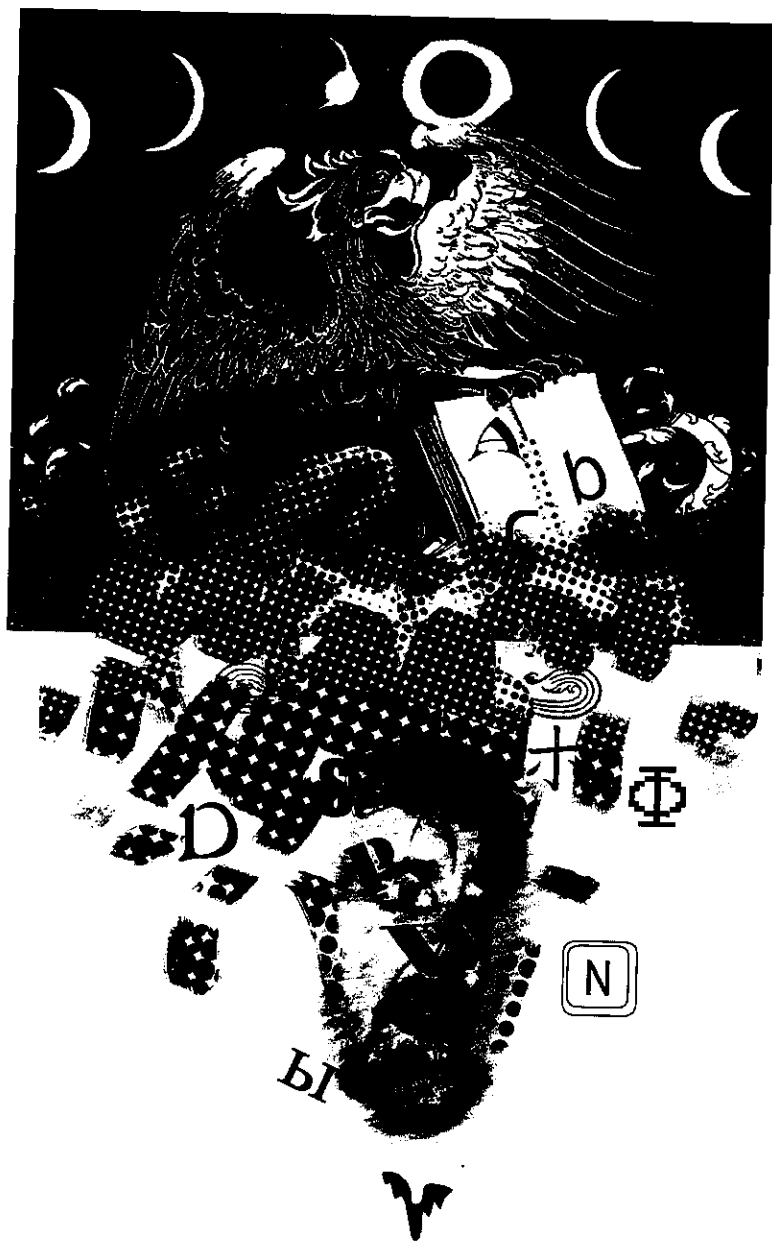
‘Vleis mannen, een protte vleis!’

Hi’j wees een peer manluden an die et beest slaachten mossen en aanderen om een vuur te maeken. Vlakbi’j et slaachtplak zetten de vrouwluden de tenten van dierehuden op, ze gadderden roegte bi’j mekeer om d’r dreuge en waarm op slaopen te kunnen en ze werigden de dierehuden daar ze naachs onder legen hadden. Een peer kleinjongen, die te dichte an de kaant van de Kuunder kwammen, kregen een klap an de kop en draefden jankende weeromme naor de aandere kiender. Een tel laeter speulden ze mit volle overgaove mit wat bonkeboel en weren de klap al lange weer vergeten.

In de veerte kwammen een peer wolven ni’jsgierig slikkebekkende dichterbi’j. Ze reuken de bloedlocht van et slaachtofval van de oerosse. De siefer drupte heur uut de bek weg. Mit de kop in de hoogte stonnen ze in de veerte te goelen. Et begon staorigan te duusteren. Een koppeltien kniezebickers vleug lege over de revier henne. In et westen zakte de grote goolden balle meer en meer in et waeter en kleurde de locht vol oranje strepeboel.

De griffioenen, de dieren die hier van ooldsher thuisheerden, zochten ok een slaopplak veur de naacht. Et weren allemachtig grote dieren die et lief van een lieuw hadden, de kop van een aorend en de oren van een peerd. Meerstal laggen ze rustig in koppels te sloegen onder wat bomeboel. Tot ze zin an wat kregen. Dan gongen ze op ’e vleugels, grepen zo in de vlocht weg een voegel of leuten heur op een haeze of een hat valen. Niet veer van et kamp van de jaegers gong een koppel griffioenen liggen te slaopen. De kleinjongen snuuden d’r ni’jsgierig ommehenne. Zokke vremde dieren hadden ze nog nooit zien! Et was blikber wel vertrouwd dat ze d’r bi’j ommedangelden, want de kleinjongen wodden niet mit een klap an de kop weerommebeinseld deur ien van de vrouwluden. Ien van de meest drieste jongen aaide ien van de griffioenen over de huud. Dat vun et dier blikber zo lekker, dat hi’j ruulde him van genot op ’e rogge, leut him mit de ogen dichte over de boek strelen, en begon d’r krek as een katte van genoeg bi’j te spinnen. Een laete griffioen kwam lege deur de locht anvliegen. Hi’j plofte bi’j de eren daele onder de bomen en gong stief tegen ien van de aanderen an liggen. De kleinjonge gaf him ok een aai en van de weeromstuit begon hi’j ok drekt te spinnen.

Et wodde donkerder en donkerder. De oranje strepen an de locht we-

ren now hielendal vot. Et vuur van de jaegers maekte grote, spoekachtige, flikkerende schaden. An de locht kwammen ien veur iene de steems teveurschien. Et was eterstied. Et vleis was klaor. Iederiene kreup om et vuur henne en kreeg een hiempe om die lekker te bepluzen. Ien van de kiender verscheut in een bonkien. Hi'j leup zuver blauw an. Zien heit greep et kereltien bi'j de bienen, hul him mit et heufd naor onderen en sleug him een keermennig best op 'e kont. Een perbaot middel blikber. Et bonkien scheut him in ien keer uut et keelsgat weg en et joongien at weer deur as was d'r niks gebeurd.

Nao et eten gavven de manluden heur makkelik daele. Ien van de jaegers verdween mit een ginnegappend jong vrommes in een tente. Et zeuntien van de heufdman kreup tegen zien heit an.

'Vertel nog es wat, heit.'

'Al weer, mien jonge?'

'Heit kan zo mooi vertellen.'

'Kleine vlaaikerd daj' binnen.'

De jaegerheufdman bulkte een peer keer. Uut ien van de tenten kwam et gekir van et jonge vrommes. Gieniene die d'r acht op sleug.

'Now, toe dan mar weer.'

Et joongien kreup nog dichter tegen zien heit an, doe die begon te vertellen.

'Et was naacht, stikdonkere naacht. De rovers zatten om et vuur en atten bonen. Kom, zee ien van de rovers, vertel d'r es wat. En de aander begon: Et was naacht, stikdonkere naacht. De rovers...'

'Datte niet, heit! Dat vertelt heit altied! En dat is altied etzelde. Dat verhaeltien komt nooit wieder as de eerste regels.'

'Kleine wiesneuze daj' binnen.'

Et joongien wees naor de locht.

'Wat bin dat allemaole veur lochies, heitie?'

'Dat bin allemaole kampvuren, mien jonge, dat bin krek zokke vuren as et vuur daor wi'j now ommehenne zitten.'

'Ze bin zo klein, heit.'

'Dat liekt mar zo, mien jonge, omdat ze hiel veer vot binnen. Mar om al die vuren zitten koppelties jaegers en et is grif dat bi'j al die vuren ok een heit zit, die verhaelties vertelt an zien zeuntien.'

'Zol 't echt, heit?'

'Grif.'

'En die grote, appatte dieren, heit? Die kommen nargens anders veur, hen?'

'Dat bin griffioenen. Die heuren bi'j dit laand. Ze doen gien meenske

kwaod, mar as de meensken heur kwaod doen, dan zal et slecht mit die meensken oflopen.'

'Ja?'

'Ja, mien joongien, dat is wisse. Dat zegt et oolde verhael. En de oolde verhaelen vertellen de waarhied. Ooit zullen d'r hiere veur vaaste meensken wonen gaon.'

'Blieven die dan altied op ien plak wonen?'

'Ja.'

'Daor is ok niks an!'

'Nee, daor vienen wi'j niks an. Wi'j reizen en trekken liever mar wat omme. Mar die meensken niet. En d'r zullen altied mar meer meensken kommen te wonen. En dan moej' je ofvraogen as d'r op et laeste nog wel genoeg plak overblift veur de griffioenen. En as dat niet zo is, wist et niet best veur dat volk.'

'Nee?'

'Nee, want as de griffioenen hiere verdreven of uitroeid wodden, dan zullen de geesten van de griffioenen wraoke nemen op de meensken die hiere wonen en in wezen heur laand inpikt hebben. Et kan kot duren, et kan lange duren, mar wraoke zullen ze nemen. Ooit zal dan de tied kommen dat die meensken heur eigen tael verkwaanselen gaon. Ze zullen zo wieselik wodden en et zo hoge in 't heufd hebben, dat ze die niet goed genoeg meer vienen om et an de kiender deur te geven. En deur zo te doen, zullen ze uiteindelijk heurzels verliezen. Want wie zien tael verlöst, verlöst himzels, mien jonge. En et alderslimste zal wezen dat ze dat zels niet iens in de smiezen hebben zullen.'

'Wat een domkoppen, heit!'

'Ja, mien jonge. Grote sloegerds. Mar now moej' slaopen gaon, kleine slorm. Naor je mem toegaon, dan stopt die je op bedde.'

De jaegerheufdman wees naor de locht.

'Al die kleine joongies die daor ginderd bi'j al die vuren zitten, moe'n now ok op bedde. En morgenaovend vertellen al die heiten weer een verhaeltien.'

'Heit ok?'

'Heit ok!'

Et joongien leup traoge op zien mem of. De heit pakte een stok en raelde wat in et vuur omme. D'r spatterde een regen van vonken uut mekaander. Uut ien van de tenten kwammen een stokmennig galpen van et jonge vrommes.

Die naacht droomde et zeuntien van de jaegerheufdman over griffioenen die gien plak meer hadden in et laand daor ze thusheurden.

En hi'j droomde van wieselike meensken die heur eigen tael versloeren leuten en zo op 'e duur heurzels verliezen zollen. Een malle, benauwende droom.

Buten trokken de wolven, grommende op mekeer, an wat taddeboel van de oerosse omme. Nog een peer uren en dan zol de grote goolden balle in et oosten weer bi'j de locht omhogens kroepen. Et vuur zol doofd wodden, de jaegers zollen veerder trekken, de griffioenen zollen wakker wodden. Een ni'je dag in et laand dat laeter Stellingwarf hieten zol.

De witte juffers van Schoterziel

Alleman wet dat in et verleden in Zeelaand, mit zwaore stormrampen, dörpen en stalties deur de zee opslokt binnen. Iederiene kent in dit verbaand de naeme Reimerswaal. Weinig meensken weten dat zoks in de Stellingwarven ok een keer gebeurd is. Elkeniene kent hier nog altien de naeme Schoterziel, mar gieniene wet meer dat Schoterziel in vroeger daegen et ienige Stellingwarver stalties west het. Veurnaemer en belangrieker as Wolvege en Oosterwoolde ooit west binnen en wodden zullen. Mar deur et hebberrige in de meens is et Schoterziel van oonze daegen, krek buten de Stellingwarven, niks aandere meer as een kamping en een resteraantien waor aj' ommeraek lekker eten kunnen. Mar as archeologen greven en spitten gaon zollen in et Verdrongen Laand van Schoterziel, dan zol et mar zo kunnen dat die nog van alles boven waeter haelen wat dudet op dat rieke stalties van eertieds.

In de tied dat Wolvege nog een onanzienlik, wat voeg boeregehucht was, was Schoterziel al een veurnaem stalties an de Zuderzee. Een stalties mit trotse gildehuzen, mooie pleinties, een goed florerende middestaand en een haven mit tal van viskersboten.

Ze hadden et goed, de Stellingwarvers van Schoterziel. Meer as goed! Mar daenk now niet dat de bestuurders daor tevreden mit weren. Et stalties mos nog groter, nog mooier, nog veurnaemer wodden as dat et al was. Schoterziel mos tot veer buten de Stellingwarven bekend wodden. Lichtkaans dat et nog wel belangrieker wodden kon as Stavere! Want hoe veurnaemer Schoterziel, hoe veurnaemer de bestuurders! Dat daoromme deden die niks aandere as plannemaeken in et riek versierde stadhuus mit et fiere waopenschild op 'e gevel mit twee tweekoppige griffioenen d'r op en waor as heldhaftige waopenspreuke onder ston: *Schoterzilia Victoria!* Bi'j Schoterziel begint de overwinning! Of zokszowat. Eerst was d'r indertied nog even over tunteld om et d'r in de eigen tael, et Stellingwarfs, op te zetten, mar de bestuurders vunnen et Latien as 't d'r op ankwam toch wel zo veurnaem. Daor kwaj' toch een stok veerder mit in de wereld!

Tientallen en tientallen jaoren hadden d'r gien zwaore storms huushullen op 'e kust van de Stellingwarven. Dat daoromme begonnen ze hiel veurzichtig huzen te bouwen in een groot stok kwelder buten de

zeediek en de muren van de stad. D'r wodde vanzels wel een ni'je diek ommehenne legd, mar goed beschouwd was dat aenlik een ding van niks. Mar och, et stormde ja toch nooit. Allieend hiel oolde meensken hadden nog wel es verhaelen over vroeger, doe et hier wel es mal tekeer gaon moeten hadde. Mar wie zol zeggen as 't ok echt zo west was. Die oolde meensken fanteseerden en praotten d'r misschien ok mar wat in omme. Hoe starker de verhaelen hoe mooier! En zo zag praktisch gien meenske et grote geveer dat Schoterziel beloerde! Overal wodde bouwd en klonk et geluud van getimmer en bedrievighied.

En et gewone volk? Dat was et allegere best. As zi'j et mar goed hadden. Te vertellen hadden ze toch niks. De bestuurders maekten de dienst uut. En dat zol ok altied wel zo blieden. Dat was et volk trouwens ok wel goed. Ze hadden zat te eten en te drinken en een keermennig jaors was d'r een grote mark en wodden d'r wedstrieden waofelbakken, koekhappen en bierzoepen hullen.

Mar doe zeden de bestuurders op een dag dat ze in Schoterziel een toren bouwen laoten wollen. Iene van wel meer as dattig meter! Pal naost et stadhuus. Om dat nóg meer aanzien te geven. En d'r mossen ok nog meer huzen kommen in de kwelders veur et stattiën... En iederiene vun et prachtige mooi. Nog meer, nog groter, nog mooier... En zo hadde elkeniene zowat een bliendkappe op. Behalven de beide witte juffers van Schoterziel.

De witte juffers van Schoterziel wodden zo deur et volk nuumd omdat ze altied lange, witte jurken an hadden as ze tegere aarm in aarm deur de stad leupen. Et weren een peer wondere slieven, neffens et volk. Et weren zusters van mekeer en ze weren niet al te al te. Mar ze deden veerder gien vliege kwaod. Ze zaggen d'r allienig een betien spoekachtig uut in heur lange, witte jurken en et loshangende, grieze haor. Alleman hadde zoe'n betien de gek mit de beide vrouwluden, dat ze hadden vanzels ok algedurig een tritse jongen aachter heur an te slepen. Jongen die heur nao-aepten en uutschullen as ze deur Schoterziel kuierden.

'Hutsjefluten! Gekke lange lijsen!'

En de oolden leuten dat allegeer gewodden. Gieniene die zee dat zoks niet netties en fesoelik was en zien jongen es een keer naor huus toe beinselde en ze mit blote bieten en zonder eten op bedde jachtte. Alles moch en alles kon!

De witte juffers weren van goeie komof, woonden in een mooi huus en zatten d'r waarpies bi'j. As dat allemaole niet zo west hadde, had-

den de bestuurders ze vanzels gewoon oppakken en opsluten laoten. Mar heur heit was vroeger een rieke reder west en heur mem de dochter van een Friese laandjonker. En in Stienwiek woonde nog een breur van heur, die daor een invloedrieke pesisie hadde en een ogien in et zeil hul. Heur ofkomst, heur centen en die breur weren in feite et behoold veur de beide juffers. Daordeur konnen de bestuurders aenlik niet mit heur doen wat ze diepe in de huud wel graeg wollen. En die beide juffers: die zaggen et geveer wél. En zi'j waorschouwden et volk.

'Et is allemaole hoogmoed,' zee de iene, 'een toren van meer as dattig meter! Et gaot allieand mar om de grootsighied van de bestuurders en nargens anders omme. Wat het dit veur doel? Et is et verzuken van de Here God! Mar et zal de meensken van Schoterziel d'r naor vergaon! Dat is een ding dat zeker is! Waor of niet, zuster?'

'Ja,' zee de aandere, 'en mar huzen bouwen in de kwelders en ok mar daenken dat d'r nooit meer een zwaore storm kommen zal. Mar et noodlot slat altied onverwaachs toe. En de wiend en et waeter zullen kommen as et volk d'r niet op bedocht is. Et kan lange duren, et kan kot duren, mar kommen zullen ze: de wiend en et waeter. Waor of niet, zuster?'

En zo straampelden ze mompelende aarm in aarm deur de straoten van Schoterziel en ze vertelden heur toekomstveurspellings an bakkers, viskers, touwslaegers, zeilmaekers, vrouwluden van plezier en an de zulversmid. An iederiene die mar luusteren wol.

Mar gieniene wol luusteren. Et volk lachte en hadde d'r wille omme. Die troela's! Die halfwieze prenteboeken! Dat zokke veurnaeme oolden zokke deusies van dochters kregen hadden! Wat een wondere babbelegogies hadden die vrouwluden! En de neringdoenden graansden heur of in heur winkels en jachtten heur vot as ze de klaanten lastig vulen mit heur praoties. En dan sjokkelden ze mar weer deur de straoten in heur lange, witte jurken.

De toren van meer as dattig meter kwam d'r! Mit acht broonzen klokken d'r boven in, die alle daegen klaanken van fleur en veurspoed over de stad beierden. En... de wiend en et waeter kwammen...

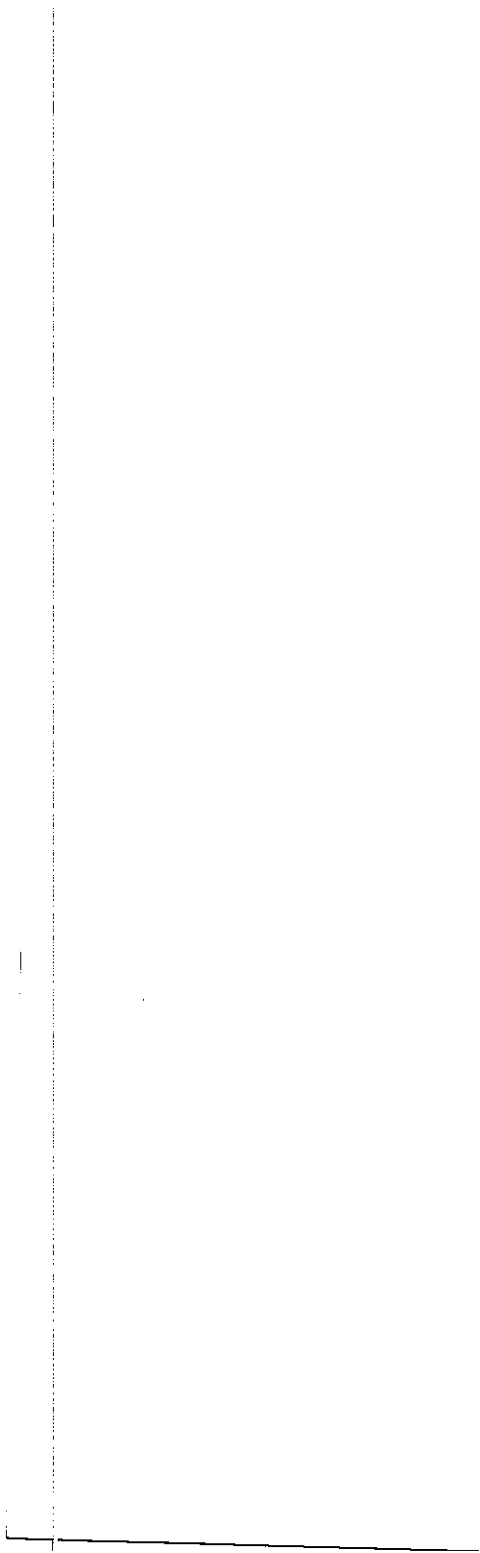
Et moet mit de eerste Sunt Elisabethvloed west hebben dat de kust van Stellingwarf, krek as de Zeeuwse en Vlaamse kusten, ommerack teisterd wodde. Et moch gieniene heugen dat et d'r ooit zo mal omweg gaon hadde. Bomen knapten of as anmaekprikken. Meensken vlochttten naor de zoolders en op 'e daoken van de huzen. In iene hael sleug de zee et kleine diekien om de kwelders vot. Huzen zakten in mekeer,

meensken verdronken, sommigen konnen nog een ronddrievende balke griepen en jammerden om hulpe. Wat middags begonnen was as een onschuldig stoevertien gruude uut tot een stormramp zoas d'r in onze omkrieten nog nooit iene west was. De netuur hul in ien keer reddag. Et trotse waopenschild mit de beide twiekoppige griffioenen en de spreuke *Schoterzielia Victoria* mieterde van de gevel van et stadhuus an grazels op et bordes.

En doe zette de wiend an tot orkaankracht en begon et te bliksemen. Algedurig scheuten de slangen deur de locht. En in et westen kwam over een woeste, kolkende Zuderzee een metershoge vloedgolf anzetten, die luttele tellen laeter et hiele statten opslokte en verwoestte. D'r was gieniene die an de huzenhoge golven ontkwam. De timmerluden niet, de viskers, de touwslaegers, de zeilmaekers, de lichte vrouwluden, de zulversmid en... de bestuurders niet.

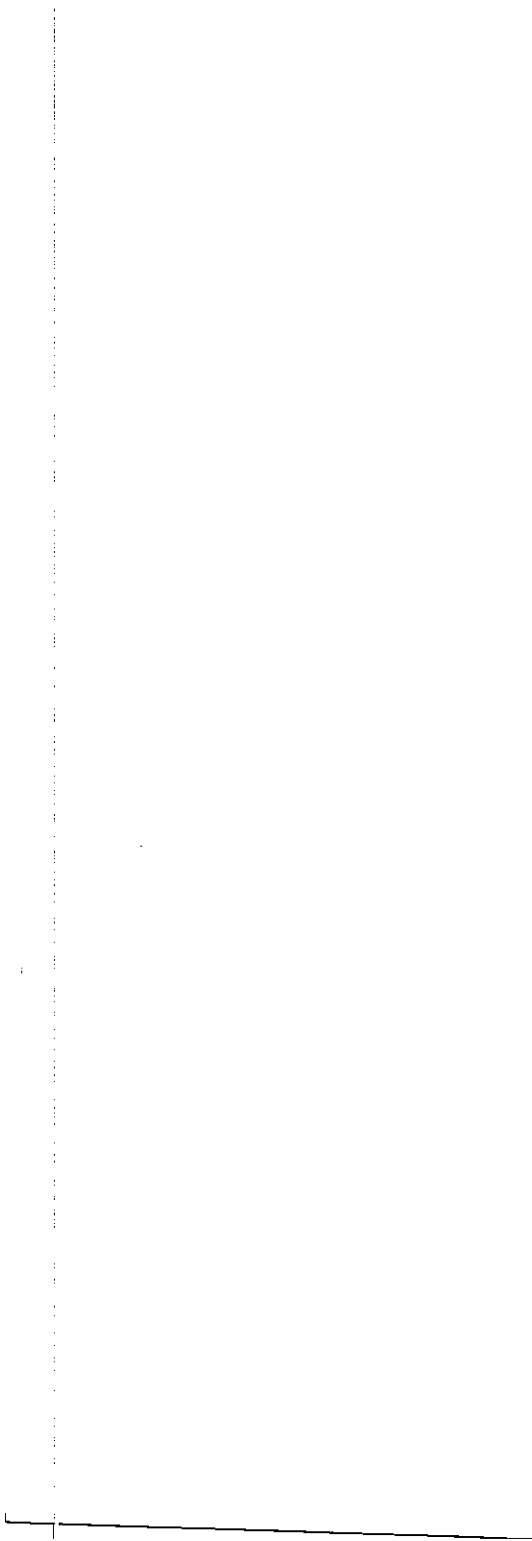
Et laeste wat in de zee verdween was et pronkstok van Schoterziel. De toren van meer as dattig meter. Op 'e omgang bi'j de acht broonzen klokken stonnen in et locht van de bliksemstraolen de beide witte juffers. Dat was veur altied et alderlaeste wat d'r van Schoterziel te zien wezen zol. Heur malle, schrille galpen kwammen tot boven de storm uut.

En doe verdwenen ze mit toren en al in et broezende, zooltene waeter...

Boeken van Johan Veenstra

- Wilde Gaanzen*, verhaelen en riempies, 1974
Fluitekruid, verhaelen, 1977
As de wilde roze bluuit, gedichten, 1979
Een vlinder van zulver, roman, 1981
Naachs goelen de honnen, roman, 1984
Lamert en Lutske, verhaelen, 1987
De toren van De Lichtmis, gedichten, 1988
Lamert, Lutske en Doerak, verhaelen, 1990
Stellingwarver Stielstokkies, radiovertellegies, 1991
De boot naor Valhöll, verhaelen, 1992
Stellingwarver Stielstokkies 2, radiovertellegies, 1993
Sletel parredies, gedichten, 1994
Stellingwarver Stielstokkies 3, radiovertellegies, 1995
Een meenske is gien eerpel, verhaelen, 1997
Verrassend Stellingwarfs, vertaelings, 1998
Toegift, roman, 1999
Winterlaand, gedichten, 2001
Wonder boven wonder, volksverhaelen, 2002

Johan Veenstra

Wonder boven wonder

De titel zegt et al: d'r gebeuren een protte wondere en wonderlike dingen in dit boek. Mar ok een protte humoristische, spannende, aeventuurlike en ontroerende dingen.

Johan Veenstra schreef twintig ni'je volksverhaelen die heur overal in de Stellingwarven, in alderhaande dörpen, ofspeulen. Omdat d'r in verholing mar weinig oorspronkelijke Stellingwarver volksverhaelen overleverd binnen, het Veenstra ze zels mar bedocht en opschreven. Et is een prachtig boek wodden in een schitterende, beeldende tael, daar een grote lezerskring ongetwiefeld van genieten zal.

Et iene verhael nao et aandere ziej' as et waore veur je ogen gebeuren. Et verhael over dat boertien an et Wiede van de Lende dat zo graeg een jong en aeventuurlik wiefien hebben wol. En dat over die kerel uut Else die eins wel stomme graeg van zien vrouw of wol! De verhaelen over de mooie, jonge schipper van Wolvege, de witte juffers van Schoterziel, de bakker van Oosterwoolde die zo graeg zooltene boonties iuste en de boer van Makkinge die zo graeg een sjees mit peerden hebben wol. En nog vule meer verhaelen over de deugden en... de ondeugden van de Stellingwarvers!

ISBN 90 6466 115 4

€ 10.00